

ภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร เสวิกุล

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการพัฒนาอาชีพ แผน ข ระดับปริญญามหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร เสวิ
กุล

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการพัฒนาอาชีพ แผน ข ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาภาษาไทย
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE IMAGES OF THAINESS IN PRAPASSORN SEWIKUL'S ASEAN NOVELS

A Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Arts (Thai for Career Development)

Department of THAI

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2018

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	ภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่อ อาเซียนของประภัสสร เสวิกุล
โดย	นันทรัตน์ เปี่ยมพิชัย
สาขาวิชา	ภาษาไทยเพื่อการพัฒนาอาชีพ แผน ข ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปัทมา ทิฆมประเสริฐกุล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

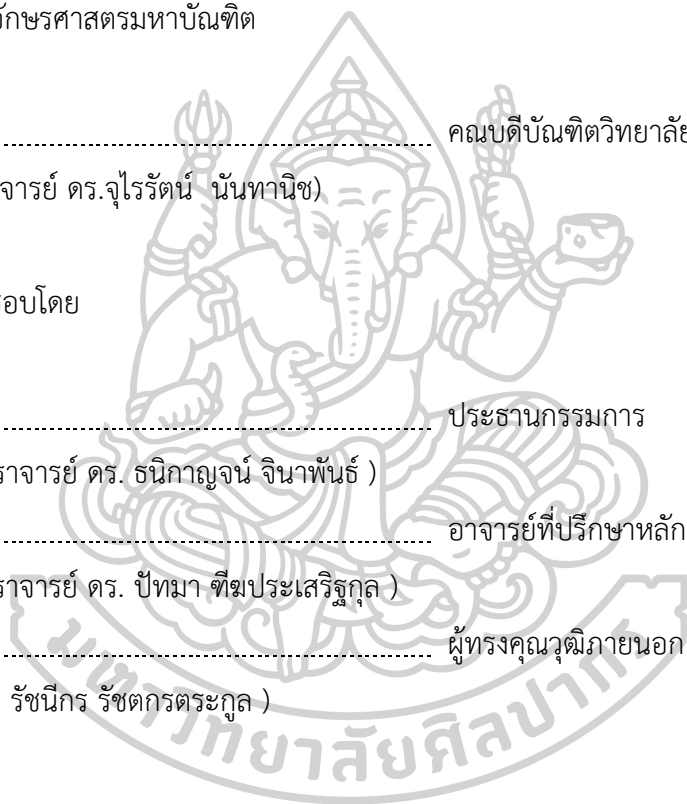
..... คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนิกานุจน์ จินาพันธ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปัทมา ทิฆมประเสริฐกุล)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(อาจารย์ ดร. รัชนีกร รัชตกรตระกูล)

57208306 : ภาษาไทยเพื่อการพัฒนาอาชีพ แผน ข ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : ภาพลักษณ์ความเป็นไทย, วรรณกรรมอาเซียน

นางสาว นันทรัตน์ เปี่ยมพิชัย: ภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร เสวิกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปัทมา ฑีฆประเสริฐกุล

การค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ความเป็นไทย และกลวิธีการสร้างภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร เสวิกุล 2 เรื่อง คือ เรื่อง *จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว* และ เรื่อง *มีเมฆบ้างในบางวัน*

ผลการศึกษาภาพลักษณ์ความเป็นไทย พบว่า ในนวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร เสวิกุล ทั้ง 2 เรื่อง ปรากฏภาพลักษณ์ความเป็นไทย ได้แก่ เป็นคนเอื้ออาทร มีความเชื่อในพระพุทธศาสนาและอำนาจเหนือธรรมชาติ รักความสนุกสนาน ภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของตน ให้ความสำคัญกับอาชีพราชการ ให้ความสำคัญกับชื่อ ยึดถือในเรื่องความกตัญญู และจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ การศึกษาภาพลักษณ์เหล่านี้ ทำให้เห็นการนำเสนอภาพลักษณ์ความเป็นไทยในด้านดี แม้ว่าตัวละครจะต้องเผชิญกับความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติ ศาสนา และสังคมการเมือง หรือแม้แต่ตัวละครที่เป็นคนไทยด้วยกันก็มีมุมมองความเป็นไทยที่แตกต่างกันด้วยสภาพกาลเวลาที่เปลี่ยนไปของคนแต่ละยุคสมัย ภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายทั้ง 2 เรื่องนี้ พยายามจะสร้างตัวตนความเป็นไทย เพื่อให้ตัวละครต่างชาติต่างความคิดได้เรียนรู้ที่จะเข้าใจและการยอมรับกันมากขึ้น

ผลการศึกษาวิธีการสร้างภาพลักษณ์ความเป็นไทย พบว่าวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องนี้มีกลวิธีการสร้างตัวละครคนไทยเป็นตัวละครน้อยลักษณะ ที่ทำให้เห็นถึงภาพลักษณ์ความเป็นไทยเป็นมิติด้านดีด้านเดียว กลวิธีการสร้างมุมมองของการเล่าเรื่อง ใช้มุมมองการเล่าเรื่องหลักแบบผู้เล่าเรื่องแบบผู้รู้ชนิดไม่แสดงทัศนคติ และแทรกการเล่าเรื่องแบบตัวละครหลักเป็นผู้เล่าเรื่อง โดยที่มีมุมมองของตัวละครแบ่งออกเป็น 2 มุมมอง คือ มุมมองของคนไทย และมุมมองของคนต่างชาติ ที่มองภาพลักษณ์ความเป็นไทย กลวิธีการสร้างโครงเรื่องนั้น พบโครงเรื่องเชิงซ้อนแบบเชื่อมโยง และโครงเรื่องเชิงซ้อนแบบสลับ กลวิธีการสร้างฉากนั้น เลือกใช้ฉากของประเทศอินโดนีเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศไทย ในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ปฏิวัติทางการเมืองการปกครอง และการเกิดสงคราม

57208306 : Major (Thai for Career Development)

Keyword : THE IMAGES OF THAINESS, ASEAN NOVELS

MISS NUNTARAT PHIEMPHICHAI : THE IMAGES OF THAINESS IN PRAPASSORN SEWIKUL'S ASEAN NOVELS THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR PATTAMA THEEKAPRASERTKUL, Ph.D.

The objectives of this independent study are to study identities of being Thai and how to create these identities in Praphatsorn Sevikul's novels in a project of literature for ASEAN. These novels include Cha Phwan Thung Ther Thuk Kuen Thee Mee Sang Daw and Mee Mek Bang Nai Bang Wan.

The result of the study concerning the identities of being Thai shows that being generous, believing in Buddhism and superstition, enjoying having fun, being proud of Thai art and culture, putting a high value on working in the civil services, choosing names, having gratitude and having loyalty to the Thai monarch. The study of these identities suggests the writer's attempts to maintain Thai characteristics. His purposes are to make Thai people see their own identities and to make ASEAN countries perceive and understand being Thai. These novels help to present the image of Thai being good. The characters in the novels have different views of Thailand such as differences in the religion, race and politics due to the changing times of each era, the image of Thai in these novels help to create a Thai identity. This is so that the foreign characters can have different ideas and understanding of the Thai culture and can learn to understand and to accept the image of Thai.

The results of studying how to narrate the stories indicate that Thai characters are created to have few characteristics. So, they are flat characters that show only positive aspects of being Thai. In narrative points of view, the main stories are narrated by narrators who are omniscient (all-knowing) and objective. In addition, some parts of the stories are narrated by internal narrators who are main characters in the stories. For the characters' points of view, they can be separated into two groups. The first one is from Thai characters' points of view and the second one is from foreigners who perceive identities of being Thai. In creating the plots, the writer uses the complex storyline and the complex linking of Prapassorn Sewikul's novels. The strategy in creating the plot is to choose scenes from Indonesia, the Philippines and Thailand during their political revolution and war.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระนี้ประสบผลสำเร็จได้ ด้วยผู้ศึกษาได้รับความเมตตาและเอาใจใส่อย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปัทมา ฑีฆประเสริฐกุล อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระที่กรุณาให้คำแนะนำให้ ข้อคิด และสละเวลาอันมีค่ายิ่งเพื่อตรวจแก้ไข ทั้งให้คำปรึกษาอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ผู้ศึกษาขอ กราบ ขอบพระคุณ มา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณคณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระทุกท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนิ กาญจน์ จินาพันธ์ และ อาจารย์ ดร. รัชนิกร รัชตรศรตระกูล ที่กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขรายละเอียด เพิ่มเติม เพื่อให้การค้นคว้าอิสระนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบหัวข้อการค้นคว้าอิสระทุกท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร. อุบล เทศทอง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี ลิ้มประเสริฐ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดในการค้นคว้าอิสระนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่าน ที่ ถ่ายทอดวิชาความรู้แก่ผู้ศึกษาตลอดระยะเวลาที่ศึกษาหลักสูตรนี้

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ในหลักสูตรนี้ทุกคนที่คอยเป็นที่ปรึกษาและให้กำลังใจโดยตลอด ทำให้การศึกษาระดับมหาบัณฑิตของผู้ศึกษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ คุณค่าหรือประโยชน์อันพึงมีจากการค้นคว้าอิสระนี้ ผู้ศึกษาขอนอบน้อมบูชาแด่พระคุณ บิดา มารดา ครู อาจารย์ ที่อบรมสั่งสอน ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องดีงาม และสนับสนุนให้กำลังใจที่ดียิ่งเสมอมา

นันทรัตน์ เปี่ยมพิชัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	11
สมมติฐานของการศึกษา.....	11
ขอบเขตของการศึกษา.....	12
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	22
บทที่ 2 ภูมิหลังผู้แต่งและประเทศอาเซียน	23
2.1 ภูมิหลังผู้แต่ง.....	23
2.2. ภูมิหลังประเทศอาเซียน	26
บทที่ 3 ภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของ ประภัสสร เสวิกุล	34
1. เป็นคนเอื้ออารี.....	34
2. มีความเชื่อในพระพุทธศาสนาและอำนาจเหนือธรรมชาติ.....	38
3. รักความสนุกสนาน.....	44
4. ภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของตน.....	47
5. ให้ความสำคัญกับอาชีพรับราชการ.....	52

6. ให้ความสำคัญกับชื่อ	54
7. ยึดถือในเรื่องความกตัญญู	56
8. จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์	57
บทที่ 4 กลวิธีการสร้างภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของ ประภัสสร เสวิกุล	60
1. กลวิธีการสร้างตัวละคร	60
2. กลวิธีการสร้างจากการเล่าเรื่องและมุมมองของตัวละคร	63
3. กลวิธีการสร้างโครงเรื่อง	71
4. กลวิธีการสร้างฉาก	77
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	82
รายการอ้างอิง	87
ประวัติผู้เขียน	91

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations หรือ ASEAN) มีวัตถุประสงค์เริ่มแรกเพื่อสร้างสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคม และการพัฒนาวัฒนธรรม โดยมีประเทศสมาชิก ผู้ก่อตั้งเพียง 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ซึ่งได้ลงนามในปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) ภายหลังจากนั้น ได้มีประเทศอื่น ๆ ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา ได้เข้ามาเป็นสมาชิก ทำให้อาเซียนมีสมาชิก 10 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้ประเทศสมาชิกล้วนจะต้องปฏิบัติตามภายใต้กฎบัตรที่เปรียบเสมือนกฎหมายที่ใช้ในการปกครอง (ฉรพงศ์ โพธิ์พานันท์, 2556 : 3-5) ดังนี้

1. เคารพเอกราช อธิปไตย ความเสมอภาค บูรณภาพแห่งดินแดน และอัตลักษณ์แห่งชาติของรัฐสมาชิกอาเซียนทั้งปวง
2. ผูกพันและรับผิดชอบร่วมกันในการเพิ่มพูนสันติภาพ ความมั่นคง และความมั่งคั่งของภูมิภาค
3. ไม่รุกรานหรือข่มขู่ว่าจะใช้กำลังหรือการกระทำอื่นใดในลักษณะที่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ
4. ระงับข้อพิพาทโดยสันติ
5. ไม่แทรกแซงกิจการภายในของรัฐสมาชิกอาเซียน
6. เคารพสิทธิของรัฐสมาชิกทุกรัฐในการดำรงประชาชาติของตนโดยปราศจากการแทรกแซง การบ่อนทำลาย และการบังคับจากภายนอก
7. ปรีกษาหารือที่เพิ่มพูนขึ้นในเรื่องที่มีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อผลประโยชน์ร่วมกันของอาเซียน
8. ยึดมั่นต่อหลักนิติธรรม ธรรมาภิบาล หลักการประชาธิปไตยและรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญ
9. เคารพเสรีภาพพื้นฐาน การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคม
10. ยึดถือกฎบัตรสหประชาชาติและกฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่รัฐสมาชิกอาเซียนยอมรับ
11. ละเว้นจากการมีส่วนร่วมในการคุกคามอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดนหรือเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจของรัฐสมาชิกอาเซียน

12. เคารพในวัฒนธรรม ภาษา และศาสนาที่แตกต่างของประชาชนอาเซียน
13. มีส่วนร่วมกับอาเซียนในการสร้างความสัมพันธ์กับภายนอกทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมโดยไม่ปิดกั้นและไม่เลือกปฏิบัติ
14. ยึดมั่นในกฎการค้าพหุภาคีและระบอบของอาเซียน

การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในสมาชิกอาเซียนเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การขับเคลื่อนความร่วมมือต่าง ๆ เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างรวดเร็ว แต่การสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในประเทศสมาชิกอาเซียนก็มีอุปสรรคหลายประการ โดยเฉพาะประเทศในอาเซียนต่างมีประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม และค่านิยมที่แตกต่างกัน ดังนั้นการเรียนรู้และทำความเข้าใจวิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ และความคิดวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ จึงเป็นแนวทางหนึ่งซึ่งสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศในอาเซียนให้มากขึ้นได้ ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญในประเด็นดังกล่าวนี้ กระทรวงการต่างประเทศจึงได้จัดตั้งสมาคมอาเซียน-ประเทศไทยขึ้นในปี พ.ศ. 2551 โดยมุ่งหวังให้ช่วยส่งเสริมการดำเนินงานของภาครัฐและทำให้ประชาชนได้เข้าใจ ตระหนักรู้เกี่ยวกับความร่วมมือของอาเซียนในด้านการเมือง เศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม ที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และทำให้กระบวนการสร้างประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสมาคมอาเซียน-ประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ (ฝ่ายวิชาการพิมพ์อักษร, 2556 : 10-11) ดังนี้

1. สร้างมิตรภาพและความเข้าใจระหว่างประชาชนของประเทศต่าง ๆ ในสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) เพื่อสันติภาพ ความมั่งคั่ง ความเป็นอยู่ที่ดี ของประเทศสมาชิกและประชาชนของประเทศสมาชิกอาเซียน
2. เป็นกลไกคู่ขนานกับภาคราชการในการส่งเสริมให้ประชาชนไทยมีความสำนึกถึงความเป็นประชาคมอาเซียนซึ่งจะต้องมีความเอื้ออาทรต่อกัน
3. เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียนและของประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ วิชาการ สังคมและวัฒนธรรมให้แก่ประชาชน
4. ส่งเสริมความร่วมมือในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวิชาการ และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ระหว่างประชาชนของประเทศสมาชิกอาเซียน รวมถึงการจัดกิจกรรมร่วมกันและการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนของภาคประชาชนหรือภาคประชาสังคม
5. เป็นศูนย์กลางประสานการดำเนินงานขององค์กรอื่นใดที่มีใช้รัฐบาล และกับภาคประชาสังคมทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม การศึกษาวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม การจัดการภัยพิบัติ

สาธารณสุข การพัฒนา สิทธิมนุษยชน และเรื่องอื่น ๆ ที่จะเป็นการส่งเสริมการสร้างประชาคมอาเซียนภายใต้กฎบัตรอาเซียน

6. วัตถุประสงค์อื่นใดตามที่คณะกรรมการของสมาคมฯ ได้มีมติเห็นชอบและได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการต่างประเทศ รวมทั้งได้รับการจดทะเบียนจากนายทะเบียนเรียบร้อยแล้ว

จะเห็นได้ว่าภารกิจหนึ่งของสมาคมอาเซียนประเทศไทย คือ การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียนและประเทศสมาชิกอาเซียนด้านสังคมและวัฒนธรรมให้แก่ประชาชน ดังนั้นสมาคมอาเซียนประเทศไทยจึงจัดตั้งโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจกันดีระหว่างกันผ่านวรรณกรรม เนื่องจากวรรณกรรมเป็นสื่อหนึ่งที่สามารถถ่ายทอดสังคมและวัฒนธรรมของประเทศอาเซียนไปสู่ประชาชนได้ ทั้งนี้นักเขียนที่รับหน้าที่ถ่ายทอดวรรณกรรมเพื่ออาเซียนนี้ก็คือ ประภัสสร เสวิกุล

ประภัสสร เสวิกุล ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ (นวนิยายและกวีนิพนธ์) ประจำปี 2554 เป็นนักเขียนที่มีชื่อเสียง ได้รับความนิยมนิยม และเป็นที่ยอมรับในแวดวงวรรณกรรมไทยมานานจากผลงานที่มีคุณภาพทั้งนวนิยาย เรื่องสั้น กวีนิพนธ์ สารคดี ผลงานส่วนใหญ่นอกจากจะให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านแล้ว ยังให้ภาพที่สมจริงของสังคมและชีวิตมนุษย์ มีแง่คิดคุณธรรม ปลุกฝังค่านิยมที่ดีงามมากมาย เช่น การสู้ชีวิต ความกตัญญู ความขยันหมั่นเพียร มิตรภาพ อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่ดีงาม ผลงานของประภัสสรมักจะนำเสนอข้อคิดในมุมมองใหม่ ๆ ในด้านต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมถึงเอกลักษณ์และคุณค่าของภาษาไทยและความเป็นไทย ในแง่มุมทั้งเล็กและใหญ่ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับเนื้อหาสาระ ความรู้ และสร้างความสัมพันธ์อันดีงามของมิตรภาพ (ลักษณะจันทร์ เลหาพันธุ์, 2557 : 19) จึงทำให้ผลงานของประภัสสร เสวิกุลได้รับรางวัลระดับชาติ อีกทั้งยังนำผลงานไปสร้างสรรค์เป็นศิลปะแขนงอื่น ๆ เช่น เรื่องขอหมอนใบนั้นที่เธอฝันยามหนุน เรื่องลอลลายมังกรที่นำสร้างเป็นละครโทรทัศน์ เรื่องเวลาในขวดแก้วที่นำสร้างเป็นละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์ นอกจากนี้ยังได้รับการแปลเป็นภาษาต่างประเทศอีกด้วย

ประภัสสร เสวิกุลเคยได้ร่วมโครงการวรรณกรรมสัมพันธ์ จึงคุ้นเคยกับนักประพันธ์ของอาเซียนและเข้าใจประเทศเพื่อนบ้านและความเป็นมาต่าง ๆ ได้ดีขึ้น อีกทั้งยังเคยทำงานในกระทรวงต่างประเทศ คือเป็นเจ้าหน้าที่ของสถานทูตไทยในประเทศต่าง ๆ จึงทำให้ได้เดินทางไปยังหลายประเทศเพื่อไปสัมผัสชีวิตจริง และได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกับคนทั้งประชาชนทั่วไป นักวิชาการ นักประวัติศาสตร์ ผู้นำทางศาสนา และผู้นำทางสังคมต่าง ๆ ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้เป็นประโยชน์สำหรับการเขียนหนังสือในโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนเป็นอย่างมาก

ในปัจจุบันวรรณกรรมอาเซียนได้รับความสนใจจากผู้คนน้อยลง แต่ความสำคัญของวรรณกรรมประเภทนี้ยังสำคัญ และจำเป็นอย่างมากสำหรับการรวมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวของ

ภูมิภาคอาเซียน ซึ่งการศึกษาวรรณกรรมอาเซียนทำให้เห็นถึงประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต สภาพสังคม และวัฒนธรรมของประเทศอาเซียน โดยไม่มองเหยียดประเทศอาเซียนที่เป็นเพื่อนบ้านว่าเคยตกเป็นเมืองขึ้น และมองว่าเราดีกว่า แน่กว่าที่ไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศใด ซึ่งนวนิยายในโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร เสวิกุลนั้นได้บอกเล่าถึงชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของแต่ละประเทศในอาเซียนอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้อ่านได้เรียนรู้เรื่องราวที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ เช่น *เรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว* นำเสนอสภาพสังคมของประเทศอินโดนีเซีย ที่เรียกร้องเอกราชจากชาวฮอลันดาที่เข้ามายึดครองดินแดนชาวเป็นเวลาหลายร้อยปี *เรื่องรักในม่านฝน* นำเสนอเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของประเทศเวียดนามในปัจจุบัน ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิต สังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิม *เรื่องมีเมฆบ้างในบางวัน* นำเสนอเรื่องสภาพสังคมที่ได้รับผลกระทบจากสงครามของประเทศฟิลิปปินส์ *เรื่องกรีซมะละกา* นำเสนอเรื่องตำนานการก่อตั้งเมือง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประเทศมาเลเซีย *เรื่องไข่มุกมูน* นำเสนอเรื่องการก่อตั้งประเทศสิงคโปร์ ผ่านวิถีชีวิต สังคม เศรษฐกิจของประชาชนในประเทศ *เรื่องเห่..ชะแล้ง* นำเสนอวิถีชีวิต วัฒนธรรมของประเทศกัมพูชา จากที่เคยดำรงชีวิตอยู่อย่างสงบสุข แต่ต้องได้รับความทุกข์ทรมาน ต้องหนีตายจากเขมรแดงที่บุกเข้ามาในพนมเปญ และกวาดต้อนเช่นฆ่าผู้คนในประเทศเดียวกันเอง โดยทำให้ผู้อ่านรู้สึกถึงการต่อสู้เพื่อเอกราชของประเทศอาเซียนนั้น ๆ เหมือนมีประวัติศาสตร์ร่วมกันไปด้วย แม้วรรณกรรมชุดนี้นำเสนอภาพลักษณ์ประเทศใดประเทศหนึ่งในอาเซียน แต่สิ่งที่น่าสนใจประการหนึ่งของวรรณกรรมชุดนี้ คือการเรียงร้อยความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอาเซียนด้วยภาพลักษณ์ความเป็นไทย โดยเฉพาะเรื่อง *เรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว* และ *เรื่องมีเมฆบ้างในบางวัน* มีฉากที่อยู่ในประเทศอาเซียน คือ ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ กับฉากที่อยู่ในประเทศไทย โดยตัวละครไทยที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินอื่นที่ไม่ใช่ประเทศไทย พยายามที่จะรักษาความเป็นไทยเอาไว้ ซึ่งความเป็นไทยนี้ต้องมีองค์ประกอบที่แสดงถึงลักษณะเด่นของไทย คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรม ที่ทำให้ตัวละครชาติอื่นได้เรียนรู้และยอมรับในความเป็นไทยที่อาจแตกต่างกับผู้คนในประเทศนั้น แต่ความเป็นไทยก็เป็นที่ยอมรับได้ของคนต่างชาติในที่สุด จากการศึกษาวรรณกรรมชุดนี้ ปรากฏภาพลักษณ์ความเป็นไทยมากที่สุดในเรื่อง *เรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว* ประเทศอินโดนีเซีย และรองลงมาคือเรื่อง *เรื่องมีเมฆบ้างในบางวัน* ประเทศฟิลิปปินส์ การศึกษาภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายทั้ง 2 เรื่องนี้ จะทำให้เห็นการมองตัวตนของคนไทยเองและการพยายามนำเสนอความเป็นไทยให้ประเทศอาเซียนได้เรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข อีกทั้ง 2 ประเทศนี้ยังเป็นประเทศหมู่เกาะที่ไม่ได้มีภูมิประเทศเชื่อมต่อกับประเทศไทย เหมือนจะมีความห่างเหินกัน มีวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ร่วมกันน้อย แต่ทั้ง 2 ประเทศนี้ก็มีความสัมพันธ์ที่ตีรุ่มกันกับไทยมาช้านาน ผู้ศึกษาจึงเลือกศึกษาภาพลักษณ์ความเป็นไทยเฉพาะ 2 เรื่อง คือ *เรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว* และ *เรื่องมีเมฆบ้างในบางวัน*

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ผู้ศึกษาพบว่าวรรณกรรมเรื่อง *จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว* และเรื่อง *มีเมฆบ้างในบางวัน* แสดงภาพลักษณ์ของความเป็นไทย ดังตัวอย่างเช่น

1. ความเอื้ออารี คนไทยเป็นคนใจดี มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับผู้อื่นอยู่เสมอ (วีระ อัมพันสุข, 2520 : 74) หากมีใครตกทุกข์ได้ยากมาขอความช่วยเหลือ ไม่ว่าจะคนนั้นจะเป็นคนชนชาติใด หรือศาสนาใด ก็มักจะต้อนรับขับสู้ให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มใจเสมอ ดังตัวอย่างในเรื่อง *จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว* เมื่อชานนท์ ชาวไทยกับวิชา ชาวอินโดนีเซียได้พบกันอีกครั้งที่ประเทศอินโดนีเซีย ต่างก็เล่าเรื่องราวของตนเองให้อีกฝ่ายฟัง ทำให้ชานนท์ได้รับรู้เรื่องราวพ่อของเขา โดยเฉพาะความเอื้ออารีที่พ่อเขามีต่อวิชา พ่อของชานนท์ได้สอนให้วิชาเล่นซอวง เพื่อสักวันจะได้เล่นให้ชานนท์ได้ฟัง อีกทั้งพ่อและแม่ของวิชาเสียไปแล้ว พ่อของชานนท์ยังคอยห่วงใย ให้ความช่วยเหลือ ได้สั่งสอน ให้คำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ กับวิชา เหมือนกับเป็นญาติผู้ใหญ่ ซึ่งทำให้วิชาซาบซึ้งใจในความเอื้ออารีที่พ่อของเขามีให้แก่ตนเองเป็นอย่างมาก ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

“ขอบใจ” ชานนท์พิมพ์ “ขอบใจที่ดูแลพ่อนานที่สุดท้าย”

“ไม่ต้องขอบใจฉันหรอก” วิชาฝันยิ้ม “ฉันยังรู้สึกว่าคุณยังทำหน้าที่ตรงนี้ไม่ตีพ้อ ทั้ง ๆ ที่เมื่อขาดพ่อและแม่แล้ว พ่อของเธอก็เหมือนเป็นญาติผู้ใหญ่คนเดียวที่ฉันเหลืออยู่ และท่านก็ห่วงใยและคอยแนะนำฉันในเรื่องต่าง ๆ ตลอดมา”...

(*จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว*, 2554 : 341)

หรือในตอนที่สุมาตราไม่ต้องการงานให้ทหารญี่ปุ่นแล้ว เขาจึงหนีเพื่อหาทางกลับประเทศอินโดนีเซีย ในขณะที่หนีเขาได้มาเจอกับตำรวจของไทย ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ โดยให้เขาไปอาศัยอยู่ด้วยก่อน และหาทางส่งเขากลับบ้านให้ได้ ซึ่งทำให้สุมาตราซาบซึ้งใจในความเอื้ออารีของคนไทย

และหากสังเกตการเรียกแทนนายตำรวจไทย คือ นายตำรวจผู้อารี ยังเป็นการบ่งบอกได้ถึง ใจดี ความเอื้ออารีของคนไทย ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

“มีอะไรหรือสุมาตรา” เขาถามด้วยน้ำเสียงที่ทรงอำนาจแต่เจือด้วยความปรานี

“อาหารเข้าพร้อมแล้วครับ” สุมาตรารายงาน...

“ผมจะได้กลับขามาเมื่อไหร่ครับ” สุมาตราถามอย่างระงับความตื่นเต้นแทบไม่อยู่

“อีกสองวันก็คงจะรู้ผล ฉันจะพยายามส่งเรากลับไปกับเรือลำแรก เพราะเอกสารต่าง ๆ ก็เตรียมเรียบร้อยแล้ว”

“ขอบคุณผู้กองมากครับ” เด็กหนุ่มพนมมือไหว้

“กลับไปถึงขวาแล้วเราจะทำอะไรต่อไป” นายตำรวจผู้อารีถามขณะที่เดินนำหน้าอีกฝ่ายหนึ่งจากระเบียง...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 186)

ในเรื่อง *มีเมฆบ้างในบางวัน* ได้แสดงให้เห็นถึงความเอื้ออารีของคนไทย ในตอนที่อลิเซีย ชาวฟิลิปปินส์ได้มาเป็นนักร้องอยู่ที่ประเทศไทย คนไทยในสมัยนั้นมีเพียงส่วนน้อยที่พูดภาษาอังกฤษได้ แต่คนส่วนใหญ่แม้จะพูดไม่ได้แต่ก็ยังแสดงความเป็นมิตร และให้ความช่วยเหลือแก่อลิเซียอย่างเต็มที่ ดั่งเนื้อความตัวอย่างที่ว่า

...และคนไทยแม้จะไม่ค่อยชอบพูดกับคนต่างชาติ แต่พวกเขาก็มีทำที่ที่เป็นมิตร และชอบให้ความช่วยเหลือ ซึ่งบางครั้งก็เกินความต้องการของฉัน...

(มีเมฆบ้างในบางวัน, 2555 : 258)

2. รักความสนุกสนาน คนไทยเป็นชาติที่มีความสุขกับทุกสิ่งรอบตัวได้ รักความสนุกสนาน แสดงออกเพื่อความรื่นเริง บันเทิงใจ โดยสังเกตได้จากการร้องเพลง มีเพลงพื้นบ้าน เพลงตามเทศกาลต่าง ๆ (วิระ อัมพันสุข, 2520 : 82) แม้ในยามที่สถานการณ์บ้านเมืองสงบ หรือในสถานการณ์ที่คับขัน เช่น สงคราม คนไทยก็ต้องการความสนุกสนาน เพื่อมาปลดปล่อย ทำให้สถานการณ์บ้านเมืองไม่ตึงเครียดจนเกินไป ซึ่งส่งผลดีไปยังบุคคลที่อยู่รอบข้าง ทำให้ได้รับความสุขจากภาพลักษณ์นี้ ดังเช่นตัวอย่าง

ในเรื่อง *จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว* ที่แสดงภาพลักษณ์ความเป็นคนสนุกสนานของคนไทย ในตอนที่ญี่ปุ่นได้มาทิ้งระเบิดทั่วบางกอก จนทำให้ผู้คนต่างอพยพหนีตายไปอยู่ต่างจังหวัด ชานนาก็เหมือนกัน คุณณรงค์พาพวกเขาไปอยู่ที่ราชบุรี ในช่วงนี้ผู้คนยังหวาดกลัวกับเหตุการณ์ร้ายแรงที่เพิ่งประสบมา จึงได้จัดให้มีการแสดงรำไท่นอย่างครึกครื้นในยามค่ำคืน เพื่อสร้างบรรยากาศสนุกสนานรื่นเริงเป็นการปลุกปลอบใจผู้คนที่เสียขวัญ ให้มีกำลังใจ สร้างความสุข อีกทั้งยังช่วยให้ลืมความทุกข์ใจจากสงครามอีกด้วย

“ที่บางกอกยังพอมิที่เดียว มีโรงหนังโรงละคร ที่นี่ไม่มีอะไรให้ดูเลย” อี๊ดบ่นเบา ๆ

“ที่นี่ก็มี” คุณณรงค์มองออกไปยังทุ่งนาด้านนอก “ตกกลางคืนเขาก็มีรำโทนตามรัฐนิยม อี๊ดกับชานนท์จะไปรำกับเขาด้วยก็ได้”

“ท่าทางจะสนุกดีนะครับ” ชานนท์เอ่ยขึ้น

“เออน่า” อี๊ดตัดบทอย่างไม่ค่อยนึกสนุกตามเพื่อนเท่าไรนัก “ถ้านายอยากสนุก คืนนี้ให้พ่อเราพาไปก็แล้วกัน

“โอซอมาลี	คนดีของพี่ก็มา
สวยจริงหนาเวลาค่าคืน	สวยจริงหนาเวลาค่าคืน
ไอ้จันทร์ไปไหน...	ทำไมถึงไม่ส่องแสง
เดือนมาแฝงแสงสว่าง	เมฆน้อยลอยมาบัง...

เสียงเพลงและเสียงโทน เสียงฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง กับการรวดลวดลายร้ายรำของหนุ่มสาว รอบตะเกียงที่ตั้งไว้กลางลาน ทำให้ค่าคืนที่เจียบสดดูสนุกสนานขึ้น แม้แต่ผู้ใหญ่หรือเด็กเล็ก ๆ ที่ไม่ได้รำโทนก็ยังอาศัยลานรำเป็นที่พูดคุยหรือวิ่งเล่นกัน

“รำโทนเป็นสิ่งที่มากับคนทือพยพหนีถูกระเบิดมาจากบางกอก” คุณณรงค์ที่เพิ่งผลจากการสนทนากับชาวบ้านบอกกับชานนท์

“พวกเขาคงไม่มีที่จะไปอย่างที่อี๊ดพูด ก็เลยเอารำโทนมาเล่นกันให้พอเพลิน ๆ”

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 156-157)

ในเรื่องมีเมฆบ้างเป็นบางวัน แสดงภาพลักษณะความเป็นไทยเรื่องรักความสนุกสนาน ในตอนที่อลิเซีย ชาวฟิลิปปินส์ ได้กล่าวถึงเพื่อนใหม่ที่เพิ่งพบเจอกัน พ่อของอลิเซียบอกกับเธอว่า คนไทยกับคนฟิลิปปินส์นอกจากรูปร่างหน้าตาที่คล้ายกันแล้ว นิสัยใจคอก็คล้ายกัน โดยเฉพาะรักใน ความสนุกสนาน ซึ่งคุณรุจน์ นักศึกษาชาวไทยก็มีลักษณะนิสัยที่ช่างพูดคุย รักความสนุกสนาน และ รื่นรมย์กับเสียงเพลง ทำให้คนรอบข้างเกิดความสุข ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

นั่นเป็นครั้งแรกที่ฉันได้รู้จักคนไทย นักศึกษาคณะวิศวกรรมแห่งชาติ มหาวิทยาลัยแห่งชาติฟิลิปปินส์ ที่ชื่อรุจน์...และพบว่านอกจากรูปร่างหน้าตาของเขา จะคล้ายคลึงกับคนฟิลิปปินส์แล้ว นิสัยใจคอของเขาก็ไม่แตกต่างจากพวกเราเท่าไร ทั้งความเป็นคนสนุกสนาน ช่างพูดช่างคุย และรื่นรมย์กับเสียงเพลง

(มีเมฆบ้างเป็นบางวัน, 2555 : 199)

นอกจากนี้ ผู้ศึกษายังพบว่าภาพลักษณ์ความเป็นไทยในวรรณกรรมชุดนี้นำเสนอผ่านกลวิธีที่น่าสนใจ คือ การสร้างตัวละคร มุมมองของการเล่าเรื่อง โครงเรื่อง และฉาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. การสร้างตัวละคร วรรณกรรมชุดนี้มีการสร้างตัวละครทั้งที่เป็นคนไทยและคนต่างชาติให้มีความสัมพันธ์กัน และได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยภาพลักษณ์ความเป็นไทยได้ถูกนำเสนอผ่านลักษณะนิสัยของตัวละครคนไทยอย่างชัดเจน เช่น

ในเรื่อง*มีเมฆบ้างเป็นบางวัน* รุจน์ตัวละครรอง เป็นนักศึกษาชาวไทยที่เรียนอยู่ประเทศฟิลิปปินส์ มีลักษณะนิสัยสนุกสนาน ร่าเริง ช่างพูดช่างคุย และชอบเสียงเพลง เหล่านี้แสดงถึงภาพลักษณ์ความเป็นไทยในการเป็นคนสนุกสนาน ซึ่งภาพลักษณ์นี้ได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้กับคนไทยและคนอาเซียน ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

บ้านของเราที่เคยเจียบเหงาหลังจากการเสียชีวิตของปู่และย่า และการอพยพไปอยู่ต่างจังหวัดของสมาชิกคนอื่น กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้งหนึ่งเมื่อคุณรุจน์ย้ายเข้ามาอยู่ด้วย ด้วยความเป็นคนร่าเริง สนุกสนาน และช่างพูดช่างคุย นอกจากจะชอบดูเขาร้องเพลง เล่นกีตาร์กับพ่อแล้ว ฉันยังชอบฟังเขาเล่าเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับเมืองไทย โดยเฉพาะบางกอก

(*มีเมฆบ้างเป็นบางวัน*, 2555 : 128)

2. มุมมองของการเล่าเรื่อง วรรณกรรมเรื่อง*จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว* และเรื่อง*มีเมฆบ้างในบางวัน* มีมุมมองของการเล่าเรื่องแบ่งออกเป็น 2 มุมมอง คือ 1) มุมมองของคนไทยมองภาพลักษณ์ความเป็นไทย และ 2) มุมมองของคนต่างชาติมองภาพลักษณ์ความเป็นไทย ซึ่งทั้งสองมุมมองนี้จะมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง กล่าวคือ ในมุมมองของคนไทยมองภาพลักษณ์ความเป็นไทยจะคิดว่าเป็นสิ่งที่ดี แม้ภาพลักษณ์นั้นจะเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่ดีก็ตาม แต่ในมุมมองของต่างชาติที่มองภาพลักษณ์ความเป็นไทยจะมีทั้งที่ดีและไม่ดี ดังตัวอย่างเช่น

1) มุมมองของคนไทยมองภาพลักษณ์ความเป็นไทย เป็นมุมมองที่เป็นภาพลักษณ์ ที่ดี ดังตัวอย่างในเรื่อง*จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว* ที่มีภาพลักษณ์เรื่องความกตัญญู ผ่านมุมมองของคนไทยที่มักปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ๆ ในเรื่องของความกตัญญูทวดที่ต่อผู้มีพระคุณ จะต้องยึดถือ และปฏิบัติในสิ่งนี้ เหมือนกับที่พ่อของชานนท์ ชาวไทยที่ได้บอกกับชานนท์ก่อนที่เขาจะเดินทางกลับมาอยู่กับน้ำขึ้นที่เมืองไทย เมื่อชานนท์เรียนจบ มีงานทำแล้ว ก็ต้องรู้จักกตัญญูรู้คุณตอบแทนผู้มีพระคุณที่ได้ให้การเลี้ยงดูอย่างน้ำขึ้น ดังในเนื้อความตัวอย่าง

“ผมจะตั้งใจเรียน” ชานนท์พูดเหมือนให้สัญญาต่อหน้าคุณกลิ่น “และเมื่อมีงานทำแล้ว ผมจะเลี้ยงดูพ่ออย่างดีที่สุด”

“ฉันไม่มีปัญญาส่งเสียแก็เรียน ไม่มีเงินทองที่จะเลี้ยงดูแก็ให้มีความสุข ถ้าแก็มีงานการทำก็ควรจะตอบแทนนายชื่นเขา ไม่ใช่มาตอบแทนฉัน”

“น้ำชื่นก็ส่วนหนึ่ง” เด็กชายกล่าวด้วยน้ำเสียงที่หนักแน่น “แต่พ่อก็เป็นพ่อของผม ไม่ว่าจะยังไง ผมก็ต้องตอบแทนบุญคุณทั้งสองคน”...

...นายยวงพลางสะกิดลูกให้เดินไปทางพระตำหนัก “แก็ไปกราบลาทูลกระหม่อมที่หน้าบันไดก่อน วันนี้ท่านเสด็จประพาสไร้ซาแต่เช้ามีด เมื่อวานพอดันทูลเรื่องที่จะส่งแก็กลับบางกอก ท่านก็ประทานเงินไว้ให้แก็ด้วย”

เด็กชายเดินไปหน้าบันได แล้วทูลตัวลงหมอบกราบรำลึกถึงพระคุณของทูลกระหม่อมที่คุ้มเกล้าทั้งพ่อแม่และตัวเองมาโดยตลอด...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว : 56-57)

2) มุมมองของคนต่างชาติมองภาพลักษณ์ความเป็นไทย เนื่องจากประเทศไทยกับประเทศในอาเซียนมีประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ของแต่ละประเทศที่แตกต่างกัน จึงทำให้มุมมองของแต่ละประเทศที่มองภาพลักษณ์ความเป็นไทยแตกต่างกันไป มีทั้งภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ดี และภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ไม่ดี แต่ในท้ายที่สุดแล้ว การได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันทำให้มุมมองภาพลักษณ์ความเป็นไทยเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดี ซึ่งตรงกับควมวัตถุประสงค์ของโครงการสร้างวรรณกรรมชุดนี้ ที่ต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีงามของประเทศในอาเซียน ดังตัวอย่างในเรื่อง *มีเมฆบ้างในบางวัน* ได้แสดงให้เห็นถึงความเอื้ออารีของคนไทย ตอนที่อลิเซีย ชาวฟิลิปปินส์ได้มาเป็นนักร้องอยู่ที่ประเทศไทย คนไทยส่วนใหญ่พูดภาษาอังกฤษไม่ได้แต่ก็แสดงความเป็นมิตร และให้ความช่วยเหลือแก่อลิเซียอย่างเต็มที่ หรืออาจจะมากเกินไปที่อลิเซียต้องการ แต่ก็พยายามเข้าใจว่าการเป็นคนเอื้ออารีมีน้ำใจช่วยเหลือเป็นลักษณะของคนไทย ดังเนื้อความตัวอย่างที่ว่า

...และคนไทยแม้จะไม่ค่อยชอบพูดกับคนต่างชาติ แต่พวกเขาก็มีทำที่ที่เป็นมิตร และชอบให้ความช่วยเหลือ ซึ่งบางครั้งก็เกินความต้องการของฉัน...

(มีเมฆบ้างในบางวัน, 2555 : 258)

3. การสร้างโครงเรื่อง ในเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว มีภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ปมปัญหาทำให้มีผลต่อโครงเรื่อง ซึ่งภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ปรากฏในปมปัญหา คือ ความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของตนเอง กล่าวคือ พ่อของชานนท์รักและภูมิใจในการเล่นดนตรีไทย

โดยเฉพาะ ช้องวงใหญ่ จึงอยากให้ชานนท์ลูกชายเพียงคนเดียวได้สืบทอด แต่ชานนท์ไม่ได้อยากเล่นดนตรีไทย พ่อของเขาตัดสินใจส่งชานนท์กลับมาอยู่ที่เมืองไทยกับน้ำขึ้น การสร้างปมปัญหาของเรื่องด้วยภาพลักษณ์ความเป็นไทยเรื่องความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของตนเอง แสดงให้เห็นถึงความภาคภูมิใจของคนไทย ที่ต้องการจะรักษาวัฒนธรรมไทยที่เป็นมรดกทางสังคมให้สืบทอดไปยังรุ่นต่อ ๆ ไป ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

“อีกสามวันจะมีเรือไปบางกอก พรุ่งนี้ฉันจะไปซื้อตัวให้แก่และโทรเลขไปแจ้งช่าวนายขึ้นให้เขามารับแก่ที่ทำเรือ” นายยวงพูดต่อไปเรื่อย ๆ พลังเคาะจังหวะเพลงกับพื้นเหมือนไม่อนาทรต่อการจากไปของลูกชาย

“พ่อครับ” ชานนท์กลืนน้ำลายลงคออย่างยากลำบาก “พ่อยังไม่หายโกรธเรื่องที่ผมไม่ยอมหัดช้องวงใหญ่หรือเปล่าครับ”

“ฉันคงจะเอาไม้ค้ำค่อให้แก่เรียนช้องวงไม่ได้หรอก” น้ำเสียงของผู้เป็นพ่อแฝงความผิดหวังและขมขื่น “แต่จำไว้อย่างหนึ่งว่า ไม่ว่าแกจะเป็นอะไรในวันข้างหน้า ล้วนเป็นสิ่งที่แกเลือกเองทั้งสิ้น ไม่ว่าแกจะพอใจหรือไม่พอใจอย่างไร ก็โทษใครไม่ได้”

“ผมจะรับผิดชอบในสิ่งที่ผมเลือกเองครับ” เด็กชายยึดคอก “แต่ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น ผมก็จะไม่โทษใครทั้งนั้น”

“ดี” ครูช้องวงใหญ่จดโน้ตลงบนกระดาษ “แกจะนอนก่อนก็ได้ คืนนี้ฉันอยากจะเขียนโน้ตให้เสร็จ”

“ครับ” ชานนท์ก้มลงกราบบิดา ก่อนลุกขึ้นเดินยอตัวไปที่มุมห้อง และคลี่เสื้อที่ม้วนไว้กับกางมุ้ง ก่อนมุดเข้าไปนอนน้ำตาไหลพราก

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 43-44)

4. ฉาก วรรณกรรมชุดนี้เลือกใช้ฉากที่อิงประวัติศาสตร์ จึงต้องมีความสมจริงของบรรยายฉาก ช่วงเวลา สภาพความเป็นอยู่เพื่อแสดงบรรยากาศให้สอดคล้องกับช่วงเวลาที่เกิดในท้องเรื่อง ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจในเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น อย่างเช่น เรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว ฉากหลักเป็นช่วงการเรียกร้องเอกราช การปฏิวัติทางการเมือง ในประเทศอินโดนีเซีย และช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง การเกิดสงคราม ในประเทศไทย การเลือกใช้ฉากในช่วงเวลาและสถานการณ์แบบนี้ ทำให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่อย่างยากลำบาก จะต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อสวามอยู่รอด ทำให้เห็นภาพลักษณ์ความเป็นไทยในด้านความเอื้ออาทรได้อย่างชัดเจน โดยคนไทยให้ความช่วยเหลือชาวต่างชาติ อย่างไม่ได้กลัวว่าตนเองจะเดือดร้อน หรือได้รับผลกระทบแต่อย่างใด เช่น ในตอนเกิดการปฏิวัติรัฐประหารที่ประเทศอินโดนีเซีย ทุกคนต้องซื้อข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นตุนเก็บไว้ เพราะไม่รู้ว่าเมื่อเกิดปฏิวัติขึ้นแล้วจะเป็นอย่างไร และจะเกิดนานเท่าไร ร้านค้าส่วนใหญ่ก็จะปิดหมด

อาลี ลูกจ้างชาวอินโดนีเซียจึงแนะนำให้ซานนัทซื้อของกักตุนไว้ก่อน ซานนัทก็เห็นดีด้วย จึงได้แวะซื้อของของตนเอง ของบริษัท และเพื่อแม่ไปย้งของอาลีและคุณคิมด้วย ซึ่งทำให้อาลีเกิดความซาบซึ้งใจในความใจดี เอื้ออารีของซานนัทที่มีต่อคนอื่น ๆ แม้คนเหล่านั้นจะเป็นเพียงแค่ลูกน้องก็ตาม ดังเนื้อความตัวอย่างที่ว่า

“ดีเหมือนกัน” เขาเห็นด้วย “ฉันแวะซื้อก่อนจะเข้าบริษัท และซื้อเพื่ออาลีเอง คุณคิม และคนอื่น ๆ ในบริษัทด้วย”

“คุณใจดีมาก และมีจิตใจเพื่อแม่ห่วงใยลูกน้อง” คนขับรถเอ่ยด้วยความรู้สึก ซึ้งชม

“เราเหมือนคนอยู่บ้านเดียวกันแล้ว อดก็ต้องอดด้วยกัน แต่ถ้าอิมก็ต้องอิมด้วยกัน” ซานนัทบอกด้วยน้ำเสียงเรียบ ๆ...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 405)

ความเป็นไทยที่ปรากฏในวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องนี้ ผู้เขียนน่าจะนำเสนอให้มีนัยสำคัญที่จะถ่ายทอดมุมมองที่มีต่อความเป็นไทยเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างกันในอาเซียน รวมทั้งกลวิธีการถ่ายทอดภาพลักษณ์ความเป็นไทยในวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องก็มีความน่าสนใจด้วย ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาภาพลักษณ์ความเป็นไทยและกลวิธีการนำเสนอภาพลักษณ์ความเป็นไทยในวรรณกรรมเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว และเรื่องมีเมฆบ้างในบางวัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร เสวิกุล เฉพาะเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว และเรื่องมีเมฆบ้างในบางวัน
2. เพื่อศึกษากลวิธีการสร้างภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร เสวิกุล เฉพาะเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว และเรื่องมีเมฆบ้างในบางวัน

สมมติฐานของการศึกษา

นวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร เสวิกุล เรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว และเรื่องมีเมฆบ้างในบางวัน สะท้อนภาพลักษณ์ความเป็นไทยผ่านตัวละคร มุมมองการเล่าเรื่อง และโครงเรื่อง อันทำให้ตัวละครในเรื่องเกิดความสัมพันธ์และความเข้าใจกันมากขึ้นระหว่างประเทศไทยกับประเทศในอาเซียน

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาเฉพาะนวนิยายในโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร เสวิกุล 2 เรื่อง ได้แก่

1. เรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว. (2554). พิมพ์ครั้งที่ 1 ตุลาคม. กรุงเทพฯ : นานามีบุ๊กส์พับลิเคชั่นส์ (ประเทศอินโดนีเซีย)
2. เรื่องมีเมฆบ้างในบางวัน. (2555). พิมพ์ครั้งที่ 1 ตุลาคม. กรุงเทพฯ : นานามีบุ๊กส์พับลิเคชั่นส์ (ประเทศฟิลิปปินส์)

นวนิยายทั้ง 2 เรื่องมีฉากและเรื่องราวที่เกิดขึ้นในประเทศอาเซียน คือ ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งทำให้คนไทยกับคนอาเซียนได้เรียนรู้ในความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จึงทำให้ 2 เรื่องนี้มีภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ชัดเจนและโดดเด่นมากกว่าเรื่องอื่นในชุดเดียวกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ราชบัณฑิตยสถานได้ให้คำจำกัดความ **ภาพลักษณ์** ไว้ว่า ภาพที่เกิดจากความนึกคิดหรือที่คิดว่าควรจะเป็นเช่นนั้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (2548) ได้นิยาม **ความเป็นไทย** ไว้ว่า มรดกทางความรู้ ความคิด ที่มีมาแล้วจากปัญญาชนในอดีตที่เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้ศึกษาจะใช้ความหมายของภาพลักษณ์ความเป็นไทยว่าหมายถึง ภาพของผู้คน สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมไทย

การศึกษาภาพลักษณ์ความเป็นไทยในวรรณกรรมอาเซียนของประภัสสร เสวิกุล นี้ พบว่ามีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวรรณกรรมอาเซียน เป็นวรรณกรรมของประเทศอาเซียนที่สะท้อนให้เห็นถึงสังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครองของแต่ละประเทศในอาเซียน ซึ่ง ผู้ศึกษาได้ใช้เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ในส่วนของภูมิหลังอาเซียน และในส่วนของภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร เสวิกุล

คารินา โชติรวี (2556) เขียนบทความเรื่อง “ความเป็นชาติ/ความเป็นหญิง: เสี่ยงสะท้อนยุคหลังอาณานิคมของฟิลิปปินส์จากนวนิยายเรื่อง State of War ของ Ninotchka Rosca” : ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมฟิลิปปินส์ยุคหลังอาณานิคมเรื่อง State of War ของนินอตช์กา รอสกา นักเขียนและนักหนังสือพิมพ์ผู้ลี้ภัยทางการเมืองสมัยรัฐบาลมาร์คอส เรื่องนี้มีลักษณะเป็นอภิปันเทจ (metafiction) ที่มีเรื่องซ้อนเรื่อง เสนอประวัติศาสตร์กึ่งฝันกึ่งอุปมา นิทัศน์ (allegory) บอกเล่าประวัติศาสตร์ ศาสนา สังคมและวัฒนธรรมของประเทศฟิลิปปินส์ผ่านตัวละครหญิง 3 รุ่น ซึ่งพัวพัน

กับนักการเมืองสำคัญที่มีอำนาจในบ้านเมืองและสืบสายเลือดมาจากบรรพบุรุษที่เป็นหญิงพื้นเมืองกับชายชาวต่างชาติ ผ่านการอ่านตีความด้วยกรอบทฤษฎีหลังอาณานิคม (Postcolonialism)

น้องนุช ลีมิตรกุล (2556) ศึกษาเรื่อง “บทบาทสื่อมวลชนไทยในการนำเสนอข่าวสารอาเซียน กรณีศึกษา รายการ ASEAN Journey” มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาบทบาทหน้าที่ในฐานะสื่อมวลชนประเภทรายการโทรทัศน์ ที่นำเสนอข่าวสารทั้ง 3 เสถหลักของอาเซียน อันประกอบด้วยประชาคมเศรษฐกิจ ประชาคมการเมืองและความมั่นคง และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมสู่ประชาชนในประเทศไทย รวมถึงรูปแบบการนำเสนอของรายการ ดังกล่าว โดยใช้แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสื่อสารมวลชนของ เดนิส แมคควอล (Denis Mcquail, 1983) ที่เกี่ยวข้อง กับหน้าที่ทางสังคมในการให้ข่าวสารของสถาบันสื่อสารมวลชน แนวคิดเรื่องรายการ สารคดีและรูปแบบการนำเสนอรายการสารคดีทางโทรทัศน์ แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาในสื่อสารมวลชน แนวคิดเรื่องการสื่อสารของประชาคมอาเซียน มุ่งหวังให้ผลการศึกษานำมาเผยแพร่เพื่อให้สื่อมวลชนไทยในปัจจุบันสามารถนำไปปรับใช้กับบทบาทการทำหน้าที่เสนอข่าวสารเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนให้กับ ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในโอกาสที่ประเทศไทยจะก้าวสู่การเป็นพลเมืองของประชาคมอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบใน พ.ศ. 2558

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์เนื้อหารายการจากเทปวีดิทัศน์ และการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า บทบาทหน้าที่สื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสารอาเซียนของรายการ ASEAN Journey นั้นครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับทั้ง 3 เสถหลักประชาคมอาเซียน โดยมีสัดส่วนของการนำเสนอเนื้อหาในประชาคมสังคมและวัฒนธรรมที่มากกว่า สัดส่วนเนื้อหาให้อีก 2 ประชาคม โดยรายการ ใช้รูปแบบการนำเสนอด้วยการผสมผสานวิธีการในหลายรูปแบบ กล่าวคือ ผู้นำชม ผู้เดินเรื่อง (Presenter) พิธีกร (MC) เป็นบุคคลคนเดียวกันทำหน้าที่เสมือนเป็นตัวแทนของคนหนุ่มสาวออกเดินทางเพื่อสำรวจอาเซียนแบบเจาะลึกชีวิตจริงของอาเซียน พร้อมนำเสนอเรื่องราวแต่ละประเทศในภูมิภาคอาเซียนสู่ผู้ชมด้วยวิธีการเชิงเล่าเรื่อง (Story Telling) พูดคุย (Talk) รวมไปถึง การนำเสนอเชิงสัมภาษณ์ (Interview) กับบุคคลที่มีความน่าสนใจ หรือมีความสำคัญต่อความเป็นไปในอนาคตของอาเซียน นอกจากนี้ รายการยังใช้เสียงของผู้เดินเรื่องคนเดิมในการนำเสนอเชิงบรรยาย (Narration) รายละเอียดเนื้อหารายการที่เป็นข้อมูลสนับสนุน เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมอย่างต่อเนื่องของผู้ชม

เสาวภา งามประมวญ (2558) เขียนบทความเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างการรับรู้อัตลักษณ์การเป็นประชาชนในประชาคมอาเซียนกับการตระหนักรู้ ผลประโยชน์แห่งชาติ : ศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทย ลาวและมาเลเซีย” บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง

“ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างการรับรู้อัตลักษณ์การเป็น ประชาชนในประชาคมอาเซียนกับการตระหนักถึงผลประโยชน์แห่งชาติ:ศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยลาวและ มาเลเซีย” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสร้างอัตลักษณ์การเป็นประชาชนในประชาคมอาเซียนกับการตระหนักต่อผลประโยชน์แห่งชาติของประชาชนในประเทศไทย มาเลเซีย และลาว โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากกลุ่มประเทศที่มีขนาดรายได้ที่มีขนาดแตกต่างกันจากรายได้ค่อนข้างสูง รายได้ปานกลาง และรายได้ค่อนข้างต่ำ ซึ่งบทความนี้จะนำเสนอส่วนวิจัยที่ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งมีคำถามที่สำคัญคือ หากเมื่อรวมกันเป็นประชาคมอาเซียนแล้วการ สร้างการรับรู้ถึงอัตลักษณ์อาเซียนกับการตระหนักถึงผลประโยชน์แห่งชาติของแต่ละประเทศจะมีด้านใดบ้าง มีระดับการตระหนักและรับรู้มากน้อยเพียงใดและมีลักษณะอย่างไร โดยการตระหนักถึงการสร้างอัตลักษณ์อาเซียนจะวิเคราะห์ในด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมของอาเซียน ด้านการสร้างสรรค์ วัฒนธรรมและอุตสาหกรรม และด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับชุมชน ศึกษาผลประโยชน์แห่งชาติของ 3 ประเทศเมื่อต้องเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในด้านการเมือง ด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านอุดมการณ์ ซึ่งผลของการวิจัยพบว่าประเทศไทย มาเลเซีย และลาว ต่างให้ความสำคัญกับการสร้างการตระหนักกับอาเซียนและความรู้สึกของการเป็นประชาคมอาเซียนโดยผ่านการประชาสัมพันธ์ทางทีวี วิทยุ และอินเทอร์เน็ต การแจกจ่ายข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียนในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ส่วนด้านการตระหนักถึงผลประโยชน์แห่งชาติพบว่าผลประโยชน์แห่งชาติด้านเศรษฐกิจในประเด็นเกี่ยวกับการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียนเป็นระดับที่มีการตระหนักมากที่สุดเมื่อต้องเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทั้งนี้ผลที่ได้จากการวิจัยจะสามารถนำมาพัฒนาแนวคิดการคงอยู่และเป็นแนวทางการปรับตัวของอัตลักษณ์อาเซียนกับผลประโยชน์แห่งชาติที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศให้คงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืนได้ภายใต้ วิสัยทัศน์ “One Vision One Identity One Community”

2. กลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาภาพลักษณ์ในวรรณกรรม ที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยม และลักษณะของภาพลักษณ์ในแบบต่าง ๆ ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร เสวิกุล

ปัทมา ทัชประเสริฐกุล. (2547). ศึกษาเรื่อง “ภาพลักษณ์พระมหากษัตริย์ไทยในวรรณคดีสมัยอยุธยา” ในการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ภาพลักษณ์พระมหากษัตริย์ไทยในวรรณคดีสมัยอยุธยาจำนวน 13 เรื่อง ซึ่งแบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ วรรณคดีของพระเกียรติ วรรณคดีพิธีกรรมและประเพณี วรรณกรรมคำสอน และวรรณคดีนิทาน โดยมุ่งศึกษาเปรียบเทียบภาพลักษณ์พระมหากษัตริย์ไทยในวรรณคดีสมัยอยุธยาที่ต่างประเภทกัน และศึกษาเปรียบเทียบภาพลักษณ์

พระมหากษัตริย์ในวรรณคดีอยู่ยากับลักษณะพระมหากษัตริย์ 2 ประการ คือ การเป็นนักปกครอง และการเป็นนักรบ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า พระมหากษัตริย์ในวรรณคดีสมัยอยุธยา มีคุณสมบัติ 7 ประการ ได้แก่ การมีชาติกำเนิดและชาติตระกูลสูง การมีบุญ การมีรูปร่างและบุคลิกลักษณะที่ดี การมีความรอบรู้ การมีพระราชทรัพย์ การมีพระราชอำนาจและอุทยานภาพ และการมีเกียรติยศ นอกจากนี้ พระองค์ยังปฏิบัติหน้าที่สำคัญของพระมหากษัตริย์ 2 ประการ คือ การเป็นนักปกครอง และการเป็นนักรบ

ภาพลักษณ์พระมหากษัตริย์ทั้งด้านคุณสมบัติและด้านหน้าที่ดังกล่าวที่ปรากฏในวรรณคดี อยุธยาแต่ละประเภทแตกต่างกันตามจุดมุ่งหมายและลักษณะของวรรณคดีนั้น โดยวรรณคดียอพระเกียรติให้ภาพลักษณ์พระมหากษัตริย์ที่ดีเลิศสมบูรณ์มากที่สุด เพราะเป็นวรรณคดีที่มุ่งสวดติ พระมหากษัตริย์ว่าดีเลิศ วรรณคดีที่มีภาพลักษณ์พระมหากษัตริย์สมบูรณ์เป็นลำดับต่อมา คือ วรรณคดีนิทาน กวีจะแสดงให้เห็นภาพพระมหากษัตริย์ว่าดีเลิศคล้ายกับพระมหากษัตริย์ในวรรณคดี ยอพระเกียรติ ยกเว้นการมีชาติกำเนิดที่สูง พระมหากษัตริย์ในวรรณคดีพิธีกรรมและประเพณีมี ภาพลักษณ์สมบูรณ์เป็นลำดับต่อมาและมีลักษณะใกล้เคียงกับพระมหากษัตริย์ในวรรณคดียอพระเกียรติโดยเฉพาะเรื่องการมีชาติกำเนิดสูงและการเป็นนักปกครองที่ดี ส่วนวรรณคดีคำสอนมี ภาพลักษณ์พระมหากษัตริย์ชัดเจนน้อยที่สุด เพราะเป็นวรรณคดีที่มุ่งเสนอหลักปฏิบัติที่ดีของพระมหากษัตริย์

นอกจากนี้ ภาพลักษณ์พระมหากษัตริย์ในวรรณคดีอยู่ยากยังมีลักษณะพื้นฐานสำคัญ เหมือนกับพระมหากษัตริย์ตามแนวคิดของทั้งศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ และที่สำคัญพระองค์ มีลักษณะของผู้ทรงพลังอำนาจและน่าเกรงขามเหมือนพระมหากษัตริย์ตามแนวคิดของศาสนา พราหมณ์ และมีลักษณะเป็นผู้ปฏิบัติธรรมหรือธรรมราชาเหมือนพระมหากษัตริย์ตามแนวคิดของ ศาสนาพุทธด้วย

เพชรินทร์ นาทศรีทา (2554) ศึกษาเรื่อง “ภาพลักษณ์หญิงไทยในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัล ซีไรต์ของนักเขียนหญิง” ในการศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของหญิงไทยในวรรณกรรม ที่ได้รับรางวัลซีไรต์ของนักเขียนหญิง และกลวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลซีไรต์ของ นักเขียนหญิง ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ภาพลักษณ์หญิงไทยในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลซีไรต์ของ นักเขียนหญิงจำแนกได้ 4 ด้าน คือ 1. ด้านบุคลิกภาพ แบ่งเป็นบุคลิกลักษณะภายนอกและลักษณะ นิสัย บุคลิกลักษณะภายนอกของผู้หญิงก่อนแต่งงานส่วนมากจะมีรูปร่างหน้าตาสวย และมีลักษณะ ดึงดูดใจ ส่วนผู้หญิงที่แต่งงานแล้วจะมีลักษณะภายนอกเปลี่ยนแปลงไปตามวัย ในด้านลักษณะนิสัย พบว่าผู้หญิงมีลักษณะของหญิงไทยสมัยเก่า ผู้หญิงที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง และผู้หญิงที่มีความคิด แบบสมัยหัวใหม่ 2. ความสัมพันธ์กับบุคคลและสังคมแบ่งเป็นความสัมพันธ์ของหญิงไทยกับบุคคลใน

ครอบครัว และความสัมพันธ์ของหญิงไทยกับบุคคลในสังคม โดยความสัมพันธ์ของหญิงไทยกับบุคคลในครอบครัวมีทั้งความสัมพันธ์ที่ดีมีความสุข และความสัมพันธ์ในทางที่ไม่ดี แตกร้าง ส่วนความสัมพันธ์ของหญิงไทยกับบุคคลในสังคม พบว่ามีความสัมพันธ์ในฐานะเพื่อน ความสัมพันธ์ในฐานะคนรัก และความสัมพันธ์ในฐานะผู้ร่วมงาน 3. ด้านแนวทางในการดำเนินชีวิต ภาพลักษณ์หญิงไทยมีแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ปฏิบัติตามคำสอนทางศาสนา และรับวัฒนธรรมตะวันตกเป็นแบบในการดำเนินชีวิต 4. ด้านสถานภาพและบทบาท พบผู้หญิงในฐานะบุตรธิดา ฐานะภรรยา และฐานะมารดา

สำหรับกลวิธีการใช้ภาษาสื่อภาพลักษณ์ของผู้หญิงพบการใช้คำ 7 ลักษณะ คือ คำสุภาพ คำไม่สุภาพ คำแสดงอารมณ์ความรู้สึก คำหลาก คำซ้อน คำซ้ำ และคำภาษาต่างประเทศ ในส่วนของโวหารภาพพจน์ที่สื่อภาพลักษณ์ของผู้หญิง พบการใช้โวหารภาพพจน์ 4 ลักษณะ คือ ภาพพจน์แบบอุปมา อุปลักษณ์ สัญลักษณ์ และการกล่าวเท็จความ

สารณี ขาวดี (2546) ศึกษาเรื่อง “ภาพลักษณ์ตำรวจไทยในนวนิยายของวสิษฐ เดชกุญชร” การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ ภาพลักษณ์ตำรวจไทยในนวนิยายของวสิษฐ เดชกุญชร ในแง่พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับบริบททางวรรณกรรมทั้งสามคือ ชีวิตมนุษย์ในสังคม ผู้เขียน และผู้อ่าน เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับการเลียนแบบชีวิตมนุษย์ในสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับการแสดงออกของผู้เขียน และผลกระทบที่นวนิยายมีต่อผู้อ่านตามเจตนาของผู้อ่าน โดยใช้วิธีเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับการเลียนแบบชีวิตมนุษย์ในสังคมนั้น นวนิยายของวสิษฐ เดชกุญชร สะท้อนภาพพฤติกรรมอันมิชอบของข้าราชการตำรวจไทยในทุกระดับชั้นไว้ 2 แบบด้วยกันคือ พฤติกรรมอันมิชอบที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติหน้าที่ได้แก่ การใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ การใช้อำนาจโดยมิชอบ และการใช้อิทธิพลของตำรวจโดยมิชอบ ส่วนพฤติกรรมด้านลบอื่นๆ ที่มีส่วนทำให้ภาพลักษณ์ตำรวจ และองค์กรเสื่อมเสียนั้น มีทั้งความบกพร่องจากการปฏิบัติหน้าที่และจากพฤติกรรมส่วนตัว ส่วนในด้านความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับการแสดงออกของผู้เขียนนั้น ผู้เขียนได้แสดงทัศนคติต่องานตำรวจและพฤติกรรมของตำรวจไว้ 4 ประการด้วยกันคือ ทัศนคติการบริหารและการจัดการงานตำรวจ ทัศนคติต่อพฤติกรรมและการแสดงออกของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทัศนคติต่อเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตำรวจ และทัศนคติเกี่ยวกับผลกระทบของการบริหารจัดการ พฤติกรรมการแสดงออก และการปฏิบัติหน้าที่ที่บกพร่องของตำรวจที่มีต่อสังคม ซึ่งในการแสดงทัศนคติเหล่านี้ ผู้เขียนได้แสดงทั้งปัญหา ที่มาของปัญหา และข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาควบคู่ไปด้วย ส่วนในด้านผลกระทบของ นวนิยายที่มีต่อผู้อ่านพบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีการประพันธ์ 3 ลักษณะ มาสร้างผลกระทบทางอารมณ์แก่ผู้อ่านคือ วางแนวเรื่องที่สะท้อนภาพการ

ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การสร้างโครงเรื่องโดยใช้ความขัดแย้ง และสร้างปมปัญหาที่ต่อเนื่องตลอดจนมีการสร้างตัวละครเอกที่มีความเป็นเอกลักษณ์และสมจริง นอกจากนี้ ผู้เขียนยังมุ่งหวังให้ผู้อ่านได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติทางลบที่มีต่อตำรวจ รวมทั้งสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้อ่านที่เป็นข้าราชการตำรวจ อันเป็นผลกระทบที่ผู้เขียนมุ่งหวังให้เกิดแก่ความคิดแบบละสติปัญญา

3. กลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาแนวคิดเรื่องความเป็นไทย ที่แสดงถึงการสื่อความหมายของความเป็นไทย ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร เสวิกุล

จันทนา เพชรพรหม (2548) ศึกษาเรื่อง “การนำเสนอเอกลักษณ์ 'ความเป็นไทย' ในรายการคุณพระช่วย” ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นไทยที่นำเสนอในรายการ คุณพระช่วย ประกอบด้วยความเป็นไทยทั้งด้านรูปธรรมและนามธรรม สำหรับความเป็นไทยที่พบมากที่สุด ได้แก่ ดนตรีไทย ทั้งแบบมาตรฐาน และแบบประยุกต์ กลยุทธ์การนำเสนอรายการคุณพระช่วย ผู้ผลิตให้ความสำคัญกับเนื้อหามากที่สุด โดยเน้นนำเสนอสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย สำหรับวิธีการนำเสนอประกอบด้วย 1) พิธีกรผู้มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไทย 2) ผู้ร่วมรายการ มีทั้งผู้เชี่ยวชาญเรื่องที่น่าเสนอในแต่ละตอน และกลุ่มศิลปินรุ่นใหม่ ที่มีความสามารถมีชื่อเสียง 3) บรรยากาศ ช่วยเสริมเอกลักษณ์ "ความเป็นไทย" ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ประกอบด้วย ฉาก แสง สี เสียง และอุปกรณ์ประกอบฉาก 4) รูปแบบในการนำเสนอแตกต่างจากรายการปกิณกะบันเทิงอื่น โดยทุกช่วงจะนำเสนอแบบสบายๆ ไม่มีรูปแบบตายตัวและสอดคล้องกันตลอดทั้งรายการ

ชนาธิป โสมะเกษตริณ (2541) ศึกษาเรื่อง “การสื่อสารความเป็นไทยของบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า เพศมีผลต่อการเปิดรับหนังสือแนะนำการท่องเที่ยว ส่วนอายุ การศึกษา อาชีพ สัญชาติ มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อเฉพาะกิจและสื่อระหว่างบุคคลมากกว่า สื่อมวลชน และผลการวิจัยยังพบว่า ชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไทยในระดับปานกลาง และมีทัศนคติเป็นบวกต่อความเป็นไทย การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ความเป็นไทยของชาวต่างประเทศ อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ทั่วไป มีความสัมพันธ์เป็นลบกับความรู้เกี่ยวกับความเป็นไทย แต่การเปิดรับสื่อโดยเฉพาะสื่อเฉพาะกิจและสื่อระหว่างบุคคล มีความสัมพันธ์เป็นบวกกับทัศนคติที่มีต่อความเป็นไทย อันได้แก่ โปรแกรมการท่องเที่ยวรอยัล ออร์คิด ฮอลิเดย์ ชุดประจำชาติ ตราสัญลักษณ์การบินไทย และพนักงานการบินไทยเป็นต้น

ชยาพร เพชรโพธิ์ศรี (2539) ศึกษาเรื่อง “กระบวนการเลือกและนำเสนอ 'ความเป็นไทย' ในนิตยสาร 'สวัสดี'” ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเลือกความเป็นไทยในนิตยสารสวัสดีแบ่งเป็น 4 มิติ มิติแรกคือความเป็นไทยที่คัดเลือก มี 7 ด้านคือ 1) สถาบันพุทธศาสนา 2) สถาบัน

พระมหากษัตริย์ 3) ประเพณีและวิถีชีวิตไทย 4) ศิลปะและสถาปัตยกรรม 5) ภาษาไทยและวรรณคดี 6) ลักษณะเด่นของคนไทย และ 7) ความเป็นไทยในแง่มุมอื่น ๆ มิติที่สองคือแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการคัดเลือก มิติที่สามคือ เกณฑ์ในการคัดเลือกโดยจะไม่เลือกนำเสนอความเป็นไทยในด้านลบ และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเมือง จะนำเสนอความเป็นไทยที่เป็นนามธรรม ชาวต่างชาติสามารถเกี่ยวข้องได้ และเป็นความเป็นไทยที่สามารถนำมาเป็นจุดขายได้ และมิติที่สี่คือผู้คัดเลือก ซึ่งเป็นบรรณาธิการ ช่างภาพ และนักเขียนชาวต่างชาติ

ชลิดา คุณาลัย (2536) ศึกษาเรื่อง “ลักษณะความเป็นสากลและความเป็นไทยในงานโฆษณาสินค้าระดับโลกทางโทรทัศน์ พ.ศ. 2534-2535” ผลการวิจัยพบว่า งานโฆษณาสินค้าระดับโลกทางโทรทัศน์ในประเทศไทย แบ่งได้เป็น 3 กลุ่มคือ 1) งานโฆษณาที่ใช้แนวคิดและยุทธวิธีการสร้างสรรค์เหมือนกับงานโฆษณาในต่างประเทศ 2) งานโฆษณาที่ใช้แนวคิดเหมือนกับงานโฆษณาในต่างประเทศ แต่ใช้ยุทธวิธีการสร้างสรรค์เฉพาะประเทศไทย 3) งานโฆษณาที่ใช้แนวคิดและยุทธวิธีสร้างสรรค์เฉพาะประเทศไทย

มารยาท ลิปิพัฒน์วิทย์ (2543) ศึกษาเรื่อง “ความเป็นไทยในโฆษณาการบินไทย” โดยเลือกโฆษณาที่เน้นความเป็นไทย 9 ชิ้น ซึ่งเป็นโฆษณาของการบินไทยในนิตยสารไทม์และเอเชียวิค ผลการวิจัยพบว่า การผสมผสานปัจจัยต่าง ๆ ทั้งนโยบาย วัตถุประสงค์ การระดมความคิด การกำหนดกลยุทธ์ แนวคิดหลัก การนำเสนอและสอดแทรกเนื้อหา ทำให้ผู้รับสารเกิดแรงจูงใจ คล้อยตาม และรับสารภาพลักษณ์ของประเทศไทยตามที่โฆษณาต้องการนำเสนอ อันนำไปสู่การเลือกใช้บริการของสายการบิน

ศิริมา อยู่เวียงชัย (2541) ศึกษาเรื่อง “การสื่อสารความเป็นไทยในภาพยนตร์โฆษณาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นไทยที่นำเสนอในภาพยนตร์โฆษณาประกอบด้วยความเป็นไทยทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งความเป็นไทยด้านรูปธรรมที่ ททท. นำมาใช้มากที่สุดได้แก่ ภาพวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระพุทธรูป การแสดงโขน เรือสุพรรณหงส์และกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค ส่วนความเป็นไทยที่เป็นนามธรรมได้แก่ ลักษณะนิสัยและวิถีชีวิตแบบไทย คือมารยาทไทยที่แสดงให้เห็นความสุภาพอ่อนน้อม ความเป็นคนสนุกสนานและมีจิตใจโอบอ้อมอารี รวมทั้งวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำ

สุทธินิ ละไมเสถียร (2537) ศึกษาเรื่อง “กลยุทธ์การสื่อความหมาย "ความเป็นไทย" ในชิ้นงานโฆษณาทางสื่อสิ่งพิมพ์ของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2537” การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าใจถึงกระบวนการของกลยุทธ์ การสื่อความหมายของ "ความเป็นไทย" ในชิ้นงานโฆษณาทางสื่อสิ่งพิมพ์ของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งได้เผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ.

2530-2537 ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า กลยุทธ์การสื่อความหมาย "ความเป็นไทย" ในชิ้นงานโฆษณา สื่อสิ่งพิมพ์เป็นกระบวนการสร้างความหมายที่มุ่งนำเสนอ "ความเป็นไทย" ด้วยการผสมผสานปัจจัยต่าง ๆ ทั้งนโยบาย วัตถุประสงค์การระดมความคิด การกำหนดกลยุทธ์ แนวคิดหลัก แนวทางการนำเสนอและการสอดใส่เนื้อหา เพื่อเป็นการสร้างความหมาย "ความเป็นไทย" ผ่านสื่อโฆษณาสิ่งพิมพ์ไปยังผู้รับสารโฆษณาจนเกิดแรงจูงใจ น่าเชื่อถือ หรือคล้อยตาม นอกจากนี้ ยังพบว่าประสิทธิภาพของกลยุทธ์ในการสื่อความหมายโฆษณาต้องขึ้นอยู่กับประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้ 1. ในแง่ของผู้ส่งสาร ความสามารถและทักษะในการสร้างบทโฆษณา ทักษะคิด ระดับความรู้รวมทั้งประสบการณ์เดิม เป็นส่วนสำคัญที่มีผลต่อการโฆษณา 2. ในแง่ของผู้รับสาร ทักษะในการรับสาร ทักษะคิด ความรู้และประสบการณ์เดิมเป็นปัจจัยที่อาจมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการสื่อสารโฆษณาได้เช่นกัน 3. ในแง่ตัวเนื้อสาร การเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมและออกแบบสารให้ตรงตามความต้องการของผู้โฆษณา และตรงกับสภาพการรับสารของผู้รับสารเป็นสิ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือความมีประสิทธิภาพในกลยุทธ์ของการสื่อสารโฆษณา

4. กลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาวรรณกรรมของประภัสสร เสวิกุล ที่แสดงให้เห็นถึงกลวิธีการเขียน นวนิยายที่เป็นเอกลักษณ์ของประภัสสร เสวิกุล ที่มีกลวิธีที่แยบยล สมจริง ทำให้เกิดความสนุกสนาน อีกทั้งยังสอดแทรกแนวคิดที่มีประโยชน์แก่ผู้อ่าน ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ในส่วนการนำเสนอภาพลักษณ์ความเป็นไทยผ่านกลวิธีต่าง ๆ

จิตติธิตา นาคเกษม (2545) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์นวนิยายของประภัสสร เสวิกุล” ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์องค์ประกอบทางวรรณศิลป์ในนวนิยายของประภัสสร เสวิกุล ด้านโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉากและบรรยากาศ และการใช้ภาษา (2) วิเคราะห์วิถีชีวิตค่านิยม และภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนวนิยาย โดยใช้วิธีวิจัยเอกสารจากนวนิยายจำนวน 26 เรื่อง และเสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ จากการศึกษาวิเคราะห์ด้านองค์ประกอบทางวรรณศิลป์ในนวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล นั้น พบว่า ประภัสสร เสวิกุล ได้ใช้ประสบการณ์ การค้นคว้าข้อมูลและจินตนาการ มาผูกเรื่องเป็นโครงเรื่อง โดยนิยมเริ่มเรื่องด้วยบรรยายฉาก บรรยายตัวละคร บรรยายถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นปมปัญหา สำคัญเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนทั่ว ๆ ไป ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำเข้าสู่เนื้อเรื่องได้อย่างรวดเร็ว ได้ใช้ข้อขัดแย้งที่เกี่ยวกับเรื่องทัศนคติ ค่านิยม และสภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมมาเป็นการดำเนินเรื่องส่วนใหญ่และนิยมปิดเรื่องแบบโคกนาฏกรรมมากกว่าลักษณะอื่น ตัวละครส่วนใหญ่แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาได้อย่างสมจริงและมีชีวิตชีวาน่าประทับใจ นอกจากนั้นยังมีการสร้างฉาก บรรยากาศ ทั้งในประเทศและต่างประเทศได้อย่างละเอียดและชัดเจน ดังนั้นนวนิยายของประภัสสร เสวิกุล จึงแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตและค่านิยมของคนในแต่ละสังคมได้อย่างชัดเจนและ

กว้างขวาง ขณะเดียวกันก็สื่อให้เห็นสภาพชีวิตของผู้คนในสังคม พบว่า ในด้านครอบครัวมีทั้งครอบครัวที่มีความอบอุ่นและครอบครัวที่มีปัญหาความขัดแย้งกันในครอบครัว ด้านพฤติกรรมของคนในสังคมมีปัญหาเรื่องพฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสม ด้านเศรษฐกิจมีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจที่ประสบภาวะขาดทุนในยุคฟองสบู่แตก และด้านการเมือง การปกครอง มีปัญหาในเรื่องการแย่งชิงอำนาจทางการเมือง ความขัดแย้งทางความคิดในลัทธิการเมืองที่แตกต่างกัน ซึ่งประภัสสร เสวิกุลสามารถสะท้อนสภาพชีวิตและความเป็นไปของสังคมได้อย่างสมจริง มีมุมมองที่กว้างไกล มีความแปลกใหม่และน่าสนใจ ทั้งนี้ยังส่งเสริมให้ผู้อ่านช่วยกันรักษาคุณงามความดี เช่น ในด้านวิถีชีวิต ค่านิยมและคุณธรรม จริยธรรม เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ธนพร หมูคำ และคณะ (2559) เขียนบทความเรื่อง “วาทกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุดวรรณกรรมเพื่ออาเซียน ของ ประภัสสร เสวิกุล” การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์วาทกรรมและกระบวนการสร้างวาทกรรมสังคม-วัฒนธรรม ที่ปรากฏในต้วบทชุดวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร เสวิกุล ผู้วิจัยใช้แนวคิดการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) ตามแนวคิดของ มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) การวิเคราะห์กระบวนการสร้างวาทกรรมเน้นวิเคราะห์ต้วบท (Text) ที่แสดงเหตุการณ์ บรรยายภาค วิธีการเล่าเรื่อง บริบทของเรื่อง ตัวละคร สัญลักษณ์ โดยตีความต้วบทหรือที่เรียกว่าการปฏิบัติการทางวาทกรรม (Discursive Practices) เพื่ออธิบายกระบวนการประกอบสร้างวาทกรรม (Construction) ของ ประภัสสร เสวิกุล ว่ามีการประกอบสร้าง/ได้กลับวาทกรรมกระแสหลัก (Dominant Discourse) และมีอุดมการณ์แฝงในชุดวรรณกรรมเพื่ออาเซียนอย่างไร

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ประพันธ์มีการสร้างวาทกรรมตอบสนองกระแสหลักประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียนในชุดวาทกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2 แนวคิดหลัก คือ แนวคิดเรื่องมนุษย์คือทรัพยากรที่มีค่าของชาติ และแนวคิดเรื่องการศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนามนุษย์ กระบวนการสร้าง วาทกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผลิตซ้ำ (Reproduction) คำคม/ ความเชื่อ/ คำเปรียบ/ ข้อคิด/ วลี/คำสอนของบรรพบุรุษตามแนวปรัชญาขงจื๊อมาใช้สนับสนุนข้อความที่แสดงความหมายเกี่ยวกับความสำเร็จของการพัฒนามนุษย์ ประกอบสร้างตัวละครเอก (Construction) มุ่งไฝ่ดี โดยเฉพาะด้านการศึกษา การมีระเบียบวินัย ขยัน อดทน ต่อสู้กับอุปสรรคในชีวิต สุดท้ายตัวละครเอกทุกตัวประสบความสำเร็จในชีวิต หน้าที่การงาน มีชีวิตที่ดีและมีความสุข การผลิตซ้ำแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ดังกล่าวเพื่อสนับสนุนวาทกรรมกระแสหลักประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียนที่มุ่งเน้นพัฒนาพลเมืองในประชาคมอาเซียนให้พร้อมสำหรับการแข่งขันกับภูมิภาคอื่น

เสาวคนธ์ อูปพงศ์ (2537) ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์กลวิธีเขียนนวนิยายของประภัสสร เสวิกุล” การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์กลวิธีเขียนนวนิยายของประภัสสร เสวิกุล โดยศึกษาจากน

นิยายที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2516-2524 จำนวน 11 เรื่อง ศึกษาเฉพาะกลวิธีการเสนอเรื่องและการเสนอแนวคิด ผลการศึกษาพบว่าประภัสสร เสวิกุล มีกลวิธีในการเขียนนวนิยายที่น่าสนใจทั้งในแง่ของการเสนอเรื่องไม่ว่าจะเป็นการกำหนดโครงเรื่อง การสร้างตัวละคร การสร้างบทสนทนา การสร้างฉากและบรรยากาศ ตลอดจนวิธีการเล่าเรื่องที่เหมาะสม แยกย่อย ทำให้เรื่องมีความสนุกสนาน รั้าใจและน่าติดตาม ขณะเดียวกันก็สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคมปัจจุบัน ในด้านกลวิธีการเสนอแนวคิด ประภัสสร เสวิกุล นำแง่มุมต่าง ๆ เกี่ยวกับชีวิตและสังคมร่วมสมัยมาตีแผ่และนำเสนอเป็นแนวคิดในนวนิยายอย่างหลากหลาย เช่น ปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจสังคม ปัญหาในชีวิตครอบครัวความรักและปัญหาเกี่ยวกับเยาวชน โดยเสนอผ่านกลวิธีที่หลากหลาย เช่น เสนอผ่านตัวละครของผู้เขียนโดยตรง ผ่านการกระทำของตัวละคร ผ่านผู้เล่าเรื่อง และการนำเสนอโดยการใส่สัญลักษณ์ ทั้งการเสนอเรื่องและการเสนอแนวคิด ประภัสสร เสวิกุล สามารถกระทำได้อย่างเหมาะสมกลมกลืน ทำให้นวนิยายของประภัสสร เสวิกุล แทบทุกเรื่อง มีความสัมพันธ์กันทั้งรูปแบบและเนื้อหา และเป็นปัจจัยสำคัญที่ให้นวนิยายของนักเขียนผู้นี้ประสบความสำเร็จทั้งในด้านคุณภาพ และความนิยมจากผู้อ่าน

จากการเก็บข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบการศึกษาเกี่ยวกับอาเซียนที่มุ่งเน้นศึกษาในด้านการเมืองการปกครอง ความเป็นชาติ บทบาทของผู้นำในกลุ่มประเทศอาเซียน ส่วนในเรื่องภาพลักษณ์พบการศึกษาที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของตัวละครในวรรณกรรม และการวิเคราะห์กลวิธีเขียนนวนิยายของประภัสสร เสวิกุล แต่ยังไม่ปรากฏการศึกษาภาพลักษณ์ความเป็นไทยในวรรณกรรมอาเซียนของประภัสสร เสวิกุล ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาภาพลักษณ์ความเป็นไทยและกลวิธีการสร้างภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร เสวิกุล

Yuan Ma (2554) ศึกษางานวิจัยเรื่อง “ภาพสะท้อนสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนในนวนิยายของประภัสสร เสวิกุล” มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนในนวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล และเพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของนวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล ที่มีต่อผู้อ่าน ขอบเขตของการวิจัยคือ วิเคราะห์นวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล เฉพาะที่มีเนื้อเรื่องที่เกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนเท่านั้น ซึ่งมีจำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ เหลื่อมไหม ลายเหมย ลอดลายมังกร สำเภาทอง ซิงตึ้ง กุหลาบเงิน ขอหมอนใบนั้น...ที่เธอฝันยามหนุน โดยมีสมมุติฐาน การศึกษาคือ ภาพสะท้อนสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนที่ปรากฏในนวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล จะสะท้อนการต่อสู้กับโชคชะตาชีวิต ความอดทน ขยันหมั่นเพียรในการสร้างตัวและมีบทบาทเด่นต่อเศรษฐกิจกับสังคมไทย ผลจากการศึกษาวิจัย พบว่า นวนิยายของประภัสสร เสวิกุล ทั้ง 6 เรื่อง ได้สะท้อนภาพสังคมในกลุ่ม ของคนไทยเชื้อสายจีนอย่างดี คนจีนอพยพที่อยู่ในเมืองไทย จะต้องเผชิญความ

ยากลำบากและปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของคนไทยเชื้อสายจีนแม้จะเจริญรุ่งเรืองในด้านการค้า แต่คนจีนอพยพที่อยู่ในประเทศไทย อย่างเสียผืนหมอนใบนั้นส่วนมากยังคงใช้ชีวิตอย่างประหยัดและขมขื่นด้วยความยากจน ต้องต่อสู้กับความยากจน เมื่อคนจีนอพยพเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งเป็นเมืองที่ไกลจากบ้านเกิดของตนเองแล้ว การมีสายเลือดเดียวกันจึงทำให้พวกคนจีนหรือคนที่มีเชื้อสายจีนได้อยู่ร่วมกันและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน คนไทยเชื้อสายจีนได้นำประเพณีวัฒนธรรมซึ่งเป็นคุณสมบัติติดตัวมาจากเมืองจีน ในด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะเริ่มต้นด้วยการทำค้าขายหรือใช้แรงงานและอาชีพต่าง ๆ เป็นธุรกิจขนาดเล็ก พอสะสมเงินทองได้จำนวนพอสมควรก็ค่อย ๆ ขยาย ในด้านการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน คนไทยเชื้อสายจีนจะสั่งสอนบุตรหลานให้มีคุณธรรมโดยเฉพาะความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญู กตเวทิตะ ความขยันหมั่นเพียรและความอดทน การพึ่งพาตนเอง ประหยัด และถ่อมตัว จนกลายเป็นธุรกิจอันใหญ่โตในด้านความเชื่อ ขนบธรรมเนียมและประเพณี คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นเก่ายังคงรักษาเอาไว้ ได้ อดี แต่พอถึงรุ่นหลัง ๆ ความสำคัญที่ให้กับขนบธรรมเนียมและประเพณีเก่า ๆ ค่อย ๆ ลดลง

วิธีการดำเนินการศึกษา

1. กำหนดความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา พร้อมทั้งตั้งวัตถุประสงค์ ขอบเขตการศึกษา และวิธีการศึกษาวิเคราะห์
2. ศึกษานวนิยายในโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร เสวิกุล เฉพาะเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว และเรื่องมีเมฆบ้างในบางวัน
3. ทบทวนศึกษางานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บทวิจารณ์ บทความ และสรุปงานวิจัย
4. รวบรวมข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์
5. สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจภาพลักษณ์ความเป็นไทยในวรรณกรรมเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว และเรื่องมีเมฆบ้างในบางวัน
2. ทำให้เข้าใจกลวิธีการสร้างภาพลักษณ์ความเป็นไทยในวรรณกรรมเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว และเรื่องมีเมฆบ้างในบางวัน
3. ส่งเสริมการช่วยสร้างความสัมพันธ์ของประเทศไทยกับอาเซียน

บทที่ 2

ภูมิหลังผู้แต่งและประเทศอาเซียน

นวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร เสวิกุล ได้บอกเล่าถึงชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของแต่ละประเทศในอาเซียนที่แตกต่างกันไปอย่างชัดเจน การได้ศึกษาชีวประวัติของผู้แต่ง และภูมิหลังประเทศอาเซียน จะทำให้เกิดความเข้าใจในตัววรรณกรรมมากยิ่งขึ้น โดยในบทนี้จะศึกษาภูมิหลังผู้แต่ง และศึกษาเฉพาะภูมิหลังประเทศอาเซียนในเรื่อง *จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว* และเรื่อง *มีเมฆบ้างในบางวัน* เท่านั้น

2.1 ภูมิหลังผู้แต่ง

ประภัสสร เสวิกุล เกิดเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2491 ที่กรุงเทพมหานคร บิดาชื่อน.ท.รังษี มารดาชื่อน.จ.จ. (สีมันตร) สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการเมืองการปกครองเปรียบเทียบ จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้รับประกาศนียบัตรชั้นสูง หลักสูตรการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สำหรับบริหารระดับสูง (ปปร.) รุ่นที่ 8 สถาบันพระปกเกล้า ด้านชีวิตครอบครัว ประภัสสร เสวิกุลสมรสกับชุตติมา (วรฉัตร) เสวิกุล นักเขียนสารคดี นามปากกานิลบล นวเรศ มีบุตรสองคน คือ ชาครีย์นรทิพย์ และวรุฒม์ชัย

ประภัสสร เสวิกุล ได้รับแรงบันดาลใจจากบิดามารดาที่สอนให้ท่องจำโคลงโลกนิติและลิลิตตะเลงพ่ายตั้งแต่เด็ก ทำให้รักกวีนิพนธ์ และศิลปะการใช้ภาษาของกวีในอดีต จึงเริ่มเขียนบทกวี โดยฝึกหัดเขียนโคลงสี่สุภาพและกลอนแปด ซึ่งผลงานกลอนแปดชิ้นแรก ชื่อแม่จ๋า ได้ลงพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2508 ในนิตยสารสาม หลังจากนั้นก็เขียนส่งไปตามคอลัมน์กลอนในนิตยสารต่างๆ ต่อมาได้นำเพลงสากลมาแปลเนื้อเพลง แล้วแต่งเป็นบทกลอนลงพิมพ์ในหนังสือเพลง โดยบทกลอนเหล่านี้ได้เผยแพร่ ออกอากาศในรายการเพลงทางสถานีวิทยุต่าง ๆ หลังจากนั้นประภัสสร เสวิกุลได้สร้างผลงานทั้งเรื่องสั้น และนวนิยาย โดยได้แรงบันดาลใจจากผลงานชิ้นเยี่ยมของนักเขียนร่วมสมัยต่าง ๆ มากมาย จึงส่งผลงานไปลงในคอลัมน์รำพึงรำพัน ของรงค์ วงษ์สวรรค์ ในสยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์จากนั้นประภัสสร เสวิกุลได้ปรับเปลี่ยน และพัฒนาผลงานให้มีความเป็นตัวตนของตนเอง และให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ผลงานเรื่องสั้นอีกวันหนึ่งของตรัน ซึ่งมีความโดดเด่นทั้งรูปแบบและเนื้อหาได้รับรางวัลดีเด่น รางวัลอนุสรณ์ ว. ณ ประมวลมารค และได้รับรางวัลเรื่องสั้นดีเด่นจากสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ใน พ.ศ. 2521 หลังจากนั้นประภัสสร เสวิกุลได้ลองเขียนนวนิยาย ซึ่งนวนิยายเรื่องแรก คือเรื่อง อำนาจ ได้ลงพิมพ์ในสตรีสาร เมื่อ พ.ศ. 2525 และเมื่อได้พิมพ์รวมเล่มแล้ว นวนิยายเรื่องนี้ได้รับรางวัลชมเชยจากการประกวด

หนังสือดีเด่น ของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ในพ.ศ. 2526 จากนั้นประภัสสร เสวิกุล ก็มีผลงานนวนิยายลงพิมพ์ในนิตยสารต่าง ๆ ติดต่อกันมาเรื่อย ๆ นวนิยายหลายเรื่องได้พิมพ์รวมเล่มซ้ำหลายครั้ง เช่น เวลาในขวดแก้ว ลอดลายมังกร ขอมมอนไบนั่น...ที่เธอฝันยามหนุน ช็อค อำนาจ นวนิยายหลายเรื่องถูกนำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ เช่น สำเภาทอง เวลาในขวดแก้ว ขอมมอน ไบนั่น...ที่เธอฝันยามหนุน ซ่อปาริชาติ ขอให้รักเรานั้นนิรันดร ลอดลายมังกร นวนิยายหลายเรื่องได้รับรางวัลต่าง ๆ เช่น เวลาในขวดแก้วได้รับการยกย่องให้เป็นวรรณกรรมแห่งชาติ จัดเป็นหนังสือดี 100 เล่มที่คนไทยควรอ่าน วรรณกรรมชั้นดี 50 เล่มที่เยาวชนควรอ่านก่อนโต 500 เล่มหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน ของสมาพันธ์องค์กรเพื่อพัฒนาหนังสือและการอ่าน พ.ศ. 2542

ประภัสสร เสวิกุลมีความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานหลากหลายประเภท ทั้งเรื่องสั้นกว่า 150 เรื่อง นวนิยายมากกว่า 50 เรื่อง กวีนิพนธ์กว่า 200 บท วรรณกรรมเยาวชน สารคดี บทละครเวทีข้าวต้มขามแรก (แสดงหน้าพระที่นั่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในวาระ 100 ปีมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง) และบทละครโทรทัศน์ โดยผลงานต่าง ๆ ของประภัสสร เสวิกุลนั้น จะให้คุณค่าในงานวรรณกรรมมากมาย กล่าวคือ ผลงานมักจะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ให้ข้อคิด ทศนคติ ค่านิยม ความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณี และสอดแทรกแนวคิดที่นำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้ อีกทั้งยังให้ความรู้ และปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในแทบทุกเรื่องที่ได้สร้างสรรค์ จึงมีคุณค่าต่อผู้อ่านและในแวดวงวรรณกรรมไทยเป็นอย่างมาก

ประภัสสร เสวิกุลได้เข้ารับการฝึกอบรมในโครงการต่าง ๆ มากมาย ได้แก่

- หลักสูตรนักบริหาร กระทรวงการต่างประเทศ
- ภาษาอังกฤษ Intensive Course มหาวิทยาลัย La Trobe ออสเตรเลียด้วยทุนโคลัมโบ
- หลักสูตร Writing/Editing for Print Media จาก Department of Journalists, School of Language and Communication, Wellington Polytechnic, New Zealand
- หลักสูตร English as a Second Language จาก Victoria University of Wellington, New Zealand

นอกจากนี้ได้เข้ารับราชการในกระทรวงต่างประเทศ โดยรับตำแหน่ง ดังนี้

ปี พ.ศ. 2512 เข้ารับราชการ กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

ปี พ.ศ. 2518-2522 ผู้ช่วยเลขานุการ สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์, ลาว

ปี พ.ศ. 2522-2524 ผู้ช่วยเลขานุการ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบอนน์, เยอรมนี

ปี พ.ศ. 2524-2529 นายเวร กรมสารนิเทศ

ปี พ.ศ. 2529-2533 เลขานุการตรี/เลขานุการโท สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงอังการา, ตุรกี

ปี พ.ศ. 2523-2536 เลขานุการโทร/เลขานุการเอก กรมเอเชียตะวันออก

ปี พ.ศ. 2536-2524 เลขานุการเอก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวลลิงตัน, นิวซีแลนด์

ปี พ.ศ. 2540-2548 ที่ปรึกษา กรมสารนิเทศ

ปี พ.ศ. 2548 อัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงซันติอาโก, ชิลี

จากประสบการณ์การทำงาน และประสบการณ์ชีวิตที่ประภัสสร เสวิกุลได้เดินทางไปยังประเทศต่าง ๆ ประภัสสรจึงนำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานของตนเอง จึงทำให้ผลงานมีความสนุก สมจริง ให้ความรู้ สะท้อนถึงสภาพสังคมที่เกิดขึ้นจริง อีกทั้งยังให้แนวคิดแก่ผู้อ่าน ด้วยเหตุนี้ สมาคมอาเซียน-ประเทศไทยมีวัตถุประสงค์สำคัญที่ต้องการให้ประเทศทั้ง 10 ประเทศที่มีความแตกต่างกันทั้งในด้านเชื้อชาติ วิถีชีวิต สังคม หรือวัฒนธรรม ได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างมั่นคง และสันติสุข โดยได้ตระหนักว่า วรรณกรรมก็เป็นอีกหนทางหนึ่งที่ช่วยสร้างมิตรภาพและความเข้าใจซึ่งกันและกันของประเทศอาเซียนได้เป็นอย่างดี และสามารถสื่อสารกับผู้อ่านในวงกว้าง จึงจัดทำนวนิยายในโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนขึ้น โดยได้เลือกให้ประภัสสรเป็นผู้ถ่ายทอดวรรณกรรมชิ้นนี้ โครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียน เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2522 โดยประภัสสรได้เดินทางไปยังประเทศฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย เพื่อศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรม เยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และพบปะเจ้าหน้าที่ระดับสูง นักวิชาการ ผู้นำสังคม-ศาสนา นักคิด นักเขียน และบุคคลสำคัญในประเทศทั้งสอง เพื่อรวบรวมข้อมูลและประสบการณ์จากการเดินทางมาถ่ายทอดและสร้างสรรค์นวนิยายซึ่งส่งเสริมมิตรภาพ ความรู้ และความเข้าใจของชาวไทยต่อประเทศ จนเกิดเป็นนวนิยายทั้ง 6 เรื่อง ตามลำดับ คือ เรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว ประเทศอินโดนีเซีย เรื่องรักในม่านฝน ประเทศเวียดนาม เรื่องมีเมฆบ้างในบางวัน ประเทศฟิลิปปินส์ เรื่องกริชมะละกา ประเทศมาเลเซีย เรื่องไข่น้ำมูน ประเทศสิงคโปร์ และเรื่องเห่...ชะเล้ง ประเทศกัมพูชา เนื่องจากประภัสสรเสียชีวิต จึงทำให้นวนิยายโครงการสร้างวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประเทศอื่น ๆ จำต้องหยุดลง

ประภัสสร เสวิกุลจึงได้รับยกย่องให้เป็น ศิลปินแห่งชาติ สาขา วรรณศิลป์ ประจำปี 2554 เป็นนักเขียนที่ได้รับความนิยมจากนักอ่านและเป็นที่ยอมรับในวงวรรณกรรมร่วมสมัยของไทย ในช่วง

เวลากว่า 40 ปี ประภัสสรได้สร้างสรรค์ผลงานอันมีคุณค่าทั้งนวนิยาย เรื่องสั้น บทกวี สารคดี จำนวนมาก ผลงานจำนวนมากไม่น้อยได้รับรางวัลในระดับชาติ หลายเรื่องได้มีผู้นำไปสร้างสรรค์เป็นศิลปะแขนงอื่น คือ ละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ อีกจำนวนหนึ่งได้รับการแปลเป็นภาษาต่างประเทศ แต่เป็นที่น่าเสียดายต่อวงการวรรณกรรมเป็นอย่างมาก ที่จะไม่มีผู้สร้างสรรค์ผลงานที่ดีและมีคุณค่า เนื่องจากประภัสสร เสวิกุลได้ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2558 จากอาการหัวใจล้มเหลวที่บ้านพัก

2.2. ภูมิหลังประเทศอาเซียน

อาเซียนหรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เดิมชื่อว่า อินโดจีน (Indo China) เนื่องจากให้ความสำคัญของอิทธิพลจีนและอินเดีย ซึ่งตั้งอยู่บนคาบดินแดนอาเซียน กล่าวคือ ประเทศอินเดียทางทิศตะวันตก ส่วนประเทศจีนทางทิศตะวันออก คำว่า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือเอเชียอาคเนย์ (South East Asia) เกิดขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อกำหนดขอบเขตปฏิบัติการของกองทัพพันธมิตรในภูมิภาคนี้ (ณรงค์ โพธิ์พฤษานันท์, 2556 : 1)

อาเซียนหรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วยดินแดน 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

ส่วนที่ 1 บริเวณแผ่นดินใหญ่ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วย ประเทศไทย มาเลเซีย กัมพูชา ลาว เวียดนาม และเมียนมาร์

ส่วนที่ 2 บริเวณหมู่เกาะ คือ กลุ่มหมู่เกาะของประเทศอินโดนีเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ และบางส่วนของประเทศมาเลเซีย หรือที่เรียกว่า มาเลเซียตะวันออกเฉียงใต้ และประเทศบรูไน

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations หรือ ASEAN) ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) หรือปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 โดยมีประเทศสมาชิก 5 ประเทศ ประกอบด้วย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ต่อมาประเทศสมาชิกเพิ่มเติม ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว เมียนมาร์ และกัมพูชา ตามลำดับ จึงทำให้ปัจจุบันอาเซียน มีสมาชิก 10 ประเทศ

ในการศึกษาภูมิหลังอาเซียนนี้ จะศึกษาเฉพาะประเทศไทย ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ เพื่อเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ของประเทศที่ปรากฏในเรื่องจะผันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว และเรื่องมีเมฆบางในบางวัน

2.2.1 ภูมิหลังประเทศไทย

ดินแดนสยาม หรือประเทศไทยในปัจจุบันเป็นแผ่นดินที่มีความหลากหลายทางเผ่าพันธุ์ ที่มีหลากหลายเชื้อชาติต่างอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นเวลานานตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ คนไทยค่อย ๆ ถูกหล่อหลอมทางเผ่าพันธุ์เหล่านี้ จนสามารถสร้างประชาชาติของตนขึ้นมาได้ตรงแผ่นดินนี้แบบค่อยสร้างค่อยปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย จากชนเผ่าดั้งเดิม แล้วผสมผสานกันผ่านอารยธรรมยุคอาณาจักรต่างๆ เรื่อยมาจนกลายเป็นเผ่าพันธุ์ที่เรียก สยาม ก่อนจะถูกเปลี่ยนชื่อเป็น ไทย ในสมัยหลังนี้ (ดวงธิดา ราเมศวร์, 2537 : 26)

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ถือว่าสุโขทัยเป็นราชธานีแรกของประเทศไทยที่ได้รับการสถาปนาขึ้น (ณรงค์ โพธิ์พุกษานันท์, 2556 : 91) หลังจากที่ได้อพยพหลบภัยกันเรื่อยมาจึงนับว่าสุโขทัยเป็นเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งในแง่ประวัติศาสตร์และในแง่ของการปกครองประเทศไทย ได้เริ่มกันอย่างจริงจังที่นั่น แม้ว่าสุโขทัยจะเป็นเพียงเมืองเล็ก ๆ เมืองหนึ่งทางภาคเหนือของประเทศไทย แต่ในทางประวัติศาสตร์สุโขทัยก็เป็นเมืองเจริญถึงขนาดเป็นศูนย์กลางการค้าเป็นย่านชุมนุมและเป็นศูนย์กลางแห่งพุทธศาสนา แต่ต่อมาก็ตกอยู่ในอิทธิพลของอาณาจักรอยุธยา

ในปี พ.ศ.1893 สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 หรือพระเจ้าอู่ทองได้ตั้งอาณาจักรขึ้นใหม่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง และได้สถาปนากรุงศรีอยุธยาขึ้นเป็นราชธานีแห่งใหม่ อีกทั้งรวบรวมอาณาจักรอื่น ๆ รวมทั้งกรุงสุโขทัยเข้าไว้ในการปกครองเกือบทั้งหมดนอกจากนี้ ยังขยายอำนาจออกไปทั่วบริเวณคาบสมุทรอินโดจีน แหลมมลายู จนถึงเกาะปีนัง และสิงคโปร์ มีการติดต่อค้าขายกับชาวต่างชาติ หลายประเทศ ถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางการค้าในระดับนานาชาติ และทำให้ยุคสมัยนี้มีวัฒนธรรมจากดินแดนอื่น ๆ เผยแพร่เข้ามามาก จนทำให้อยุธยาเป็นอาณาจักรที่รุ่งเรืองมั่งคั่งที่สุดในสุวรรณภูมิ

ต่อมากรุงศรีอยุธยาได้สูญเสียเอกราชครั้งที่ 1 ให้แก่พม่า ใน พ.ศ. 2112-2124 ซึ่งสมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ทรงกอบกู้เอกราชกลับคืน และได้ประกาศอิสรภาพเมื่อ พ.ศ. 2127 จากนั้นทรงขยายอาณาเขตไปกว้างไกล กรุงศรีอยุธยาเจริญรุ่งเรืองมากและแผ่นดินร่มเย็นเป็นสุข จนกระทั่งใน พ.ศ. 2310 อยุธยาถูกพม่ารุกราน และตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่าอีกเป็นครั้งที่ 2 ทำให้เสื่อมอำนาจลง และล่มสลายไปโดยสิ้นเชิง อยุธยาเป็นราชธานีอยู่ถึง 417 ปี

ในปี พ.ศ. 2310 เมื่อพม่ายกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยา เจ้าพระยาตากได้รวบรวมไพร่พลตีฝ่าวงล้อมกองทัพพม่าออกไปตั้งมั่นที่เมืองจันทบุรีเมื่อรวบรวมไพร่พลได้อีกจำนวนหนึ่ง ก็ยกทัพเข้าตีกรุงศรีอยุธยา กลับคืนมาได้ในปีเดียวกัน แต่เนื่องจากกรุงศรีอยุธยาในขณะนั้นได้รับความเสียหายเกินกว่าที่จะฟื้นฟูได้ และเป็นเมืองที่พม่ารู้เส้นทางดีอยู่แล้ว ทำให้ยากต่อการปกป้องรักษาบ้านเมือง เจ้าพระยา

ตากจึงย้ายเมืองหลวงมาที่กรุงธนบุรี แล้วสถาปนาพระองค์ขึ้นเป็นสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ปกครองอาณาจักรกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชปกครองบ้านเมืองรวมระยะเวลา 15 ปี

ในปี พ.ศ.2325 พระยาจักรีนายทหารซึ่งได้ร่วมกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกอบกู้เอกราชของบ้านเมืองเมื่อคราวเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ได้ปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ปฐมบรมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี และได้ทรงสร้างเมืองหลวงขึ้นใหม่ที่ริมฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นชัยภูมิที่ดีกว่าธนบุรี และพระราชทานนามว่า กรุงเทพมหานคร แม้ปัญหาด้านการปกครองภายในยุคนั้นจะเบาบางลง แต่การถูกรุกรานจากชาติตะวันตกก็กลายเป็นปัญหาใหม่ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตกเป็นเมืองขึ้นของชาติตะวันตกเกือบทั้งหมด มีประเทศไทยเพียงประเทศเดียวที่ดำรงความเป็นเอกราชมาได้ เนื่องด้วยพระปรีชาสามารถในการปกครองด้านการเมืองและการต่างประเทศของพระมหากษัตริย์ไทย โดยทรงเจริญสัมพันธไมตรีและดำเนินการด้านการค้าและสัญญาต่าง ๆ กับประเทศมหาอำนาจตะวันตก ซึ่งบางครั้งยอมสูญเสียดินแดนหรือผลประโยชน์ของประเทศบางส่วน เพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกราชของชาติ ซึ่งในช่วงนี้เองที่แนวคิดทางการเมืองการปกครองแบบใหม่ ๆ ได้หลั่งไหลมาสู่ประเทศไทยมากขึ้น

แต่เดิมประเทศไทยมีการปกครองแบบระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากขอมและอินเดีย ที่พระมหากษัตริย์มีอำนาจเด็ดขาดและเต็มที มีสถานะเปรียบเสมือนสมมติเทพ แต่ก็มีขอบเขตภายใต้หลักธรรมของพระพุทธศาสนา การปกครองเป็นการรวบรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง และควบคุมการปกครองหัวเมืองต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น จนกระทั่งมีการปกครองในลักษณะรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางแบบเด็ดขาด ในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 คณะราษฎรได้ปฏิวัติในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ปรับเปลี่ยนการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของประเทศ (ฝ่ายวิชาการเจนซิส มีเดียคอม, ม.ป.ป. : 9)

“คนไทย” มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากชนชาติอื่น ๆ แม้กระทั่งในบรรดาชาวเอเชีย หรือชาวเอเชียอาคเนย์หรือแม้กระทั่งชาวแหลมสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นบ้านใกล้เรือนเคียง (วิจิตวงศ์ ฌ ป้อมเพชร, 2552 : 89) กล่าวคือ ความเป็นไทยนั้นไม่ได้หมายถึงเพียงแค่การมีเชื้อชาติ สัญชาติ ถิ่นฐาน หรือบรรพบุรุษที่เป็นคนไทย แต่ความเป็นไทยนี้เป็นจิตสำนึก ความคิด ทศนคติ หรือพฤติกรรมที่แสดงออกมา ซึ่งเมื่อได้เห็นพฤติกรรมก็จะทำให้ดูเหมือนแตกต่างไปจากชนชาติอื่น เช่น คนไทยมีความรักชาติ คนไทยมีความกตัญญูกตเวทิตะ คนไทยมีอารมณขั้น ชอบความสนุกสนาน หลีกเลียงปัญหาที่มีความซับซ้อน ไม่เอาจริงเอาจังกับการงาน แต่จะทุ่มเทอย่างมากให้แก่การเล่น คนไทยมีความ

สุภาพ อ่อนโยน ไม่ตัดรอนหรือหักหาญน้ำใจผู้อื่น (วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์, 2552 : 94-96) เหล่านี้เกิดจากการสังสม เรียนรู้วิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรมไทยที่ส่งต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งได้หลอมรวมให้เกิด ความเป็นไทย ซึ่งความเป็นไทยในแต่ละยุคสมัยที่ความแตกต่างกันออกไป โดยในสมัยรัชกาลที่ 5 ทรงเน้นสร้างความเป็นไทยที่พระราชพิธีการต่าง ๆ และการสร้างให้พระมหากษัตริย์ทรงเป็นหัวใจของความเป็นไทย ที่ไม่พึงรูปแบบการปกครองแบบตะวันตกเข้ามา ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 นิยามความเป็นไทยได้เปลี่ยนแปลง นอกจากพระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์กลางของความจงรักภักดีและความสามัคคีของคนในชาติแล้ว วิถีชีวิตที่ผูกพันกับวัฒนธรรมธรรมไทย และพระพุทธศาสนา ก็เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเป็นไทย โดยทรงพยายามแสดงให้เห็นว่าชาติไทยก็เป็นชาติหนึ่งที่ศิวิไลซ์แล้ว และเพื่อทำให้คนไทยเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทยอีกด้วย เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ความเป็นไทยก็เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยของผู้นำในชาติ (สายชล สัตยานุรักษ์, 2551 : 63)

2.2.2 ภูมิหลังประเทศอินโดนีเซีย

ประเทศอินโดนีเซีย หรือ ชาว ชื่อที่มักจะถูกเรียก เนื่องจากมีเมืองหลวงอยู่บนเกาะชวามาตั้งแต่โบราณ ในอดีตหมู่เกาะต่าง ๆ ยังไม่มีการรวมตัวกันเป็นรัฐเดี่ยว แต่เรียกแยกกันไปตามกลุ่มชน จนกระทั่งชาวดัตช์ได้เข้ามาปกครอง ในศตวรรษที่ 15 อินโดนีเซียเริ่มเป็นที่สนใจของชาวยุโรป เนื่องจากเป็นแหล่งเครื่องเทศ ชาวโปรตุเกสและสเปนได้เริ่มเข้ามาในภูมิภาคช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 16 และโปรตุเกสได้ยึดครองติมอร์ตะวันออกเป็นอาณานิคม ทั้งยังเป็นช่วงที่มีการจัดตั้งบริษัทดัตช์ อีสอินเดีย หรือ Vereniging Oost Indische Compagnie-VOC ที่ใช้วิธีการเข้าไปมีอิทธิพลเหนือผู้ปกครองท้องถิ่น และในพ.ศ. 2145 นับเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้ามาปกครองอินโดนีเซียในฐานะอาณานิคมของดัตช์

ต่อมาในพ.ศ. 2342 หลังจากรัฐบาลฮอลันดาเข้าควบคุมกิจการบริษัท VOC รัฐบาลฮอลันดา ก็ได้เข้าปกครองอินโดนีเซียในรูปแบบอาณานิคม ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เกิดกระแสชาตินิยมในอินโดนีเซียต่อต้านการปกครองของเจ้าอาณานิคม โดยมีซูการ์โน คนหนุ่มหัวก้าวหน้าผู้ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยเทคนิคเป็นแกนนำ (ดวงธิดา ราเมศวร์, 2537 : 137) จากนั้นในพ.ศ. 2485 ญีปุ่นมีชัยชนะเหนือบริษัทดัตช์ อีสท์ อินเดีย และได้เข้าปกครองอินโดนีเซียระยะหนึ่ง หลังจากที่ญีปุ่นแพ้สงคราม กลุ่มชาตินิยมนำโดย ซูการ์โน และฮัตตาได้ประกาศอิสรภาพให้แก่อินโดนีเซียในวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2488 แม้อินโดนีเซียจะประกาศอิสรภาพแล้ว แต่ก็ยังมีการต่อสู้กันระหว่างอินโดนีเซียกับดัตช์ ที่พยายามกลับมาปกครองอินโดนีเซียในฐานะเจ้าอาณานิคม จนกระทั่งวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2488 ดัตช์จึงได้ยอมมอบเอกราชคืนให้แก่อินโดนีเซียอย่างสมบูรณ์

อย่างไรก็ตามการปกครองภายใต้รัฐบาลชูการ์โนก็ไม่ราบรื่น เพราะการแบ่งแยกกันอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ อีกทั้งยังมีเกาะต่างๆ มากมาย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบ้านเมือง สหรัฐอเมริกาได้เข้ามาบีบบทบาทเหนืออินโดนีเซียมากขึ้น จนในที่สุดจึงเกิดการโค่นล้มรัฐบาลชูการ์โนโดยสหรัฐอเมริกาแล้วเข้าปลุกปั่นประชาชน โดยให้นายพลซูฮาร์โตควบคุมกองทัพเพื่อทำการยึดอำนาจ

ในช่วงที่ซูฮาร์โตขึ้นปกครองประเทศอินโดนีเซียนั้น ได้ปล่อยให้บริษัทต่างชาติโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ในประเทศโดยอิสระ จนทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนเกิดความไม่พอใจ มีการต่อต้านและประท้วงอย่างรุนแรง จนกระทั่ง ซูฮาร์โตยอมลงจากอำนาจภายใต้แรงกดดันต่าง ๆ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ย่ำแย่ลง เมื่อซูฮาร์โตถูกจับกุม นับแต่นั้นมาอินโดนีเซียก็ได้เข้าสู่ยุคสมัยแห่งระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ประเทศอินโดนีเซียกับประเทศไทยมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมาช้านาน ทั้งในด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะกับชาวที่มีการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมกัน เช่น ด้านดนตรี นาฏศิลป์ อาหาร การแต่งกาย วรรณคดี

ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศดำเนินมาด้วยดีตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสชวา เพื่อเจริญสัมพันธ์ไมตรี อีกทั้งทรงเรียนรู้งานด้านการทหาร การศึกษา โรงพยาบาล ที่จะนำกลับมาพัฒนาประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าเหมือนอารยประเทศ เนื่องจากประเทศอินโดนีเซียถูกปกครองจากชาวฮอลแลนด์มาเป็นเวลานาน จึงได้ถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม อีกทั้งวิทยาการที่เจริญก้าวหน้าเกือบทั่วยุโรป

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จไปชวา บาหลี เพื่อเจริญพระราชไมตรี และทอดพระเนตรภูมิสถานบ้านเมือง ความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลฯ เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศอินโดนีเซียตามคำกราบบังคมทูลเชิญจากนายชูการ์โน พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงสักการะมหาสถูปบุโรพุทโธ ศาสนสถานของพุทธศาสนิกายมหายาน

นอกจากนี้ยังมีพระบรมวงศานุวงศ์ได้เสด็จไปยังประเทศอินโดนีเซีย เช่น สมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ทรงมีพระราชภารกิจที่จะต้องเดินทางไปยังเกาะชวา ได้ทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) หรือตำแหน่งในต่อนั้นคือจางวางศร ได้ร่วมคณะตามเสด็จฯ ไปด้วย ด้วยความที่เป็นนักดนตรีสนใจศึกษาสิ่งต่างๆ รอบตัว ได้ร่วมบรรเลงดนตรีกับนักดนตรีพื้นเมืองเป็นการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมกัน จางวางศรยังจดจำสำเนียงเพลงชวา แล้วนำมาแต่งเพลงไทยที่มีสำเนียงชวาไว้หลายเพลง อีกทั้งยังได้นำเครื่องดนตรีที่ชื่อว่า อุงคลุง กลับประเทศไทยอีกด้วย สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า

บริพัตรสุขุมพันธ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ต้องเสด็จออกจากประเทศไทยอย่างกะทันหัน เนื่องจาก การเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 พระองค์ต้องย้ายไปประทับอยู่ที่เมืองบันดุง เกาะชวา ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อครั้งที่ประทับอยู่พระได้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน ทั้งในด้านดนตรี สถาปัตยกรรม พระองค์ประทับอยู่ที่บันดุงจนสิ้นพระชนม์

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอินโดนีเซียกับประเทศไทยดำเนินมาอย่างราบรื่น เนื่องจาก ประธานาธิบดีของประเทศอินโดนีเซียก็ได้เดินทางมาเยือนประเทศไทยในฐานะพระราชอาคันตุกะอยู่ หลายคราว และความสัมพันธ์แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เมื่อทั้งสองประเทศได้ทำการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตเกิดขึ้น

2.2.3 ภูมิหลังประเทศฟิลิปปินส์

ฟิลิปปินส์มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์อยู่หลายประการ ประเทศนี้เป็นประเทศหมู่เกาะ มีการพบซากฟอสซิลมนุษย์อายุ 50,000 ปี ที่เกาะปาลาวัน เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ว่าคนกลุ่มแรกที่มาอยู่บนเกาะนี้มาจากแผ่นดินใหญ่ของเอเชียและบอร์เนียว ซึ่งทำให้นักประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่าเดิมหมู่เกาะฟิลิปปินส์เป็นแผ่นดินเดียวกับแผ่นดินใหญ่ของทวีปเอเชียในปัจจุบัน เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของผิวโลก ทำให้แผ่นดินบางส่วนหลุดแยกออกมาจากแผ่นดินใหญ่ กลายเป็นเกาะเล็กเกาะน้อยอยู่ในมหาสมุทร

หมู่เกาะเหล่านี้เป็นที่รู้จักมากขึ้น เมื่อมีชาวจีนเข้ามาทำการค้าขายในหมู่เกาะนี้ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ฟิลิปปินส์เริ่มขึ้นเมื่อนักเดินเรือชาวสเปน ชื่อ เฟอร์ดินานด์ แม็กเจลแลน (Ferdinand Magellan) เดินทางมาถึงหมู่เกาะฟิลิปปินส์ และประกาศยึดครองหมู่เกาะนี้เป็นอาณานิคมของราชอาณาจักรสเปน แต่ต่อมาได้ไม่นานนัก เฟอร์ดินานด์ แม็กเจลแลน ก็ถูกชาวเกาะที่ไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจของสเปนฆ่าตาย ในปี พ.ศ.2086 รุย โลเปซ เดอ บียาโลบอส (Ruy Lopez de Villalobos) มาถึง และได้ตั้งชื่อเกาะนี้ว่า Filipinas ตามพระนามของพระเจ้าฟิลิปปีที่ 2 ของสเปน สเปนได้เข้าครอบครองหมู่เกาะที่ละส่วน จนกระทั่งปี พ.ศ.2114 ได้มีอำนาจเหนือหมู่เกาะฟิลิปปินส์ทั้งหมด ยกเว้นหมู่เกาะซูลูที่ประชาชนนับถือศาสนาอิสลาม

ชาวฟิลิปปินส์พยายามต่อสู้กับสเปนเพื่อเอกราชตลอดเวลา แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ จนถึงศตวรรษที่ 19 เกิดสงครามระหว่างสหรัฐอเมริกากับสเปน ฟิลิปปินส์ได้เข้าร่วมรบกับฝ่ายสหรัฐอเมริกาได้ชัยชนะ นายพลอากินัลโด (General Aguinaldo) ถือโอกาสนั้นประกาศอิสรภาพให้ฟิลิปปินส์เป็นประเทศเอกราช แต่ในความจริงแล้วอำนาจนั้นตกไปอยู่ในมือของผู้ชนะสงครามสหรัฐอเมริกาชนะสงครามสเปนทั้งในคิวบาและฟิลิปปินส์ แต่ติดที่กฎหมายของอเมริกาเองที่ห้ามการสร้างอาณานิคมที่ได้จากการรุกรานทางทหาร สหรัฐอเมริกาจึงต้องจ่ายเงินซื้อฟิลิปปินส์มา

จากสเปนด้วยเงิน 20 ล้านเหรียญสหรัฐ และแม้ว่าอเมริกาจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ปกครองใหม่ของฟิลิปปินส์ แต่สหรัฐอเมริกาที่ตระหนักดีว่าชาวฟิลิปปินส์ต้องการเป็นประเทศเอกราช จึงผ่อนปรนให้ฟิลิปปินส์มีการปกครองของตนเอง โดยสหรัฐอเมริกายังมีอำนาจอธิปไตยเหนือหมู่เกาะอยู่ ในปี พ.ศ.2478 มานูเอล กีซอน (Manuel Quizon) ได้เป็นประธานาธิบดีคนแรกของเครือรัฐฟิลิปปินส์ (The Philippines Commonwealth) ซึ่งเป็นประเทศในอาณัติปกครองของสหรัฐอเมริกา นับว่าเป็นก้าวแรกของการปลดปล่อยฟิลิปปินส์ให้เป็นอิสระด้วยการปกครองตนเอง

เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ฟิลิปปินส์ถูกกองทัพญี่ปุ่นบุกเข้ายึดครองฟิลิปปินส์ ฟิลิปปินส์ต้องกลายเป็นสมรภูมิรบระหว่างกองทัพพันธมิตรกับกองทัพญี่ปุ่น เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง สหรัฐอเมริกาก็กลับเข้ามามีอิทธิพลในฟิลิปปินส์อีกครั้ง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2489 ฟิลิปปินส์จึงได้รับเอกราช อย่างแท้จริง และมีประธานาธิบดีอีกหลายคนที่น่าสนใจ ทั้งด้านดีและไม่ดี เช่น ประธานาธิบดีรามอน แมกไซไซ (ราชบัณฑิตยสภา, 2558 : 271) เป็นผู้นำที่ใจซื่อ มือสะอาด กล่าวหาญเข้าถึงประชาชน ถึงแก่อสัญกรรมจากเครื่องบินตก และเพื่อเป็นเกียรติแก่ท่าน จึงมีการตั้ง **รางวัลแมกไซไซ** ที่มอบให้ผู้ทำความดีในแถบเอเชีย

ประธานาธิบดีอีกหนึ่งท่าน คือ ประธานาธิบดีเฟอร์ดินานด์ มาร์กอส (Ferdinand Margos) (ราชบัณฑิตยสภา, 2558 : 275) เป็นผู้นำที่ปกครองฟิลิปปินส์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 จนถึงสิ้นสุดในปี พ.ศ. 2529 โดยในช่วง 4 ปีแรกของการปกครองประธานาธิบดีมาร์กอส นำความเจริญมาสู่ประเทศเป็นอย่างมาก แต่การเลือกตั้งครั้งที่ 2 พบว่า ประธานาธิบดีมาร์กอสใช้เงินซื้อเสียงจำนวนมาก ทั้งในช่วงดังกล่าวมีภาวะเศรษฐกิจตกต่ำประชาชนเดินขบวนประท้วงรายวัน ประธานาธิบดีมาร์กอสจึงฉวยโอกาสประกาศกฎอัยการศึกในปี พ.ศ. 2515 เพื่อปกครองฟิลิปปินส์ และต่อมาได้แก้ไขรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้ประธานาธิบดีดำรงตำแหน่งได้เพียง 2 สมัย จากการประกาศกฎอัยการศึกทำให้มีการจับกุมตัวนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามเข้าคุก และมีการสั่งปิดสื่ออิสระ แม้ว่าต่อมาประธานาธิบดีมาร์กอสมีการจัดตั้งรัฐสภา แต่อำนาจยังคงอยู่ในมือของประธานาธิบดีมาร์กอส สมาชิกในครอบครัว และพวกพ้อง จนปี พ.ศ.2526 เกิดเหตุการณ์สังหารนายเบนนิโย (นินอย) อาคีโน (Benigno "Ninoy" Aquino) ผู้นำการเมืองฝ่ายต่อต้านรัฐบาลที่สนามบินนานาชาติในกรุงมะนิลา รวมทั้งมีการกล่าวหาว่า ประธานาธิบดีมาร์กอสทุจริตคอร์รัปชันและโกงการเลือกตั้ง จากเหตุการณ์นี้เองทำให้ประชาชนออกมาเดินขบวนประท้วงขับไล่ให้ออกจากตำแหน่ง จนประธานาธิบดีมาร์กอสถูกโค่นล้มอำนาจต้องพาครอบครัวหนีไปฮาวาย และต่อมารัฐบาลฟิลิปปินส์ได้แต่งตั้งคณะกรรมการธรรมาภิบาล ติดตามทรัพย์สินที่มาร์กอสโกงประเทศไป ซึ่งจากการแถลงข่าวของนายแอนดรูส โบติस्ता ประธานกรรมการธรรมาภิบาลว่าสามารถติดตามยึดเงินของประธานาธิบดีมาร์กอสที่ฝากไว้ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ได้

ประธานาธิบดีคอราซอน อาคีโน พ.ศ. 2529-2535 (ดวงธิดา ราเมศวร์, 2537 : 173) ภรรยาหม้ายของนายอาคีโนที่ถูกลอบสังหารขณะการเลือกตั้ง พยายามนำพาประเทศเข้าสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่ติดปัญหาด้านเศรษฐกิจที่เรื้อรังมานาน รัฐบาลของประธานาธิบดีอาคีโนถูกปฏิบัติถึง 7 ครั้ง ในช่วงเวลา 6 ปีที่เป็นผู้นำประเทศ และนายพลฟิเดล รามอสในฐานะรองประธานาธิบดีช่วยให้รอดวิกฤตได้ทุกครั้ง ซึ่งในยุคประธานาธิบดีท่านนี้ถือเป็นหน้าประวัติศาสตร์ใหม่ของฟิลิปปินส์ที่ได้กลับคืนสู่ความเป็นเอกราชโดยไม่ต้องอยู่ภายใต้อำนาจเผด็จการของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อีกครั้งจนมาถึงปัจจุบัน

ประเทศฟิลิปปินส์กับประเทศไทยมีความสัมพันธ์เป็นมิตรที่ดีต่อกันเสมอมา ยิ่งในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองที่ฟิลิปปินส์และไทยได้ร่วมลงนามเพื่อกระชับความสัมพันธ์และเสริมสร้างความร่วมมือกันภายใต้ “ข้อตกลงมะนิลา” ที่ก่อให้เกิดองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือซีโต้ ยิ่งเป็นการเสริมสร้างกระชับความสัมพันธ์ของสองประเทศมากขึ้น (อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, 2539 : 47)

ความสัมพันธ์ของฟิลิปปินส์กับไทยดำเนินไปอย่างใกล้ชิด และราบรื่น เนื่องจากฟิลิปปินส์เป็นประเทศแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตในฐานะมิตรประเทศที่ร่วมก่อตั้งอาเซียน จึงส่งผลให้ความสัมพันธ์ในด้านสังคม การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง ของทั้งสองประเทศดำเนินไปด้วยดี และแน่นแฟ้นจนถึงปัจจุบัน

จากการศึกษาชีวประวัติของผู้แต่ง ทำให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่ผู้แต่งต้องการถ่ายทอดผ่านวรรณกรรม ส่วนการศึกษาภูมิหลังของประเทศอาเซียนแล้ว ทำให้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำความเข้าใจสภาพของสังคมอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ อันเป็นฉากสำคัญในนวนิยายทั้ง 2 เรื่อง ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าภูมิหลังของประเทศอินโดนีเซียมีความเกี่ยวข้องกับการเมืองของไทย ซึ่งเป็นจุดสำคัญหนึ่งในนวนิยายเรื่อง *ฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว* ส่วนภูมิหลังประเทศฟิลิปปินส์ทำให้เห็นภาพสังคมการเมืองของประเทศฟิลิปปินส์ในเบื้องต้นได้มากขึ้น

บทที่ 3

ภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของ ประภัสสร เสวิกุล

ความเป็นไทยเป็นผลรวมของประชาชนที่มีลักษณะนิสัยใจคอคล้ายคลึงกัน ดินรนต่อสู่ฟ้าพัน
อุปสรรคมาด้วยกัน สืบเลือดเนื้อเชื้อไขเดียวกัน หรือผูกไมตรีเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันด้วยถิ่นกำเนิด ที่
เรียกว่า คนไทย โดยในความเป็นไทยนี้ต้องมีองค์ประกอบที่แสดงถึงลักษณะเด่นของไทย คือ ชาติ
ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรม (วิระ อัมพันธุ์, 2520 : 50) ซึ่งภาพลักษณ์ความเป็นไทยนี้
เกิดจากลักษณะนิสัย พฤติกรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ สังคม และวัฒนธรรมของคนไทย อย่างไรก็ตาม
ความเป็นไทยนั้นเป็นนามธรรมที่ถูกสร้างขึ้นมาโดยการถูกขัดเกลาหล่อหลอม จนกลายเป็นความเห็น
พ้องและเชื่อในสิ่งเดียวกัน (กฤษยา อาชวนิจกุล, 2551 : 24) ไม่ว่าผู้ผู้นั้นจะมีถิ่นกำเนิดที่ไม่ใช่ใน
ประเทศไทยก็ตาม แต่หากได้รับการหล่อหลอม ปูปลูกฝังความคิด ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม
และวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบไทย ๆ ก็จะเกิดการเรียนรู้ความเป็นไทย และแสดงออกถึงความเป็นไทย
ได้

ในบทนี้จะเน้นการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ปรากฏในนวนิยายโครงการ
วรรณกรรมเพื่ออาเซียน เรื่อง *จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว* และเรื่อง *มีเมฆบ้างในบางวัน* ที่เป็น
เรื่องราวของคนไทยกับคนอาเซียน ซึ่งทำให้เห็นภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ชัดเจน และมีความ
น่าสนใจ

1. เป็นคนเอื้ออารี

คนไทยมักจะถูกกล่าวถึงในความใจดี มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับผู้อื่นอยู่เสมอ (วิระ อัมพันธุ์
, 2520 : 74) หากมีใครตกทุกข์ได้ยากมาขอความช่วยเหลือ ไม่ว่าจะคนนั้นจะเป็นคนชนชาติใด หรือ
ศาสนาใด ก็มักจะต้อนรับขับสู้ให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มใจเสมอ

ในเรื่อง *จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว* ได้กล่าวถึงภาพลักษณ์ความเอื้ออารีไว้ว่า พ่อของชา
นนท์ และคุณกลิน ชาวไทยที่ไปอาศัยอยู่ในบ้านดุง ประเทศอินโดนีเซีย มักจะไม่สูงส่งกับใคร จะอยู่
ภายในเรือนของตนเองกับตำหนักของตนราชะ อยู่ห่างคราวที่ครอบครัววิชาเซีย พ่อของชานนท์มา
เลี้ยงส่งชานนท์ก่อนกลับมาเมืองไทย พ่อของเขาก็ไม่ได้มา แต่เมื่อครอบครัวของวิชา ชาวอินโดนีเซีย
ได้รับความเดือดร้อนจากเหตุการณ์ไม่สงบทางการเมืองภายในประเทศ พ่อของชานนท์ก็ได้ให้ความ
ช่วยเหลือ ซึ่งคุณกลินก็เช่นกัน ให้ความช่วยเหลือโดยไม่ได้แบ่งแยกว่าไม่ใช่คนเชื้อชาติเดียวกัน ดัง
ตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

“แต่ยังนับเป็นโชคดีของเรา ที่ได้รับการสงเคราะห์จากพ่อของเธอ ทั้งข้าวปลาอาหาร และหยูกยาในเวลาแม่ไม่สบาย พ่อของเธอมาเยี่ยมเราที่บ้านบ่อย ๆ และบอกให้เราไปหา ถ้ามีเรื่องเดือดร้อนอะไร แต่แม่ไม่กล้าที่จะไปรบกวน เพราะเกรงว่าจะทำความเดือนร้อนให้ตนราชา อย่างไรก็ตามมีบางวันหลังโรงเรียนเลิก ฉันก็จะแวะไปหัตถ์ร้อยมาลัยกับคุณกลืน—ฉันคงยังไม่ได้เล่าให้เธอฟังว่าฉันพบกับคุณกลืนในวันหนึ่งที่ไปรับจดหมายของเธอที่ตำหนักตนราชา คุณกลืนพูดคุ้ยซักถามฉันหลายต่อหลายเรื่อง จนฉันอดประหลาดใจไม่ได้ที่คุณกลืนไม่ดูอย่างที่เธอเคยพูดถึง หน้าที่ข้ายังใจดีสอนให้ฉันร้อยพวงมาลัยอีกด้วย...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 113-114)

หรือในตอนที่ตนราชาสวรรคตแล้ว คุณกลืนจะต้องเดินทางกลับมาอยู่ที่ประเทศไทย ชูกิตโน้ได้ถามวิษยาว่ารู้สึกใจหายหรือเปล่าที่คุณกลืนจะเดินทางกลับประเทศไทย ซึ่งวิษยาได้ตอบกลับไปว่าเธอรู้สึกใจหายเป็นอย่างมาก เพราะเธอกับคุณกลืนหรือชาวไทยคนอื่น ๆ ในตำหนักประเสบันของตนราชะนั้นมีความผูกพันกัน เธอมักจะไปมาหาสู่ที่ตำหนักนั้นอยู่บ่อย ๆ โดยเฉพาะคุณกลืนที่ให้ความเอ็นดู ค่อยสอนเธอร้อยพวงมาลัย แกะสลักผักผลไม้ อีกทั้งยังใจดี แบ่งขนมให้พวกเด็ก ๆ ชาวได้กินอีกด้วย ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

“เธอไม่ใจหายหรือที่พวกเขาจะไปจากบ้านดุง” เขาถามและจ้องมองดูหล่อน

“ก็อดใจหายไม่ได้เหมือนกัน” เด็กสาวตอบตามตรง “เพราะคนที่ตำหนักตนราชาใจดีและบางคนก็รู้จักมานาน สมัยที่พวกเรายังเล็ก ๆ เคยได้กินขนมไทยจากตำหนักอยู่บ่อย ๆ บางทีก็ยั้งฟังดนตรีที่ตนราชาทรงเล่นกับนักดนตรีของพระองค์”

“ทุกสิ่งย่อมมีการเปลี่ยนแปลง” ชายหนุ่มตัดบท “ต่อไปนี้นับดุงก็คงไม่มีเสียงดนตรีและขนมไทยแล้ว”

“นั่นซิ” เด็กสาวมองไปข้างหน้า...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 203)

นอกจากวิษยาจะได้รับความเอื้ออารีจากคนไทยแล้ว สุมาตราชเด็กชายชาวอินโดนีเซียก็ได้รับความเอื้ออารีด้วยเหมือนกัน เขามักได้รับความช่วยเหลือจากคนไทยอยู่หลายครั้งหลายคราจนเกิดความประทับใจ อย่างเมื่อครั้งที่เขาถูกญี่ปุ่นหลอกให้มาเป็นแรงงานสร้างทางรถไฟแลกกับค่าแรงที่แสนแพง แต่ในความเป็นจริงแล้วกลับได้ค่าแรงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และในบางครั้งยังถูกทหารญี่ปุ่น

กระทำเหมือนกับเชลยฝรั่งอีกด้วย แต่ด้วยความใจดีของคนไทยที่ขายของในราคาปกติ หรือในบางครั้ง ก็ยังมีน้ำใจให้อาหารเชลยฝรั่งกินโดยไม่ต้องจ่ายเงิน ดั่งเนื้อความตัวอย่างที่ว่า

“ตอนนี้พวกเชลยฝรั่งแต่ละคนเหมือนโครงกระดูกเดินได้อยู่แล้ว” เด็กชายปลงสังเวช “จะเอาเรียวยแรงมาจากไหน”

“ก็ยังคงอยู่บ้างที่ญี่ปุ่นให้อาหารเรามากกว่าเชลยพวกนั้น และจ่ายเงินให้เราพอซื้อกล้วยซื้ออ้อยหรือหมากพลูใบยาสูบจากชาวบ้านได้ แต่ฝรั่งพวกนั้นถ้าอยากจะกินอะไรก็ต้องถอดข้างของไปแลกเอา” ผู้สูงวัยถอนใจลึก ๆ

“แต่คนไทยก็ใจดีไม่ได้ถือโอกาสขูดรีดอะไรมากมาย บางทีก็ยังเอาอาหารมาให้พวกเชลยกินเปล่า ๆ เสียด้วยซ้ำ” สุมาตราบอก

“ไอที่ใจดีนี่เอ็งหมายถึงเด็กผู้หญิงที่เอามะละกอมมาให้เอ็งด้วยหรือเปล่า” อีกฝ่ายถามยิ้ม ๆ

“ฉันก็พูดโดยทั่ว ๆ ไป” เด็กชายรีบแก้ตัวเป็นพลัน “ไม่ได้เจาะจงใครหรอก”

“แต่เด็กนั้นก็หน้าตาน่ารักดี” ผู้สูงวัยไม่ยอมเปลี่ยนเรื่อง “แล้วใบยาสูบของเขาก็หอมฉุยดีไม่แพ้ของชาว”

“ที่แท้ลุงก็ติดใจใบยาสูบของเขานี่เอง” สุมาตราหัวเราะ

“ชาติติดใจใบยาสูบนะไม่เท่าไรหรอก” แกหัวเราะบ้าง “แต่ถ้าเอ็งติดใจเขานี่ซิ มันจะหนักยิ่งกว่าข้าเป็นกอง”

เด็กชายนิ่งอย่างจนแต้ม ก่อนหาทางเปลี่ยนเรื่อง ...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 151)

หรือในตอนที่สุมาตราไม่ต้องการเป็นแรงงานสร้างทางรถไฟให้กับญี่ปุ่นแล้ว เขาก็จึงหนีออกมาเพื่อหาทางกลับอินโดนีเซีย ในขณะที่หนีเขาได้เจอกับตำรวจไทย แล้วได้รับความช่วยเหลือโดยให้สุมาตราไปพักอยู่กับตนเองก่อน และพยายามหาวิธีที่จะส่งสุมาตรากลับบ้านให้ได้ ดั่งตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

“คิดว่าหนีญี่ปุ่นพ้นหรือ” นายตำรวจถาม

“ผมไม่รู้” สุมาตราสั่นศีรษะ “แต่อย่างน้อยผมก็หนีพวกมันมาได้พักหนึ่งแล้ว... แต่ท่านไม่จับผมส่งญี่ปุ่นใช่ไหมครับ”

“ฉันเป็นตำรวจไทย ไม่ใช่ตำรวจญี่ปุ่น” ผู้สูงวัยกว่าตอบสั้น ๆ “แต่ตอนนี้พวกญี่ปุ่นเข้ามาเต็มเมือง ถ้าเราขึ้นทะเลอู่ล่าแบบนี้ ก็มีหวังโดนมันจับได้แน่”...

“เอาอย่างนี้แล้วกัน” ชายในเครื่องแบบวางบุหรีที่ศึบอยู่ที่นิ้วลงในที่เขี่ยอันเล็ก ๆ ซึ่งทำด้วยดินเผา แล้วเอนหลังพิงผนังเก้าอี้ **“เราอยู่ที่โรงพักนี้ไปก่อน ถ้ามีช่องทางเมื่อไหร่ฉันจะหาวิธีส่งกลับไปบ้านตุง”**

“ขอบคุณครับ” สุมาตราลากมือไหว้ปลกๆ ในใจที่แห่งฝอเมื่อครู่กลับชุ่มชื้นเบิกบานขึ้นทันที...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 178)

ในตอนที่สุดมาตราโดยสารเรือเพื่อจะกลับอินโดนีเซีย แต่ดันโชคร้ายที่ช่วงนั้นอินโดนีเซียมีเหตุการณ์การเมือง เรือที่เขาโดยสารจึงไม่ยอมเดินทางต่อไป สุมาตราจำต้องหนี และหาทางไปบ้านเกิดให้ได้ อี๊ดชายชาวไทยที่เป็นเพื่อนใหม่ของเขาได้ให้ความช่วยเหลือทุกวิถีทาง โดยที่ไม่กลัวว่าตัวเองจะเป็นอันตราย สุมาตราซาบซึ่งใจเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังได้เล่าถึงความใจดีมีน้ำใจของคนไทยที่เขาได้รับอยู่ตลอด ตั้งเนื้อความตัวอย่างที่ว่า

“นายพูดผิดแล้วที่ว่าเราไม่ได้เกี่ยวข้องอะไรด้วย” กะลาสีแย้ง “ในเมื่อเราเป็นเพื่อนกัน เวลาที่นายเดือดร้อน เราจะปล่อยให้คนเดียวยังไง เป็นตายอย่างไรก็ต้องช่วยกันจนสุดกำลัง”

“ขอบใจ” อดีตคนงานชาวชวาบปีมือเพื่อนชาวไทย **“ชีวิตเราจะผูกพันกับคนไทยมาโดยตลอด และทุกคนล้วนดีต่อเราทั้งนั้น”**

“เราเชื่อว่านายก็เป็นคนดี” อี๊ดเปิดรอยยิ้มบนใบหน้าทีเกรียมแดด...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 210)

ในตอนประเทศอินโดนีเซียเกิดการปฏิวัติรัฐประหาร ทุกคนจึงต้องเตรียมพร้อม ชื่อข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นตุนเก็บไว้ เพราะไม่รู้ว่าเมื่อเกิดปฏิวัติขึ้นแล้วจะเป็นอย่างไร และจะเกิดนานเท่าไร อีกทั้งร้านค้าส่วนใหญ่ที่เป็นของคนจีนก็ต้องปิดหมด ในตอนนั้นจะหาซื้อสิ่งของต่าง ๆ ได้ยาก อาลีลูกจ้างชาวอินโดนีเซียจึงแนะนำให้ชานนทซื้อของกักตุนไว้ก่อน ซึ่งชานนทก็เห็นดีด้วย จึงบอกให้แวะซื้อของของตนเอง ของบริษัท และเผื่อแม่ไปยั้งของอาลีและคุณคิมด้วย ซึ่งทำให้อาลีเกิดความซาบซึ่งใจในความใจดี เอื้ออารีของชานนทที่มีต่อคนอื่น ๆ แม้คนเหล่านั้นจะเป็นเพียงแค่ลูกน้องก็ตาม ตั้งเนื้อความตัวอย่างที่ว่า

“ดีเหมือนกัน” เขาเห็นด้วย “ฉันแวะซื้อก่อนจะเข้าบริษัท และซื้อเผื่ออาลีเอง คุณคิม และคนอื่น ๆ ในบริษัทด้วย”

“คุณใจดีมาก และมีจิตใจเพื่อแม่ห่วงใยลูกน้อง” คนขับรถเอ๋อด้วยความรู้สึก ซึ้งชม

“เราเหมือนคนอยู่บ้านเดียวกันแล้ว อดก็ต้องอดด้วยกัน แต่ถ้าอึดก็ต้องอึดด้วยกัน” ชานนท์บอกด้วยน้ำเสียงเรียบ ๆ...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 405)

ในเรื่องมีเมฆบ้างในบางวัน ได้แสดงให้เห็นถึงความเอื้ออารีของคนไทย ในตอนที่ลิเซียได้มาเป็นนักร้องอยู่ที่ประเทศไทย คนไทยในสมัยนั้นมีเพียงส่วนน้อยที่พูดภาษาอังกฤษได้ แต่คนส่วนใหญ่แม้จะพูดไม่ได้แต่ก็ยังแสดงความเป็นมิตร และให้ความช่วยเหลือแก่ลิเซียอย่างเต็มที่ ดังเนื้อความตัวอย่างที่ว่า

...และคนไทยแม้จะไม่ค่อยชอบพูดกับคนต่างชาติ แต่พวกเขาก็มีท่าทีที่เป็นมิตร และชอบให้ความช่วยเหลือ ซึ่งบางครั้งก็เกินความต้องการของฉัน...

(มีเมฆบ้างในบางวัน, 2555 : 258)

จะเห็นว่าตัวละครคนไทยในเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว ได้แก่ นายยวง คุณกลั่น อี๊ด และชานนท์ ล้วนเป็นตัวละครที่คอยช่วยเหลือตัวละครต่างชาติในเรื่องเมื่อเวลาเกิดปัญหา ทำให้ตัวละครต่างชาติรู้สึกซาบซึ้งใจในความเอื้ออารีและมีน้ำใจของคนไทย

ภาพลักษณ์ในการเป็นคนเอื้ออารีนี้ทำให้เห็นถึงความใจดี มีน้ำใจของคนไทย ที่ถึงแม้จะได้รับความเดือดร้อนจากการปฏิวัติทางการเมือง จากสงคราม ก็ยังเลือกที่จะช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่ได้คำนึงว่าตนเองจะเดือดร้อน หรือไม่ได้คิดแบ่งแยกเชื้อชาติ ซึ่งภาพลักษณ์นี้มีความสำคัญที่ทำให้การเลือกใช้อาณัติทั้ง 2 เรื่องนี้สมจริง อีกทั้งภาพลักษณ์นี้ยังตรงกับจุดประสงค์ของการสร้างโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนที่ต้องการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ

2. มีความเชื่อในพระพุทธศาสนาและอำนาจเหนือธรรมชาติ

ความเชื่อนั้นเกิดจากความกลัวในสิ่งลึกลับ อำนาจเหนือทางธรรมชาติต่าง ๆ จึงได้มีการจัดพิธีกรรมเพื่อขอความช่วยเหลือ เพื่อแสดงความเคารพ หรือแม้แต่ประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ตั้งงามต่อมาแม้จะเกิดศาสนาต่าง ๆ แล้ว ความกลัวของมนุษย์ก็ยังคงอยู่ จึงต้องพยายามกราบไหว้บูชา สวดมนต์อ้อนวอนให้สิ่งศักดิ์ของศาสนานั้น ๆ ช่วยคุ้มครอง ดลบันดาลให้สิ่งร้ายหายไป และพบเจอแต่สิ่งที่ดี ความเชื่อกับศาสนาจึงเป็นสิ่งที่อยู่ควบคู่กันมาตลอด

2.1 ความเชื่อในศาสนาพุทธ

คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และศาสนาพุทธก็เป็นศาสนาประจำชาติ จึงทำให้ในประเทศไทยมีวัดวาอารามมากมาย อีกทั้งผู้คนที่เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก เพราะพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับคนไทยตั้งแต่เกิดจนถึงตาย (ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ, 2522 : 215) อีกทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมต่าง ๆ ของไทยล้วนเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น หลักคำสอนของศาสนาพุทธนั้น คือ การทำความดี ละเว้นความชั่ว ปฏิบัติตนอยู่ในศีลในธรรม คนไทยจึงมีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมมาช้านาน สิ่งที่เกิดจากการกระทำไม่ว่าจะเป็นด้านดีหรือด้านไม่ดี คือผลที่ได้รับย่อมเป็นไปตามกฎแห่งกรรม ทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว (สมสวัสดิ์ เตชพฤษฐินันท์, 2553 : 21)

ในเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว แสดงให้เห็นภาพลักษณะความเป็นไทยด้านนี้ในตอนที่คุณณรงค์ได้บอกกับชานนท์ว่า ที่ลูกชายของตนเองหนีออกจากโรงเรียนประจำจนหาตัวไม่เจอนั้น เป็นเพราะตัวเขาเองนั่นเคยคือ ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ บาปกรรมที่เคยทำไว้นั้น จึงทำให้เขาเจอกับสิ่งเป็นอยู่ในตอนนี้ ตั้งเนื้อความตัวอย่างที่ว่า

“เธอเชื่อเรื่องบุญกรรมหรือเปล่า” คุณณรงค์ถามขึ้นในวันหนึ่งหลังจากที่ถวายสังฆทานพระภิกษุเรียบร้อยแล้ว

“พ่อเคยพูดเรื่องนี้บ่อย ๆ” ชานนท์บอก “แต่ผมเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง”

“เธอควรเชื่อทั้งหมด” บิดาของณรงค์มองไปทางวัดเก่า ๆ ที่เพิ่งเดินผ่านมา “ไม่ควรเชื่อครึ่ง ๆ กลาง ๆ”

“ทำไมหรือครับ”

“เพราะฉันเองก็เคยเชื่อเพียงครึ่งเดียวอย่างเธอ และเคยทำบาปทำกรรมหลายครั้งเพราะไม่เชื่อว่าบุญกรรมจะมีอยู่จริง แต่วันนี้ฉันก็พบกรรมเหล่านั้นด้วยตัวของฉันเองแล้ว”

“คุณลุงทำบาปกรรมอะไรหรือครับ” เขาถามด้วยความประหลาดใจ

“บาปกรรมที่ติดต่อกับพ่อแม่ และทำให้ท่านเสียใจ” ณรงค์เบนสายตากลับมาช้าๆ “และเป็นบาปที่ฉันกำลังชดใช้อยู่ในเวลานี้”

“ถ้าอย่างนั้นผมก็คงบาปเหมือนกัน” เด็กชายก้มหน้าลง “เพราะผมก็ติดต่อกับและทำให้พ่อเสียใจไม่น้อยเหมือนกัน”

“เมื่อเธอรู้ตัวก็ยังไม่ยอมขอโทษบาปให้เบาลงได้ทัน อัยารอจนหมดโอกาสอย่างฉัน เพราะฉันมาสำนึกตัวได้เมื่อพ่อแม่ตายไปนานแล้ว”

“ครับ” ชานนท์รับคำเบา ๆ – และเป็นครั้งแรกที่เขาคิดถึงพ่ออย่างจับใจ

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 181)

นอกจากคุณณรงค์ที่เชื่อในบาปบุญคุณโทษแล้ว อีตคก็เช่นกัน เขาเชื่อว่าการที่เขาต้องมาเป็น กะลาสีเรือเดินสมุทรที่เดินทางโดยไม่มีจุดมุ่งหมายนั้น เป็นเพราะพรหมลิขิตที่กำหนดเอาไว้แล้ว และ ด้วยบุญกรรมที่เคยทำมาจึงส่งผลให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นย่อมเป็นไปแบบนั้น ดังตัวอย่างเนื้อความ ที่ว่า

เด็กหนุ่มสะท้อนในอกลึก ๆ เมื่อนึกถึงสภาพของตัวเอง

“มันเป็นเรื่องของพรหมลิขิตหรือบุญทำกรรมแต่งให้เรามาเป็นอย่างนี้ แต่ คนเราเมื่อตัดสินใจแล้วก็ไม่มีวันหันหลังกลับเป็นอันขาด ถ้าชีวิตนี้เอาดีไม่ได้ก็จะไม่ กลับไปดูหน้าใครอีก”

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 208)

หรือในตอนที่น่าขึ้นไปเยี่ยมเพื่อนสาวที่ลำปาง แล้วเจ็บหายไม่ติดต่อกลับมา คุณณรงค์จึง วางแผนที่จะออกไปตามหาที่ลำปาง แต่ขานนทก็กังวลใจกลัวจะไม่พบน้าขึ้น เพราะเจ็บหายมานาน หลายเดือนตั้งแต่ก่อนที่ญี่ปุ่นจะมาทิ้งระเบิดในกรุงเทพฯ จนตอนนี้ที่สงครามสงบไปแล้ว คุณณรงค์จึง พุดให้ความมั่นใจกับขานนทว่า พระจะคุ้มครองคนที่ทำดี ดังเนื้อความตัวอย่างที่ว่า

เด็กหนุ่มนิ่งไปอย่างจนปัญญา

“คนดีพระย่อมจะคุ้มครอง” คุณณรงค์วางมือลงบนบ่าของขานนท “ฉันเชื่อว่าทุกคนคงไม่มีอันตรายอะไร และถ้าทุกอย่างพร้อมเมื่อไหร่ เราก็จะเดินทางไป ลำปางด้วยกัน”

ขานนทก้มศีรษะรับคำ แม้จะอดถามตัวเองไม่ได้ว่าเหตุใดพระถึงไม่คุ้มครองลูก ชายคุณณรงค์ด้วย

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 216-217)

หรือในตอนที่ขานนทไปทำงานที่ประเทศอินโดนีเซีย แล้วเกิดเหตุความไม่สงบทางการเมืองใน ประเทศอินโดนีเซีย เขาได้ติดต่อกลับไปหาคุณณรงค์ที่อยู่เมืองไทย คุณณรงค์เป็นห่วงเขามาก ได้บอก ให้เขาสวดมนต์ไว้เพื่อให้พระเจ้าคอยคุ้มครอง และนอกจากนี้ขานนทยังได้รู้ว่าอีตคที่เคยคิดว่าหนีหาย ตายจากกันไปแล้วนั้นยังมีชีวิตอยู่ และได้กลับมาหาคุณณรงค์พ่อเขาอีกครั้ง อีตคได้บอกกับขานนทว่า ตนเองนั้นได้รับผลกระทบจากที่เคยหนีออกจากโรงเรียนประจำ และไม่ติดต่อกลับมาหาพ่ออีกเลย จน ทำให้พ่อเขาทุกข์ใจเป็นอย่างมากแล้ว ต่อไปก็จะทำให้พ่อมีความสุข ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

“ดีแล้วละ ชานนที่ไม่เป็นอะไรลูกก็ค่อยโล่งใจ ไม่งั้นลูกก็ได้แต่คอยตามข่าว แล้วก็สวดมนต์ให้คุณพระคุณเจ้าช่วยคุ้มครอง แหวนกับอ้อมคอก็เป็นห่วงมาก รู้เรื่องฮึดแล้วไซ้ไหม นี่ก็เป็นเรื่องที่ไม่นึกไม่ฝันเหมือนกัน หายสาบสูญไปเป็นปีๆ จนนึกว่าตายจากกันแล้ว อยู่ก็กลับคืนมาง่าย...ก็ยิ่งดีที่ให้โอกาสได้พบกันก่อนที่ลูกจะตาย...

...“เรื่องมันผ่านมาแล้ว เราคิดว่าวันนี้ลูกณรงค์คงมีความสุขมากที่นายกลับมาอยู่ด้วย”

“เราก็พยายามชดใช้กรรมที่ทำกับพ่อ...เราทำบาปกรรมเอาไว้มาก และก็ได้รับกรรมนั้นกับตัวเองมาพอแรงแล้ว ต่อไปนี้ก็ต้องตั้งใจไว้แล้วว่าทำอะไรทุกอย่างเพื่อให้พ่อมีความสุขมากที่สุดเท่าที่จะทำได้”

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 435)

ในเรื่องมีเมฆบ้างในวัน แสดงภาพลักษณะความเป็นไทยด้านนี้ในตอนต่อลิเซีย ชาวฟิลิปปินส์ มาอยู่ที่ประเทศไทย และได้เรียนรู้ว่าคนไทยมักให้อภัยกับผู้อื่นได้เสมอ แม้กับประเทศที่เคยทำให้ตนเองเดือดร้อนก็ยังให้อภัย อีกทั้งยังคิดว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเรื่องของบุญกรรม หากใครทำสิ่งใดไว้ก็ย่อมได้สิ่งนั้นตอบแทน ดั่งเนื้อความตัวอย่างที่ว่า

สิ่งที่ฉันชอบอีกอย่างหนึ่ง คือความเป็นคนยิ้มง่ายหัวเราะง่ายของคนไทย จนดูราวกับพวกเขาช่างมีเรื่องสนุกสนานกันได้ทั้งวัน แม้ว่าเรื่องบางเรื่องที่เขาไม่ออก เช่น คนเดินตกลงไปในท่อระบายน้ำที่ฝาท่อถูกเปิดทิ้งไว้ หรือคนโดยสารที่วิ่งไล่ไม่ทันรถเมล์ซึ่งออกจากป้ายไปแล้ว มีคนบอกฉันว่าคนไทยไม่ค่อยคิดอะไรมากหรือผูกใจเจ็บกันเรื่องที่ผ่านมาแล้วโดยโยนให้เป็นเรื่องบุญเรื่องกรรม และถือว่าใครทำกรรมอย่างไรไว้ก็ต้องได้รับผลกรรมนั่นเอง ดังนั้นคนไทยจึงไม่โกรธแค้นญี่ปุ่นที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่สองหรือขุนเคืองสหรัฐฯ กับสัมพันธมิตรที่ทิ้งระเบิดกรุงเทพฯ ทุกวันนี้จึงมีค่ายทหาร จี.ไอ. ตามชายแดนของไทย และใช้มอเตอร์ไซด์ญี่ปุ่นกันทั่วเมือง

(มีเมฆบ้างในบางวัน, 2555 : 263-264)

2.2 ความเชื่อเรื่องความฝัน

ความฝันเป็นกระบวนการทำงานทางจิตอย่างหนึ่งที่ได้รับรู้เป็นภาพในขณะที่เราหลับ อิทธิพลของความฝันจะมีมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละบุคคล ถ้าบุคคลใดฝันดีก็จะมีอารมณ์แจ่มใส ถ้าฝันร้ายก็就会有ความวิตกกังวล อารมณ์ขุ่นมัว (สมาพร คล้ายวิเชียร : 1721) ซึ่งความฝันนี้

เป็นสิ่งที่ผูกพัน กับวิถีชีวิตของผู้คนมาอย่างช้านาน คนไทยให้ความสนใจเรื่องความหมายของความฝัน มักจะตีความจากความฝัน หรือเชื่อว่าความฝันนั้นสามารถบอกถึงเหตุการณ์ในอนาคตได้ เช่น ฝันว่า ได้รับแก้วแหวนเงินทอง หมายถึง จะได้รับข่าวดีในด้านการงาน หรืออาจจะกำลังตั้งครุฑ ฝันเห็นงู หรืองูใหญ่ หมายถึง จะได้เจอคู่ครอง ฝันว่าฟันหัก จะเป็นลางบอกเหตุว่าจะสูญเสียคนในครอบครัว หรือญาติผู้ใหญ่ ฝันเห็นแมวดำ จะเป็นลางบอกเหตุว่าจะมีเรื่องที่ทำให้เดือดเนื้อร้อนใจ เป็นต้น

ในเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว แสดงให้เห็นภาพลักษณ์นี้ในตอนนี้นายยวงพ่อของชา นนท์เชื่อว่าที่ตนเองนอนหลับไม่สนิท เพราะฝันถึงสิ่งที่น่ากลัวอยู่หลายคืนนั้น และหลังจากนั้นตน ราชะได้สวรรคต นายยวงจึงคิดว่าการที่ตนหลับไม่สนิทนั้น เป็นเพราะความฝันของตนเองที่ฝันติดกัน มาหลายคืน และฝันนี้ก็ยังเป็นฝันร้ายที่เป็นลางร้ายบอกเหตุก่อนที่ตนราชะจะสวรรคตอีกด้วย ซึ่งใน ความฝันนั้นพ่อของชา นนท์เห็นห้องวงที่ลูกห้องหลุดกระจายออกจากราง โดยเฉพาะลูกยอดตกลง กระทบพื้น หากเปรียบห้องวงเป็นบุคคล บุคคลนั้นย่อมเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจาก ห้องวงเป็นเครื่องดนตรีไทยชนิดหนึ่งที่มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินทำนองหลักของเพลงในรูปแบบ การประสมวงต่าง ๆ เช่น วงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ วงมโหรีเครื่องใหญ่ โดยเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง ทำนอง และยังสามารถเป็นเครื่องดนตรีที่บรรเลงเดี่ยวเพื่อใช้แสดงความสามารถของนักดนตรีอีกด้วย ในการแต่งเพลงนั้นมักจะแต่งทำนองหลักโดยใช้การบรรเลงด้วยห้องวงก่อนหรือที่เรียกว่าลูกห้อง แล้ว จึงแปลทำนองเต็มนี้ไปให้เหมาะสมกับเครื่องดนตรีบรรเลงชนิดอื่น ๆ เช่น ผู้เล่นระนาดเอกก็จะแปล ทำนองจากห้องวงออกมาเป็นทางระนาดเอก (ทวิสิทธิ์ ไทรวิจิตร, 2522 : 35) ห้องวงจึงเป็นดนตรีไทย ที่มีความสำคัญอย่างมาก และบุคคลที่มีความสำคัญอย่างมากเปรียบเสมือนห้องวงนี้ คือ สมเด็จพระเจ้า บรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต พระองค์ทรงมีคุณูปการต่อดนตรี ไทยเป็นอย่างมาก ทรงสร้างวังบางขุนพรหม แล้วจัดหานักดนตรีและวงปี่พาทย์ที่มีฝีมือมาประจำวง อีกทั้งยังทรงนำดนตรีไทยและดนตรีสากลมาบรรเลงประสานเสียงกัน จนพระองค์ได้รับยกย่องว่าเป็น นักดนตรี และนักแต่งเพลงยอดเยี่ยม โดยเพลงไทยที่ทรงนิพนธ์เองทั้งเพลง และเป็นที่ยอมรับในหมู่ นักดนตรีไทยมาจนทุกวันนี้ คือ เพลงแขกมอญบางขุนพรหมเถา (ทวิสิทธิ์ ไทรวิจิตร, 2522 : 93) ดังนั้น นายยวงจึงเชื่อว่าความฝันว่าลูกยอดของห้องวงตกกระทบพื้น จึงเป็นลางบอกเหตุเกี่ยวกับการ สวรรคตของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ดัง เนื้อความตัวอย่างที่ว่า

นายยวงที่นอนกระสับกระส่ายอยู่บนเสื่อพลิกตัวกลับไปกลับมาด้วยความร้อน รุ่ม และสลัดผ้าห่มที่คลุมร่างไปทางหนึ่ง ทั้งที่อากาศยามดึกในเรือนพักภายในบริเวณ ตำหนักประเสบัน ที่เมืองบันดุง ค่อนข้างจะเย็น—ครุห้องวงใหญ่มีความรู้สึกเหมือนว่า หลับไม่สนิท และทุกครั้งที่เคยล้ม ก็จะมีฝันในลักษณะครึ่งหลับครึ่งตื่นถึงสิ่งที่น่ากลัวซ้ำ

แล้วข้าเล่า... ภาพในความฝันคล้ายกับเวลาที่หรีดาข้างหนึ่งเพื่อมองผ่านรูเล็ก ๆ ใน ล่องสีดาที่ฟิล์มถ่ายค่อย ๆ ค่อยเลื่อนไปตามจังหวะของมือหมุน แต่ภาพที่เห็นนั้น ปรากฏซ้ำ ๆ เป็นรูปของห้องวงที่หนังเลียตซึ่งผูกถูกห้องขาดกระจุย ลูกยอดตกลง กระแทกพื้น พร้อมกับร้านที่ล้มลงโดยแรง

บิดาของชานนท์ผวาตื่น เหงื่อไหลโซมกาย และ **พริ้งเพริดกับความฝันที่ เสมือนกลางร้ายสำหรับดนตรีไทย** แกมมองผ่านหน้าต่างออกไปยังภายนอกที่มีมิติ พลันเกิดความรู้สึกสะเทือนใจอย่างรุนแรงจนน้ำตาคลอตา

“นี่จะเกิดเรื่องร้ายอันใด” ครูซ่องใหญ่ถามตัวเองขณะที่ยกมือขึ้นเช็ดน้ำตา “ครูบาอาจารย์ท่านเป็นทุกข์หรือเสียอกเสียใจเรื่องอะไร”

ทันใดนั้นก็มียเสียงตบประตูห้องแรง ๆ พร้อมกับเสียงเรียกอย่างร้อนรนที่ดังขึ้น

“พ่อยวง เปิดประตูที่ ออกมาช่วยกันหน่อย”

“คุณกลืน” ยวงอุทานเมื่อจำเสียงได้ และรีบเปิดมุ้งลุกไปเปิดประตู สัญชาตญาณบางอย่างบอกให้รู้ทันที่ว่าจะต้องมีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้น เมื่อเห็นสีหน้าไม่สู้ดี ของสตรีผู้ดูแลตำหนักซึ่งยืนเยื้องไปทางด้านหลังของมหาตเล็กชาวชวาที่ถือตะเกียงส่องทาง

“มีเรื่องอะไรหรือครับ” แกลมอย่างจับต้นชนปลายไม่ถูก

“ทุลกระหม่อม...” คุณกลืนบอกด้วยน้ำเสียงที่ขาดเป็นห้วง และยกผ้าเช็ดหน้า เช็ดน้ำตาที่ซึมออกมาไม่ขาดสาย “...ทุลกระหม่อมประจวบพรหม รับสั่งหาคนโน้นคน นั้น ทรงหวังว่าจะถูกญี่ปุ่นทำอันตราย แต่ดูเถอะ ไม่ได้ทรงหวังพระองค์เองเลย”

ครูซ่องวงใหญ่ใจหายวาบ นึกถึงพระอาการประชวรพระวักกะและพระหทัยที่ รุนแรงขึ้นเมื่อห้าหกวันที่ผ่านมา...

“พ่อยวงรีบตามไปเร็ว ๆ นะ...” ผู้ดูแลตำหนักกำชับ และทำท่าเหมือนจะพูดอะไรต่อแต่แล้วก็หันหลังกลับเดินจากไปเงียบ ๆ

“หรือว่าครูบาอาจารย์จะบอกเรื่องทุลกระหม่อม” ความเย็นเยียบยะเยือกขึ้น ในอก จนร่างที่ผอมบางสั่นสะท้าน และทรุดตัวลงอย่างอ่อนแรงกับพื้น ก่อนก้มกราบ ไปทางพระตำหนัก **“คุณพระคุณเจ้าได้โปรดคุ้มครองทุลกระหม่อมด้วยเถิด”**

แสงแรกของยามเช้าตรู่ที่ส่องฟ้าของเมืองบันดุงเหมือนจะหม่นกว่าทุกวัน ราว อยากรจะยึดตราตริกาลให้เนิ่นนานออกไป เพื่อมิให้วันใหม่ช่วงชิงบางสิ่งบางอย่างไปจาก โลก—นายยวงเดินก้มหน้าจากพระตำหนักด้วยความรู้สึกของคนที่ไม่ประสบความสำเร็จ สูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ในชีวิต น้ำตาไหลพรากนองหน้า แต่แก็ไม่มีกะจิตกะใจที่จะยกมือ ขึ้นเช็ด—ภาพสุดท้ายของทุลกระหม่อมมบริพัตรที่บรรทมเหมือนหลับสนิทและสงบมณ ฉลองพระองค์ลาลองสีขาว และสนับเพลาแบบพื้นเมืองลายทางยังตราตรึงอยู่ในจิตใจ อย่างไม่มียวันลบเลือนได้...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 182-184)

2.3 ความเชื่อเรื่องผี

คนไทยแม้จะได้รับคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีการนับถือผีบรรพบุรุษ ผีเทวดาอารักษ์ ผีวีรชน เชื่อถือโชคลาง และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในจิตสำนึกของคนไทยมาตั้งแต่อดีต จึงได้จัดให้มีการเซ่นไหว้ผีอยู่ประจำ (दनัย ไซโย, 2550 : 94) โดยเชื่อว่าหากเราให้ความเคารพ นับถือ หรือทำดี สิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติก็ย่อมจะคุ้มครองปกป้องรักษาให้พ้นจากภัยอันตราย อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข หรือหากทำมาหากินก็จะเจริญก้าวหน้า และพบเจอแต่สิ่งที่ดี

ในเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว แสดงให้เห็นภาพลักษณะนี้ในตอนที่คุณณรงค์ได้ปลอมใจซานนท่เรื่องการตามหาน้ำขึ้นที่ได้เดินทางไปเยี่ยมคุณน้ำทิพย์ที่ลำปาง แต่ก็หายเงียบไป คุณณรงค์จึงบอกว่าคนที่ทำดีผีก็ย่อมจะคุ้มครองเช่นกัน ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

“คุณลุงคิดว่าจะพบน้ำขึ้นไหมครับ” เด็กหนุ่มถามเบา ๆ

“คิดว่าพบไว้ก่อนก็แล้วกัน” คุณณรงค์ตอบอย่างไม่สู้จะมั่นใจ

“แล้วถ้าไม่พบล่ะครับ” ซานนท่ถามต่อ น้ำเสียงทวีความกังวลยิ่งขึ้น

“พบซิ” ผู้สูงวัยเหมือนปลอมใจตัวเอง “ยังไงก็ต้องหาให้พบ ถ้าไม่พบคราวนี้ ก็คงจะพบคราวหน้า คนตั้งสามคนจะหายไปไหนได้ยังไง”

เด็กหนุ่มยิ้มนิ่ง จนคุณณรงค์ต้องลูบหลังเบา ๆ เพื่อปลอมโยน

“เชื่อซิว่า คนดีผีคุ้ม...ยังไงคุณขึ้นก็ต้องไม่เป็นอะไรแน่นอน”

“ครับ” ซานนท่รับคำ แต่สีหน้ามิได้คลายจากความกังวลแม้แต่น้อย

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 224)

จะเห็นว่าตัวละครคนไทยนั้นมีความเชื่อในพระพุทธศาสนา และสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ โดยปฏิบัติตามหลักคำสอน และแสดงความเคารพนับถือ เพื่อให้ตนเองเกิดความสบายใจ และได้รับในสิ่งที่ดี ๆ ตอบแทนกลับมา

ความเชื่อในพระพุทธศาสนาและอำนาจเหนือธรรมชาติเป็นภาพลักษณะที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม และการนับถือศาสนาของคนไทย เพื่อให้คนอาเซียนได้เรียนรู้ในความเป็นไทย

3. รักความสนุกสนาน

คนไทยเป็นชาติที่มีความสุขกับทุกสิ่งรอบตัวได้ รักความสนุกสนาน แสดงออกเพื่อความรื่นเริง บันเทิงใจ โดยสังเกตได้จากการร้องเพลง มีเพลงพื้นบ้าน เพลงตามเทศกาลต่าง ๆ (วีระ อัมพันธ์สุข,

2520 : 82) แม้ในยามที่สถานการณ์บ้านเมืองสงบ หรือในสถานการณ์ที่คับขัน เช่น สงคราม คนไทยก็ต้องการความสนุกสนาน เพื่อมาปลดปล่อย ทำให้สถานการณ์บ้านเมืองไม่ตึงเครียดจนเกินไป ซึ่งส่งผลดีไปยังบุคคลที่อยู่รอบข้าง ทำให้ได้รับความสุขจากภาพลักษณ์นี้ ดั่งบันทึกของชาวตะวันตกผู้หนึ่ง คือ นิโคลาส แชรแวงส ที่ว่า

คนชาวสยามนั้นแม้จะมีจิตใจเศร้าซึ้งอยู่บ้าง แต่ก็ไม่วินที่จจะรักการเล่นสนุก มีการแข่งเรือกันในแม่น้ำอยู่บ่อย ๆ และทำให้ครึกครื้นด้วยการร้องรำ เล่นดนตรีดีดสีตีเป่าและปรบมือเป็นจังหวะพร้อม ๆ กัน

เมื่อร้องเพลงหรือเล่นดนตรีเหนื่อยแล้ว เขาก็จะพากันไปดูมหรสพ มีเรื่องแสดงเกี่ยวกับคนสู้วัวกระทิงบ่อย ๆ เราจะได้เห็นพวกนักแสดงเป็นตัวตลกและตัวเจ้าเล่ห์ เช่นในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งมีความสามารถในการแสดงพอที่สอนให้พวกเราผู้ซึ่งไม่เคยรู้หลายประการทีเดียว (วริยา ศิวะศรียานนท์ และทวีวัฒน์ ปุณฺทริกวิวัฒน์, 2523 : 53)

ในเรื่องจะผันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว ได้แสดงภาพลักษณ์ความเป็นคนสนุกสนานของคนไทยที่แม้ว่าจะเจอเหตุการณ์ร้ายแรงในสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ถูกทิ้งระเบิดทั่วกรุงเทพมหานคร จนทำให้ผู้คนในกรุงเทพฯ รวมทั้งครอบครัวของชานนท์ต้องอพยพหนีตายมาอยู่ต่างจังหวัด ในช่วงนั้นผู้คนที่หนีตายต้องผลิตถิ่นฐาน ต่างก็รู้สึกหดหู่ใจ แต่ผู้คนก็ยังมีการรวมตัวกันจัดให้มีการแสดงรำโทนอย่างสนุกสนานครึกครื้นในยามค่ำ เพื่อสร้างบรรยากาศสนุกสนานรื่นเริง เป็นการปลุกปลอบใจผู้คนที่เสียขวัญ ให้มีกำลังใจ สร้างความสุข อีกทั้งยังช่วยให้ลืมความทุกข์ใจจากสงครามอีกด้วย

“ที่บางกอกยังมีที่เที่ยว มีโรงหนังโรงละคร ที่นี่ไม่มีอะไรให้ดูเลย” อัดบ่นเบาๆ

“ที่นี่ก็มี” คุณณรงค์มองออกไปยังทุ่งนาด้านนอก “ตกกลางคืนเขาก็มีรำโทนตามรัฐ

นิยม

“อัดกับชานนท์จะไปรำกับเขาด้วยก็ได้”

“ท่าทางจะสนุกดีนะครับ” ชานนท์เอ่ยขึ้น

“เออน่า” อัดตัดบทยังไม่ค่อยนึกสนุกตามเพื่อนเท่าไรหรอก “ถ้านายอยากสนุก คินนี้ให้พ่อเราพาไปก็แล้วกัน

“โอซ่อมาลี คนดีของพี่ก็มา

สวยจริงหนาเวลาค่ำคืน สวยจริงหนาเวลาค่ำคืน

ไอ้จันทร์ไปไหน... ทำไมถึงไม่ส่องแสง

เดือนมาแฝงแสงสว่าง เมฆน้อยลอยมาบัง...

เสียงเพลงและเสียงโทน เสียงฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง กับการวาดลวดลายร้ายรำของ
หนุ่มสาว รอบตะเกียงที่ตั้งไว้กลางลาน ทำให้ค่ำคืนที่เงียบสงบดูสนุกสนานขึ้น
แม้แต่ผู้ใหญ่หรือเด็กเล็ก ๆ ที่ไม่ได้รำโทนก็ยังสามารถรำเป็นที่พูดคุยหรือวิ่งเล่นกัน
“รำโทนเป็นสิ่งที่มากับคนที่อพยพหนีลูกกระเบิดมาจากบางกอก” คุณณรงค์ที่เพิ่งผล
จากการสนทนากับชาวบ้านบอกกับชานนท์ “พวกเขาคงไม่มีที่จะไปอย่างที่อืดพูด ก็
เลยเอารำโทนมาเล่นกันให้พอเพลินๆ...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 156-157)

ในเรื่องมีเมฆบ้างเป็นบางวัน แสดงภาพลักษณ์ความเป็นไทยในการเป็นคนที่รักความสนุกสนาน
ของลักษณะนิสัยของตัวละครชาวไทย ที่ช่างพูดคุย มีความสนุกสนาน และรื่นรมย์กับเสียงเพลง โดย
พ่อของอลิเซียได้บอกกับเธอว่า เขาก็เคยมีเพื่อนชาวไทย คนไทยนอกจากหน้าตาที่มีความคล้ายกับ
คนฟิลิปปินส์แล้ว นิสัยใจคนก็คล้าย ๆ กับคนฟิลิปปินส์เช่นกัน ซึ่งตรงกับที่อลิเซียได้พบกับคุณรุจน์ และ
รับรู้ได้ว่าเขาเป็นคนสนุกสนาน และทำให้คนรอบข้างมีความสุขไปกับเขาด้วย ดังตัวอย่างเนื้อความ
ที่ว่า

นั่นเป็นครั้งแรกที่ฉันได้รู้จักคนไทย นักศึกษาคณะวิศวกรรมแห่งชาติ
มหาวิทยาลัยแห่งชาติฟิลิปปินส์ ที่ชื่อรุจน์...และพบว่านอกจากรูปร่างหน้าตาของเขา
จะคล้ายคลึงกับคนฟิลิปปินส์แล้ว นิสัยใจคอของเขาก็ไม่แตกต่างจากพวกเราเท่าไร
ทั้งความเป็นคนสนุกสนาน ช่างพูดช่างคุย และรื่นรมย์กับเสียงเพลง

(มีเมฆบ้างเป็นบางวัน, 2555 : 119)

หรือในตอนนี้อลิเซียมาอาศัยอยู่ที่ประเทศไทย เธอชอบที่คนไทยยิ้มง่าย จนคิดว่ามีสุข
สนุกสนานอยู่ตลอดเวลา แม้ในบางเรื่องที่ไม่น่าจะเข้าใจ อย่างการเดินทางตกท่อ คนไทยก็ยังคิดว่าเป็น
เรื่องสนุก ยังหัวเราะได้กับสิ่งที่เกิดขึ้น ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

สิ่งที่ฉันชอบอีกอย่างหนึ่ง คือความเป็นคนยิ้มง่ายหัวเราะง่ายของคนไทย จน
ดูราวกับพวกเขาช่างมีเรื่องสนุกสนานกันได้ทั้งวัน แม้ว่าเรื่องบางเรื่องที่ไม่ออก
เช่นคนเดินตกลงไปในท่อระบายน้ำที่ฝาท่อถูกเปิดทิ้งไว้ หรือคนโดยสารที่วิ่งไล่ไม่
ทันรถเมล์ซึ่งออกจากป้ายไปแล้ว มีคนบอกฉันว่าคนไทยไม่ค่อยคิดอะไรมาหรือผูก
ใจเจ็บกันเรื่องที่ผ่านมาแล้วโดยโยนให้เป็นเรื่องบุญเรื่องกรรม และถือว่าใครทำกรรม
อย่างไรไว้ก็ต้องได้รับผลกรรมนั้นเอง ดังนั้นคนไทยจึงไม่โกรธแค้นญี่ปุ่นที่เข้ามาอยู่ใน
เมืองไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่สองหรือขุนเคื่องสหรัฐฯ กับสัมพันธมิตรที่ทิ้งระเบิด

กรุงเทพฯ ทุกวันนี้จึงมีค่ายทหาร จี.ไอ. ตามชายแดนของไทย และใช้มอเตอร์ไซค์ญี่ปุ่น
กันทั่วเมือง

(มีเมฆบังเป็นบางวัน, 2555: 263-264)

จะเห็นว่าคนไทยมักยิ้มง่าย มีความสุขกับทุกสิ่งที่อยู่รอบตัว แม้เรื่องนั้นอาจจะไม่ใช่เรื่องน่า
ขบขันหรือทำให้มีความสุข จนในบางครั้งก็อดทำให้คนต่างชาติแปลกใจในความรักสนุกนี้ของคนไทย
แต่ก็พยายามที่จะเรียนรู้ถึงลักษณะนิสัยของคนไทย

ภาพลักษณ์ความเป็นคนรักความสนุกสนานนี้มีความสำคัญกับเรื่องที่ทำให้เห็นถึงความ
แตกต่างของคนไทยกับคนอาเซียน จนทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์
ของวรรณกรรมชุดนี้ที่ต้องการให้ภูมิภาคอาเซียนได้เรียนรู้วิถีชีวิต และสภาพสังคมของกันและกัน

4. ภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของตน

ศิลปวัฒนธรรมไทยได้รับการสร้างสรรค์จากคนไทยมาตั้งแต่ในอดีต และก็มี การได้รับมาจาก
สังคมอื่น แต่ก็ได้นำมาเพียงบางส่วนและนำมาปรับปรุงดัดแปลงให้เหมาะสมกับสังคม วิถีชีวิต และ
วัฒนธรรมของไทย ละถ่ายทอดจากรุ่นไปสู่อีกรุ่น เพื่อที่จะดำรงรักษาให้ศิลปวัฒนธรรมของไทยได้
ดำรงสืบไปยังรุ่นลูกรุ่นหลาน

การสั่งสมภูมิปัญญาและหลวมรวมวัฒนธรรมต่าง ๆ จนได้ลักษณะเฉพาะเป็นวัฒนธรรมไทย
ขึ้นมา นั้น มีลักษณะเด่น ๆ ที่ปรากฏหลายอย่าง ดังนี้ การมีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ การมี
พระมหากษัตริย์เป็นประมุข การมีอักษรไทยและภาษาไทย ประเพณีไทย วัฒนธรรมที่เป็น
ปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ศิลปกรรมไทย จรรยา มารยาทและจิตใจของคนไทย และการพักผ่อน
หย่อนใจของคนไทย (ณรงค์ เล็งประชา, 2544 : 61) ซึ่งวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องนี้ก็ปรากฏเกี่ยวกับ
วัฒนธรรมไทย ดังนี้

ศิลปกรรมไทยเป็นวัฒนธรรมที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ ที่ปรุงแต่งสภาพชีวิตความ
เป็นอยู่ให้ดีขึ้น ให้สิ่งแวดล้อมน่าอยู่ สวยงาม ซึ่งวัฒนธรรมในด้านนี้ เช่น ดนตรี จิตรกรรม
ประติมากรรม หัตถกรรม เป็นต้น (ณรงค์ เล็งประชา, 2544 : 64)

ดนตรีไทยเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของไทยอย่างหนึ่งที่มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยมี
หลักฐานปรากฏอยู่ในหลักศิลาจารึกหลักที่ 1 สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชทางประวัติศาสตร์
(อังคณา แสงอนันต์, 2553 : 2) ดนตรีไทยในแต่ละยุคสมัยได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ โดยพัฒนา
ไปตามการประดิษฐ์คิดค้นในแต่ละยุคแต่ละสมัย เป็นการสั่งสมมรดกทางภูมิปัญญาของคนไทย ที่ต้อง

สืบทอดส่งต่อไปยังชนรุ่นหลัง เพื่อเป็นการรักษาศิลปวัฒนธรรมที่ล้ำค่าให้ดำรงอยู่ต่อไป ซึ่งดนตรีไทยนี้มีความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยอยู่เสมอ

ในเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว พ่อของชานนท์เป็นนักดนตรี เล่นฆ้องวงใหญ่ถวายสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต จึงมีความรัก และภาคภูมิใจในดนตรีไทย จนอยากให้ชานนท์ลูกชายเพียงคนเดียวของเขาได้เรียนรู้ และสืบทอดการเล่นดนตรีต่อจากตนเอง ดังตัวอย่างเนื้อความดังนี้

“ถ้าลูกโตขึ้นฉันอยากจะให้มันเล่นฆ้องวงเหมือนกับฉัน” เขาบอกความตั้งใจของตนเองขณะที่มองดูเด็กผู้ชายตัวน้อย ๆ ในอ้อมแขนของภรรยา

“ใจคอเพียงจะเคียวเช็ญลูกให้เล่นฆ้องวงตั้งแต่แบเบาะเลยหรือจ๊ะ” หล่อนหัวเราะขัน

“ถ้าไม่พูดรอกหูไว้ตั้งแต่ตอนนี้ โตขึ้นก็อาจจะไปไปทางอื่น” ยวงกล่าวด้วยท่าทางที่จริงจัง

“ถ้าฉันพี่คงต้องทำฆ้องวงอันเล็ก ๆ ให้ลูกเล่นแทนของเล่นเด็กผู้ชายอย่างดาบไม้หรือปืนแก๊ปแล้วละ” สมจิตรพยักเพี๊ยกกับลูกชาย “ไซ้ใหม่จะลูกแม่”

“แน่นอน” เขายืนยัน “ฉันจะทำทุกอย่างให้มันเล่นฆ้องวงใหญ่ให้ได้”

“ตกลงเมื่อก็ พ่อเขาเอ็ดเราเรื่องอะไร”

คุณกลืนถามเมื่อพาเด็กชายเดินทางมาจากบ้านพัก ผ่านสวนเล็ก ๆ ตกแต่งด้วยไม้ดอกไม้ใบอย่างงามตา

“พ่อโกรธที่ผมไม่ยอมหัดฆ้องวงครับ” ชานนท์ตอบตามความจริง เพราะนอกจากความยำเกรงในสตรีผู้นี้แล้ว เขายังมีความรู้สึกว่าคุณกลืนเป็นคนที่สามารถเป็นที่พึ่งแก่เขาได้เป็นอย่างดี

“แล้วทำไมเราถึงไม่ยอมหัด” นางหันมามองดูเขา

“ผมไม่ชอบเล่นฆ้องวงครับ” เด็กชายโพล่งคำตอบออกไป และนั่งเงิบราวจะรอฟังความเห็นของอีกฝ่ายหนึ่ง

“เคยบอกเขามาก่อนหรือเปล่า” คุณกลืนถามด้วยน้ำเสียงเรียบ ๆ ไม่แสดงความคิดเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยแต่อย่างใด

“ผมบอกมาหลายครั้งแล้วครับ แต่พ่อไม่ยอมฟัง และจะให้ผมหัดฆ้องวงให้ได้” ชานนท์ระบายความอัดอั้นที่อยู่ในอก

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 30)

หรือในตอนที่ซานนที่ได้กลับมาที่ประเทศอินโดนีเซียอีกครั้ง ในงานเลี้ยงเปิดตัวบริษัทของเขา ซานนที่ได้เปิดแผ่นเสียงที่บรรเลงด้วยดนตรีไทย นับเป็นครั้งแรกที่เขาเกิดความภาคภูมิใจเป็นอย่างมากกับเสียงดนตรีไทย สิ่งที่เขาเคยพยายามหลีกเลี่ยงทุกครั้งที่ต้องการสอนและอยากให้เขาสืบทอดการเล่นดนตรีไทยเหมือนกับพ่อ ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

เสียงเพลงปีพาทย์จากเครื่องเล่นแผ่นเสียงทำให้บรรยากาศของงานเลี้ยงเปิดตัวบริษัทมีบรรยากาศแตกต่างไปจากงานทั่วไป เป็นครั้งแรกที่ซานนที่คิดถึงพ่ออย่างจับใจ พร้อม ๆ กับรู้สึกภาคภูมิใจกับเสียงดนตรีไทย เขานึกชอบใจแหวนที่ไปหาซื้อแผ่นเสียงเหล่านี้สองสามแผ่น จากร้านขายเครื่องดนตรีไทยแถวบางลำพูมามอบให้เขาในวันเดินทาง

“แหวนเดาว่าพี่ซานนที่คงไม่ได้เตรียมไปด้วย” เธอบอกขณะที่ส่งถุงกระดาษสีน้ำตาลซึ่งบรรจุแผ่นเสียงแผ่นใหญ่ให้ “และคิดว่าพี่ซานนที่น่าจะได้อะไร”

“แหวนน่าจะซื้อแผ่นของสุเทพหรือสวัสดิ์ให้พี่จะดีกว่า” เขาบ่นเมื่อถึงแผ่นเสียงออกมาดู

“แผ่นพวกนี้พี่ซานนที่จะได้ไว้เปิดที่นั่นตอนมีงาน” แหวนบอก

“พี่คงไม่เอาเพลงปีพาทย์ไปเปิดในงานหรอก” ชายหนุ่มไม่ค่อยจะเห็นด้วย แต่เมื่อเห็นสีหน้าที่แสดงความผิดหวังของอีกฝ่ายหนึ่ง เขาก็รีบยัดแผ่นเสียงคืนลงในถุง “ยังไงก็ชอบใจแหวนมาก ไว้ถ้ามีงานที่เหมาะสม ๆ พี่จะเอาไปเปิด”...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 321-322)

การร้อยพวงมาลัย และแกะสลักผลไม้เป็นศิลปะที่ตกทอดมาจากการสั่งสมภูมิปัญญาของคนรุ่นก่อนที่นำดอกไม้ประดิษฐ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ ด้วยความประณีต อ่อนช้อย จนเป็นที่รู้จักไปทั่วด้วยความเป็นเอกลักษณ์ของไทย

ในเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาวแสดงภาพลักษณะความเป็นไทยด้านความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม ตั้งแต่ที่คุณกลืนยังอยู่ที่เมืองบันดุง เธอมักสอนให้วิชาร้อยพวงมาลัย และแกะสลักผลไม้บ่อยครั้ง เมื่อกลับมาอยู่ที่ประเทศไทย แม้จะไม่ได้อาศัยอยู่ในวังแล้วก็ตาม แต่คุณกลืนก็ยังใช้ฝีมือนี้เลี้ยงชีพโดยร้อยมาลัยขาย อีกทั้งยังมักจะสอนให้แหวนเด็กแถวบ้านเธออยู่บ่อย ๆ แต่แหวนมีนิสัยแก่นเสี่ยว ไม่เรียกร้อยเท่ากับวิชาจึงทำถูกคุณกลืนบ่นอยู่เสมอ เพราะงานฝีมือเหล่านั้นจะต้องทำด้วยความประณีตอย่างตั้งใจเพื่อความสวยงาม ดังเนื้อความตัวอย่างที่ว่า

คุณกลืนที่กำลังร้อยพวงมาลัยอยู่บนตั่งไต้เรือนไม้หลังย่อมสุดตรอกแคบ ๆ

ย่านถนนดินสอ เงยหน้าขึ้นมามองเด็กหญิงตัวเล็ก ๆ เดินนำหน้าเด็กหนุ่มเข้ามา

“คุณป้าขา” มีคนมาหาค่ะ” เสียงแจ้ว ๆ รายงาน พร้อมกับผู้เป็นแขกพนมมือไหว้อยู่ตรงหน้า

“อ้าว ชานนท์” สตรีผู้สูงวัยรับไหว้ พลาบบอกกับคนที่พามา “แหวนหาน้ำมาให้พี่เขาด้วย—แล้วนี่ไปเจอแหวนมันเข้าที่ไหนล่ะ”

“ตรงสี่แยกเชิงสะพานวันชาติครับ” เด็กหนุ่มบอก และทรุดตัวลงนั่งบนเก้าอี้ข้าง ๆ “แกก็เลยนำทางมา”

“เด็กคนนี่ไม่ค่อยอยู่ติดบ้าน” คุณกลิ้งวางเข็มร้อยมาลัยดอกไม้ลง “ชอบออกไปโน่นมานี่ จะหัดให้ร้อยพวงมาลัยก็ไม่เอา ดีแต่กระโดดโลดเต้นเป็นลิงเป็นค่าง”

“คนพูดพุดพลาบมองดูเด็กหญิงที่วางแก้วน้ำลงตรงมุ่มตั่ง ด้วยสายตากิ่งดุ๊กเ็นดู

“สู้วิชาไม่ได้ นั่นเขาเป็นคนขวแท้ ๆ ยังทำอะไรประณีตรวกับคนไทยทั้งร้อยมาลัย แกะสลักผลไม้...”

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 250-251)

วัฒนธรรมการไหว้ของไทยเป็นการทักทาย การขอขอบคุณ การขอโทษ เพื่อแสดงความเคารพ ที่บอกถึงการมีสัมมาคารวะ และให้เกียรติแก่ผู้ที่ไหว้ โดยการไหว้แบบไทยนั้นจะมีระดับของการไหว้ที่แตกต่างกัน เช่น ไหว้พระสงฆ์ ไหว้ผู้อาวุโสกว่า การรับไหว้ เป็นต้น แต่จะทำด้วยความสุภาพ อ่อนน้อมเสมอ ซึ่งการไหว้แบบไทยนั้นจะแตกต่างจากวัฒนธรรมของสังคมอื่น มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ผู้พบเห็นก็สามารถรับรู้ได้ว่าเป็นการไหว้ในแบบของไทย

ในเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว แสดงภาพลักษณะความเป็นไทยในด้านนี้อยู่หลายตอน อย่างในตอนที่คุณกลิ้งจะเดินทางกลับมาอยู่ที่ประเทศไทย ได้ให้อุปกรณ์สำหรับใช้แกะสลัก และร้อยพวงมาลัยแกววิชา เมื่อวิชารับสิ่งของเหล่านั้นแล้ว ได้ยกมือไหว้เพื่อเป็นการขอบคุณคุณกลิ้ง จะเห็นได้ว่าผู้เขียนได้เน้นย้ำโดยใช้คำว่า ไหว้แบบคนไทย ซึ่งหมายถึงว่าจะต้องเป็นการไหว้อย่างถูกต้อง เช่น การไหว้พ่อแม่หรือผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ ให้นำหัวแม่มือจรดที่ปลายจมูก นิ้วชี้สัมผัสระหว่างคิ้ว การรับไหว้ จะปฏิบัติเมื่อมีผู้อาวุโสน้อยกว่าตนเองมาไหว้แสดงความเคารพ จะรับไหว้โดยประนมมือไว้ที่ระดับอก และก้มหัวเพียงเล็กน้อย โดยการไหว้ในระดับต่าง ๆ ของไทยนั้นจะปฏิบัติด้วยความสุภาพและอ่อนน้อม ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

คุณกลิ้งทอดสายตามองเด็กสาวชาวชวาที่นั่งพับเพียบอยู่ตรงหน้า พลาบอดยิ้มอย่างเอ็นดูไม่ได้เมื่อส่งกล่องไม้ขนาดกลางให้และเด็กสาวพนมมือไหว้แบบคนไทย

“ในกล่องนี้มีมัดแกะสลักผักผลไม้กับเข็มร้อยมาลัย ฉันทยกให้เธอ”

“แล้วคุณกลืนไม่ใช่แล้วหรือคะ” หล่อนเงยหน้าขึ้นมองด้วยความประหลาดใจ
 “ที่เมืองไทยหาได้ไม่ยาก—พ่อยวงคงยังไม่ได้บอกกระมังว่า พวกเราที่ตำหนักนี้
 จะตามเสด็จท่านหญิงกลับเมืองไทยอาทิตย์หน้า”

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 198)

ในตอนที่ซานนัทเริ่มจะเข้ามหาวิทยาลัย และทำงานไปพร้อมกัน คุณกลืนจึงอยากให้เลิกขาย
 พวงมาลัยและขนม เพื่อจะได้มีเวลาทุ่มเทให้กับการเรียนและการทำงาน เมื่อซานนัทได้ตอบรับสิ่งที่
 คุณกลืนบอก ก็ได้ยกมือไหว้เพื่อลากลับ และคุณกลืนก็รับไหว้ซานนัท ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

“ผมไม่เห็นว่าการขายของเป็นเรื่องน่าอายที่ตรงไหน” ซานนัทสิ้นศรัทธา

“เอาเถอะ” อีกฝ่ายถอนใจ “ตอนนี้เราหยุดขายของสักพักก่อน เธอก็ตั้งใจ
 เรียนหนังสือและทำงานไป ถ้าทางฉันกับพี่แก้วพร้อมเมื่อไหร่แล้วค่อยว่ากันอีกที”

“ครับ” เด็กหนุ่มรับคำ พลังพนมมือไหว้ “แล้วผมจะหมั่นมาเยี่ยมคุณกลืน”

“พระคุ้มครองเถอะนะ” ผู้สูงวัยรับไหว้ และมองดูร่างที่สูงกว่าเดินออกไป

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 289-290)

ในเรื่องมีเมฆบังในบางวันได้แสดงถึงภาพลักษณ์ความเป็นไทยด้านนี้ในตอนทีโอลิเซียได้มา
 เป็นนักร้องอยู่ในคลับไนต์ที่ประเทศไทย ลุงโจอี้ได้แนะนำให้เธอได้รู้จักกับคุณนิค คนไทยที่เป็นเคยไป
 ศึกษาที่ประเทศฟิลิปปินส์ โอลิเซียได้ยกมือไหว้ทักทายแบบไทย แต่นิคกลับทักทายเธอกลับโดยการจับ
 มือแทน ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

นักเรียนเก่าฟิลิปปินส์คนแรกที่ลุงโจอี้แนะนำให้ฉันรู้จักเป็นวิศวกรรถไฟที่จบ
 มาจากมหาวิทยาลัยเทคนิค กรุงมะนิลา

“แอนนา” ลุงโจอี้ตะลึงฉัน “...นี่คุณนิค”

“ยินดีที่ได้รู้จักค่ะ” ฉันพนมมือไหว้แบบคนไทย แต่แทนที่จะรับไหว้ เขากลับ
 ยื่นมือมา ทำให้ฉันต้องลดมือที่ไหว้ลงและจับมือกับเขาแทน

“เช่นเดียวกันครับ” เขาบีบมือฉันเบา ๆ ก่อนผายมือเชิญให้ฉันนั่งร่วมโต๊ะที่เขา
 นั่งอยู่เพียงลำพังเช่นทุกคืน

(มีเมฆบังในบางวัน, 2555 : 271)

จะเห็นว่าตัวละครคนไทยในวรรณกรรมนี้มีความรัก และภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมไทย
 อย่างมาก แต่ก็ยังมีความแตกต่างกันอยู่ เพราะด้วยช่วงวัยของตัวละคร คือ ตัวละครไทยที่เป็นรุ่นเก่า

จะเห็นถึงความสำคัญของความเป็นไทยมากกว่า เพราะด้วยการถูกเลี้ยงดู ค่านิยมในสมัยที่ตนเองเติบโตมานั้น ทำให้มีความรัก และภาคภูมิใจในความเป็นไทยมากกว่าตัวละครที่เป็นรุ่นใหม่ จึงอยากที่จะถ่ายทอดความเป็นไทยให้กับลูกหลาน หรือแม้แต่คนอื่น ๆ ที่เป็นคนต่างชาติ เพื่อเป็นการสืบทอดมรดกทางศิลปวัฒนธรรมไทยให้ยังอยู่ตลอดไป ส่วนตัวละครที่เป็นรุ่นใหม่ก็น้อยในช่วงยุคสมัยที่ได้รับวัฒนธรรมจากต่างชาติ จึงทำให้เห็นถึงความสำคัญ หรือตระหนักถึงความเป็นไทยได้จากคำชื่นชมของชาวต่างชาติ แล้วจึงเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมเป็นภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ส่งผลต่อความคิดของตัวละครทั้งคนไทยและคนอาเซียน ซึ่งทำให้เกิดการปะทะความคิดของตัวละครไทยที่ต่างวัยกัน โดยคนไทยรุ่นเก่าพยายามจะถ่ายทอดให้กับตัวละครไทยรุ่นใหม่ และถ่ายทอดให้กับตัวละครอาเซียน จนทำให้เห็นถึงคุณค่าของรากเหง้าความเป็นไทย อีกทั้งภาพลักษณ์นี้ยังมีความสำคัญต่อโครงเรื่องที่ทำให้เกิดปมปัญหาในเรื่องจะผันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว

5. ให้ความสำคัญกับอาชีพรับราชการ

สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ในสมัยก่อนอาชีพหลักของคนไทยจึงประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับเกษตรกรรม จะมีที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ บ้าง เช่น ค้าขาย แต่ก็ไม่มีอาชีพไหนที่ได้รับการยกย่อง มีเกียรติ และมั่นคง เท่ากับอาชีพข้าราชการ เพราะผู้ที่ประกอบอาชีพข้าราชการได้นั้นจะต้องจบการศึกษาในระดับสูง และเป็นอาชีพที่มีอำนาจในการปกครองบ้านเมือง ดังนั้นคนไทยจึงส่งเสริมให้บุตรหลานเข้ารับราชการ (ณรงค์ เส็งปรีชา, 2544 : 71) ซึ่งเกิดเป็นค่านิยมของสังคมไทยที่มีมาตั้งแต่อดีต แม้ในปัจจุบันประเทศไทยจะพัฒนาก้าวไปไกลกว่าเดิมแล้วก็ตาม แต่ค่านิยมนี้ก็ยังไม่จางหายไปจากสังคมไทย

ในเรื่องจะผันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว แสดงให้เห็นภาพลักษณ์ความเป็นไทยในด้านนี้ ตอนที่คุณกลืนอยากให้ชานนท์เลิกขายพวงมาลัยและขนม เพราะชานนท์ต้องเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัย เมื่อเรียนจบแล้วก็ต้องเข้าทำงานเป็นข้าราชการ หากมาขายของแบบนี้อาจจะทำให้เสื่อมเสียเกียรติได้ เพราะค่านิยมในสมัยก่อนมักนิยมยกย่องผู้ที่ประกอบอาชีพข้าราชการ ว่าเป็นผู้ที่มีอำนาจ มีการศึกษาที่สูงกว่าอาชีพอื่น ๆ ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

“ทำไมคุณป้าไม่อยากให้พี่ชานนท์ขายของล่ะคะ” เด็กหญิงแหวนซึ่งนั่งฟังอยู่เงียบๆ มาตั้งแต่ต้น ถามอย่างอดใจไม่ได้

“ชานนท์เขาไม่ใช่เด็กแล้ว อีกไม่นานเขาก็จะเรียนจบปริญญา รับราชการเป็นเจ้าของคน” คุณกลืนอธิบาย “มันไม่เหมาะหรอกที่จะให้มาเดินขายขนมขายพวงมา

ล้วยอยู่อีก ใครรู้เข้าก็จะตูกตูกแคลนได้”

“แต่ก็ยังมีคนที่ต้องการซื้อขนมซื้อพวงมาลัยนี่คะ” แหวนมองผู้พูด “แล้วทำไมคนที่ขายถึงกลายเป็นคนไม่ดี”

“ไม่ใช่ไม่ดีแต่ไม่เหมาะ” อดีตผู้ดูแลพระตำหนักกล่าวแก้

“เสร็จแล้วคุณป้าแก้วกับคุณป้ากลิ่นก็เลยต้องเลิกทำขนมกับพวงมาลัยด้วย” เด็กหญิงบ่นเบาๆ...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 290)

ในเรื่องมีเมฆบังในบางวัน ก็ได้แสดงให้เห็นถึงการเลือกอาชีพของคนไทย สมัยก่อนมักมีค่านิยมให้ลูกหลานต้องเข้ารับราชการเพื่อการประกอบอาชีพที่มั่นคง มีหน้ามีตาในสังคม จะได้รับการเคารพยกย่อง และมักจะเหยียดและไม่สนับสนุนให้ลูกหลานประกอบอาชีพนักร้อง นักดนตรี เพราะเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคง ได้ค่าตอบแทนน้อย จึงทำให้เกิดคำที่เรียกผู้ประกอบอาชีพประเภทนี้ว่า พวกแตงกิงรำกิง ซึ่งเป็นคำเรียกที่มีความรู้สึกไปในทางลบเสียมากกว่า ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

แม้คนไทยจะมีรูปร่างหน้าตาและนิสัยใจคอใกล้เคียงกับคนฟิลิปปินส์ แต่ก็มีความคิดบางอย่างที่แตกต่างกันอย่างมาก นั่นคือ ขณะที่คนฟิลิปปินส์มีดนตรีและเสียงเพลงอยู่ในสายเลือด ทั้งถือว่าการแสดงความสามารถทางดนตรีและการร้องเพลงเป็นเรื่องน่าชื่นชม แต่คนไทยกลับมีความรู้สึกที่ดูถูกนักดนตรีและนักร้องอยู่ในที่ ด้วยเห็นว่าเป็นอาชีพที่แตงกิงรำกิง แม่บ้านเล่าให้ฟังว่าคนไทยเองก็ไม่ชอบการค้าขายอย่างคนจีน เพราะเห็นว่าเป็นงานที่เหน็ดเหนื่อยและต้องตากหน้า ดังนั้น **งานที่คนไทยชอบมากที่สุดคือการรับราชการ เพื่อเป็นเจ้าคนนายคน มีหน้ามีตาในสังคม**

(มีเมฆบังในบางวัน, 2555 : 270)

จะเห็นว่าตัวละครคนไทยในยุคสมัยนั้นคิดว่าการรับราชการเป็นอาชีพที่ดีมากกว่าอาชีพอื่น ๆ ซึ่งจะต่างจากตัวละครคนต่างชาติที่เรารู้ว่าคนไทยชอบในอาชีพรับราชการ แต่ก็ไม่ได้รู้สึกว่าจะดีกว่าอาชีพอื่น และยังคงคิดว่าคนไทยไม่ควรจะตูกตูกในอาชีพอื่น โดยเฉพาะอาชีพนักร้อง นักดนตรี ซึ่งภาพลักษณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของคนไทยในยุคสมัยก่อนที่ยังให้ความสำคัญแก่ผู้ที่มีอำนาจ มีหน้ามีตาในสังคม ซึ่งเมื่อยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ค่านิยมต่าง ๆ ก็ย่อมเปลี่ยนไปตาม การเลือกประกอบอาชีพอื่น ๆ เริ่มมีบทบาทมากขึ้น แต่อาชีพราชการก็ยังมีผู้คนที่ให้ความสำคัญอยู่เหมือนกัน

6. ให้ความสำคัญกับชื่อ

การตั้งชื่อของคนไทยนั้นสะท้อนค่านิยม ความเชื่อของคนไทยในแต่ละยุค ซึ่งจะมีวิวัฒนาการที่สอดคล้องกับพัฒนาการของสังคม (วิรัช ศิริวัฒนนะนาวิน, 2544 : 4) คนไทยมักให้ความสำคัญกับการตั้งชื่อเป็นอย่างมาก เพราะชื่อเป็นสิ่งที่บ่งบอกได้ถึงและจะอยู่กับเจ้าของชื่อไปตลอด ในการตั้งชื่อจึงมีเงื่อนไขมากมาย เช่น ความหมาย เป็นเงื่อนไขอันดับแรก ๆ ที่คนไทยใช้ในการตั้งชื่อ โดยมักจะตั้งชื่อให้ได้ความหมายที่เป็นสิริมงคล หรือมีความหมายเฉพาะเพื่อบ่งบอกในสิ่งที่ต้องการ ความแปลกใหม่นอกจากนี้ คนไทยส่วนใหญ่ยังมีชื่อจริง และชื่อเล่น เพราะชื่อจริงนั้นมักจะเป็นชื่อที่มีความยาว ไม่สะดวกในการเรียก จึงมีวิธีเรียกให้สั้นลง จนในที่สุดจึงมีชื่อเล่น (วิรัช ศิริวัฒนนะนาวิน, 2544 : 30-31) ซึ่งเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของคนไทย

ในเรื่องจะผันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว ในตอนที่ลำพูปอกว่ากับสุมาตราว่าชื่อ ลำพูน นั้น เป็นชื่อเดียวกันกับต้นลำพูน ต้นไม้ที่หิ่งห้อยชอบมาเกาะ ที่มาของชื่อนี้มาจากตอนที่เกิดใหม่ ๆ หิ่งห้อยมาเกาะที่เปลของเธอ ยายจึงได้ตั้งชื่อนี้ให้กับเธอ ลำพูปอกสุมาตราว่า หากคิดถึงเธอให้นึกถึงหิ่งห้อย ที่ไหนมีหิ่งห้อยที่นั่นจะมีต้นลำพูน ซึ่งสุมาตราก็ได้ทำตามที่เราบอก เพราะเมื่อตอนที่สุมาตราเกือบจะเสียชีวิต อ้อตได้พยายามให้กำลังใจโดยการบอกว่า จะพาสุมาตราไปพบเด็กหญิงชาวไทย แล้วสุมาตราได้พุดถึงต้นไม้ที่มีหิ่งห้อยเกาะ ทำให้อ้อตหายได้ถูกว่า เด็กหญิงคนนั้นชื่อ ลำพูน ซึ่งในการตั้งชื่อ ลำพูน นี้ สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทยที่มีความผูกพันกับธรรมชาติ และยังแสดงให้เห็นว่าในช่วงเวลานั้นระบบนิเวศของประเทศไทยยังมีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก ดั่งเนื้อความตัวอย่างที่ว่า

“เธอรู้ไหมว่าทำไมฉันถึงชื่อลำพูน” คำถามของเด็กสาวแว่วมาแต่ไกล ๆ

“ฉันไม่รู้” เขาสิ้นศรัทธา

“ลำพูนเป็นชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่งที่ขึ้นชื่ออยู่ที่ชายน้ำ และเป็นต้นไม้ที่หิ่งห้อยมา

เกาะ

“ฉันชอบหิ่งห้อย” สุมาตราบอกเขา ๆ “แม่เคยบอกฉันว่ามันคือดาวที่อยู่บนดิน เพราะเป็นสัตว์ชนิดเดียวที่กระพริบแสงในเวลากลางคืน เหมือนดาวบนท้องฟ้า”

“ยายเล่าให้ฉันฟังว่า ตอนที่ฉันเกิดใหม่ กลางคืนจะมีหิ่งห้อยมาเกาะที่เปล – บางทีมันนึกกันว่าฉันเป็นต้นลำพูน ยายก็เลยตั้งชื่อให้ฉันว่าลำพูน”

“แล้วเดี๋ยวนี้ละ” เขาขยับตัว “ยังมีหิ่งห้อยมาเกาะเธออีกหรือเปล่า”

“ไม่แล้วละ” หล่อนหัวเราะ “เพราะมันคงจะกลัวโดนฉันจับใส่ขวดยานัตถ์ของยาย” สุมาตราพลอยหัวเราะตาม

“เวลาที่เธอไปแล้ว ถ้านึกถึงฉัน เธอมองหาหิ่งห้อยก็ได้” ลำพูนพุดด้วยน้ำเสียงที่จริงจัง “เพราะที่ไหนมีหิ่งห้อย ที่นั่นก็มักจะมีต้นลำพูน”

“ต่อไปฉันจะมองหาหิ้งห้อย” เขาบอกเบา ๆ

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 226-227)

หรือในตอนที่ซานนท์ไปเป็นผู้จัดการบริษัทที่ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งชื่อบริษัทของเขานั้นมีคำว่าไทย อยู่ในชื่อของบริษัท เป็นการบ่งบอกได้ว่าเจ้าของบริษัทนี้มาจากประเทศใด ความหมายของชื่อก็ยังมีความหมายไปในทางที่ดี อีกทั้งตำแหน่งการจัดวางชื่อภาษาไทยนั้นก็ยิ่งวางไว้ด้านบนของชื่อภาษาอังกฤษ หมายถึงลำดับความสำคัญของความเป็นไทยมาก่อน นอกจากนี้ การใช้สีเขียวชื่อภาษาไทยที่เป็นสีทอง ตามหลักโหราศาสตร์ไทยบ่งบอกถึงความมั่งคั่ง มั่งมี ร่ำรวย (เฉลิมชัย สุวรรณวัฒนา, 2553 : 33) และหากตามคตินิยมในการเขียนภาพจิตรกรรมไทยสีทองยังเป็นสัญลักษณ์ของพลังของพระอาทิตย์และผิวสีเนื้อของพระพุทธเจ้า (เฉลิมชัย สุวรรณวัฒนา, 2553 : 73) การเลือกใช้สีทองในการเขียนชื่อภาษาไทยจึงมีความสำคัญ เพื่อความเป็นสิริมงคล และช่วยส่งเสริมให้กิจการเจริญรุ่งเรืองมั่งคั่ง ดังเนื้อความตัวอย่างที่ว่า

สำนักงานใหญ่ของซานนท์เป็นตึกสามชั้น สองคูหาตั้งอยู่ในย่านธุรกิจไม่ไกลจากอนุสรณ์สถานแห่งชาติมากนัก ชายหนุ่มก้าวลงจากรถด้วยความรู้สึกกึ่งตื่นเต้นและกึ่งกังวลกับงานในหน้าที่ที่ได้รับ ตัวตึกแม้จะไม่ใหม่穎และไม่มึรูปลักษณ์ที่งดงาม แต่ก็ได้รับการซ่อมแซมและตกแต่งอย่างเรียบร้อย สิ่งที่ทำให้ชายหนุ่มนุกชมเจ้าหน้าทีที่เลือกตึกหลังนี้ก็คือสวนหย่อมที่ริมถนนด้านหน้าของตัวตึกซึ่งปลูกดอกไม้นานาชนิด

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจอยู่ลึก ๆ ก็คือธงไตรรงค์ขนาดกลางที่ประดับประดาอยู่กับธงชาติอินโดนีเซีย เหนือป้ายชื่อภาษาอังกฤษแผ่นใหญ่ ที่มีตัวหนังสือภาษาไทยสีทองกำกับว่า “บริษัทการลงทุนไทยพัฒนา จำกัด”

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 312)

ในเรื่องมีเมฆบ้างในบางวัน อลิเซียได้เรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะชื่อของคนไทย โดยถามนิคว่า ชื่อนิค นั้นเป็นชื่อจริงหรือชื่อเล่น เพราะคนไทยนั้นมักจะมีชื่อจริงที่ยาวและเรียกยาก หากเป็นชื่อสั้น ๆ มักจะเป็นชื่อเล่นเสียมากกว่า แต่นิคได้บอกว่า ชื่อนิคนั้นเป็นชื่อที่เพื่อนตั้งให้ตอนเรียนที่ฟิลิปปินส์ ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

“คุณชื่อนิคจริง ๆ หรือเป็นชื่อที่เรียกกันเล่น ๆ ค่ะ” ฉันทถาม เพราะคนไทยทุกคนมักมีชื่อจริงที่ยาว ๆ และออกเสียงยาก แต่ก็มีชื่อเล่นที่สั้น ๆ และเรียกง่ายอยู่อีกชื่อหนึ่ง

“เป็นชื่อที่เพื่อน ๆ ฟิลิปปินส์เรีนกัน ตอนที่ผมไปเรียนที่มะนิลา” รอยยิ้มของเขาทำให้ใบหน้าที่ยิ้มแย้มดูสดใสขึ้น

(มีเมฆบังในบางวัน, 2555 : 271-272)

ในเรื่องความหมายของชื่อของคนไทยนั้น เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของกระบวนการทางความคิดของคนไทยในการเลือกหรือตั้งชื่อ เพราะในการตั้งชื่อนั้น จะมีความเชื่อที่ว่าความหมายของชื่อจะช่วยส่งเสริมให้บุคคลหรือสิ่งนั้นประสบแต่ในสิ่งที่ดี เจริญก้าวหน้า หรือการตั้งชื่อจากธรรมชาติที่อยู่รอบตัว เป็นการสะท้อนให้เห็นได้ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติของไทย ซึ่งทำให้คนอาเซียนได้พยายามที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจในภาพลักษณ์นี้

7. ยึดถือในเรื่องความกตัญญู

คนที่รู้บุญคุณ เรียกว่าคนกตัญญู คนที่ทำตอบแทน เรียกว่า คนกตเวทิต กตัญญูกตเวทิตา หมายถึง ความรู้บุญคุณท่านแล้วทำตอบแทนให้ปรากฏ นี่เป็นธรรมประคองโลกให้เป็นอยู่ได้และอยู่ได้ด้วย ความสงบสุข (พุทธทาสภิกขุ, 2536 : 2) ความกตัญญูเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่แสดงภาพลักษณ์ความเป็นไทย ที่ได้รับการสั่งสอนอบรมกันมาตั้งแต่เด็กจนโต (วิระ อัมพันสุข, 2520 : 74)

ในเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว ก็ได้กล่าวถึงเรื่องความกตัญญู โดยซานนัทที่ได้รับการสั่งสอนทั้งจากพ่อของตนเองที่สอนกตัญญูต่อตนราชาที่คอยเมตตาดูแลครอบครัวของเขากับน้ำซึนผู้ที่ประสงค์จะเลี้ยงดูเขา และคำสอนของคุณกลิ่นที่ให้ตั้งใจเรียน เมื่อเติบโตใหญ่มีอาชีพที่มั่นคงแล้ว ก็ให้กลับมาเลี้ยงดูตอบแทนบุญคุณของพ่อ ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

นายยวงที่ยืนอยู่หน้าเรือนหลังน้อยในบริเวณพระตำหนัก ทอดสายตาดูบุตรชายที่เดินออกมาจากเรือนด้วยท่าทางที่สำรวม

“คุณกลิ่นว่ายังไงบ้าง” แกลมอย่างอดใจไม่อยู่

“คุณกลิ่นบอกให้ผมอดทนและตั้งใจเรียนหนังสือ เมื่อจบมามีงานมีการทำจะได้เลี้ยงดูพ่อ”

“ฉันไม่ต้องการให้แกมาเลี้ยงดูฉันหรอก ต่อให้แกเฒ่ากว่านี้หรืออ่อนเปลี้ยเสียขาก็ตาม” ครูซ้อ้วงใหญ่กระซางเสียง “แค่แกเอาตัวรอดก็พอแล้ว”

“ผมจะตั้งใจเรียน” ซานนัทพูดเหมือนให้สัญญาต่อหน้าคุณกลิ่น “และเมื่อมีงานทำแล้ว ผมจะเลี้ยงดูพ่ออย่างดีที่สุด”

“ฉันไม่มีปัญญาส่งเสียแกเรียน ไม่มีเงินทองที่จะเลี้ยงดูแกให้มีความสุข ถ้าแกมีงานการทำให้ครอบครัวจะตอบแทนนายซึนเขา ไม่ใช่มาตอบแทนฉัน”

“น้ำขึ้นก็สวนหนึ่ง” เด็กชายกล่าวด้วยน้ำเสียงที่หนักแน่น “แต่พ่อก็เป็นพ่อ
ของผม ไม่ว่าจะยังไง ผมก็ต้องตอบแทนบุญคุณทั้งสองคน”...

...นายยวงพลางสะกิดลูกให้เดินไปทางพระตำหนัก “แกไปกราบลา
ทูลกระหม่อมที่หน้าบันไดก่อน วันนี้ท่านเสด็จประพาสไร้ชาแต่เช้ามีดี เมื่อวานพอฉัน
ทูลเรื่องที่จะส่งแกกลับบางกอก ท่านก็ประทานเงินไว้ให้แกด้วย”

เด็กชายเดินไปหน้าบันได แล้วทูลต้วลงหมอบกราบรำลึกถึงพระคุณของ
ทูลกระหม่อมที่คุ้มเกล้าทั้งพ่อแม่และตัวเองมาโดยตลอด และอดจะใจหายไม่ได้ที่
จะต้องจากสถานที่ที่ให้ความอบอุ่นเป็นครั้งที่สอง หลังจากที่ต้องแตกฉานเช่นจาก
วังบางขุนพรหมมาแล้วครั้งหนึ่ง...และในครั้งนี่เขาก็ไม่มีทางทราบว่าอีกเมื่อใดจะได้มี
โอกาสมากราบแทบพระบาทอีก

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว : 56-57)

ภาพลักษณ์การยึดมั่นในเรื่องความกตัญญูสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคม วิถีชีวิต ของคนไทยที่
ถ้อยทีถ้อยอาศัย คอยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี และเมื่อมีผู้ให้ความช่วยเหลือ
ก็มักจะซาบซึ้งในสิ่งที่ได้รับมา หากมีสิ่งใดที่สามารถตอบแทนได้ก็พร้อมที่จะทำให้ เหล่านี้จึงเกิดเป็น
ลักษณะนิสัยคนไทยที่มักจะอบรมสั่งสอนกันต่อ ๆ มา

8. จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ประเทศไทยมีการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ในลักษณะพ่อ
ปกครองลูก โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองอาณาจักร บทบาทของพระ
มหากษัตริย์จึงมีความสำคัญต่อประชาชนทุกคนในประเทศไทย ทั้งเคารพนับถือ เติบโตขึ้นเหนือสิ่งอื่น
ใด จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี 2475 บทบาทของ
พระมหากษัตริย์จึงเป็นเพียงองค์ประมุขที่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ แม้บทบาทของพระมหากษัตริย์จะ
ลดลง แต่ประชาชนคนไทยก็ยังคงให้ความจงรักภักดี และเคารพเหมือนที่ผ่านมา

ในเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว ก็ได้กล่าวถึงเรื่องความจงรักภักดีกับสถาบัน
พระมหากษัตริย์ ที่ขานนทเกิดความไม่พอใจที่ตัวละครชาวอินโดนีเซียกล่าวหาตนราชา (สมเด็จพระ
เจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต) ในทางที่ไม่ดี จนต้องชี้แจงในสิ่ง
ที่ถูกต้องด้วยน้ำเสียงที่แข็งกระด้าง

นอกจากจะเห็นภาพลักษณ์ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ของขานนทแล้ว จะได้
รับรู้ถึงการเสียสละอย่างกล้าหาญของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระ

นครสวรรค์วรพินิต ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2475 เนื่องจากขณะนั้นพระองค์ดำรงตำแหน่งเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย และเป็นผู้สำเร็จราชการรักษาพระนครแทนพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่แปรพระราชฐานไปประทับอยู่ที่ หัวหิน เพื่อช่วยให้สถานการณ์บ้านเมืองสงบ พระองค์ทรงประทานลายพระหัตถ์ให้คณะราษฎรนำ ประกาศกระจายเสียงทางวิทยุ ความว่า “ตามด้วยที่คณะราษฎรยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินเอาไว้ ได้โดยมีความประสงค์ข้อใหญ่ที่จะให้ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินนั้น ข้าพเจ้าขอให้ ทหารข้าราชการ และราษฎรทั้งหลาย จงช่วยกันรักษาความสงบ อย่าให้เสียเลือดเนื้อคนไทยกันเอง โดยไม่จำเป็นเลย” เมื่อเหตุการณ์คลี่คลายลงแล้ว คณะราษฎรได้อัญเชิญเจ้านายระดับสูงไปประทับ ยังต่างประเทศ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิตจึงได้ เสด็จมายังเมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งการที่พระองค์เดินทางจากประเทศไทยมานี้ก็เพื่อให้ คนไทยไม่ต้องสู้รบกันจนเกิดการนองเลือด ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

“ถ้ายังงั้น ทำไมตนราชาถึงไม่อยู่วังที่บางกอก แต่มาอยู่ที่ประเสบันล่ะ” เด็กชายที่ตัว เล็กที่สุดยื่นหน้ามาร่วมวง

“เอ็งมันโง่ ไอ้วาฮิด...” คนที่เป็นหัวโจกผลึกหน้าดำๆ นั้น “พ่อข้าบอกว่ที่บางกอก เกิด Kudeta ตนราชาก็เลยหนีมาบันดุง”

“ท่านไม่ได้หนี” ขานนท์เสียงแข็ง “ท่านออกจากสยามเอง เพราะไม่อยากให้คน สยามสู้รบกัน”

“พี่ชาย” เด็กหญิงรีบเข้าแทรกก่อนจะเกิดการโต้เถียงกันต่อ “ขานนท์ด้วย—เราเล่น โไล้จับกันต่อเถอะ”

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 156-17)

หรือในตอนที่ตนราชาสวรรคตแล้ว นายยวงพ่อของขานนท์ได้กลับมาที่เรือนของตนเอง แล้ว ตั้งใจบรรเลงซ้องวงใหญ่ในเพลงที่ทุลกระหม่อมทรงนิพนธ์ไว้ เพื่อแสดงออกถึงความจงรักภักดีที่ตนเอง มีต่อตนราชาเป็นครั้งสุดท้าย ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

ทันทีที่ก้าวขึ้นเรือน นายยวงก็ตรงไปที่ซ้องวงใหญ่ แยกไม้ตีซ้องขึ้นจบเหนือ หัว ก่อนลงมือบรรเลงเพลงพระจันทร์ครึ่งซีกเถา ที่ทุลกระหม่อมทรงพระนิพนธ์ขึ้นที่ ตำแหน่งประเสบัน และพวกพิณพาทย์วังบางขุนพรหมเดินทางไปเล่นถวายในงานแซฮิด ของพระองค์ ซึ่งนายยวงได้เห็นทุลกระหม่อมทรงสำราญพระทัยเป็นอย่างยิ่งนับแต่ นิราศจากสยาม

แต่สำหรับนายยวงแล้ว นี่เป็นการเล่นฆ้องวงใหญ่ครั้งสำคัญที่สุดในชีวิต
 ของตน เพื่อถ่ายทอดความจงรักภักดี และหลอมรวมความสามารถในทางดนตรี
 ทั้งหมดที่มีอยู่ลงในการบรรเลงถวายครั้งสุดท้ายนี้...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 184)

จะเห็นว่าตัวละครคนไทยมีความรัก เคารพ และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน แม้จะไม่ได้อยู่ที่ประเทศไทยก็ตาม ก็ยังคงปกป้องเมื่อผู้อื่นกล่าวล่วงถึง หรือจะทำทุกอย่าง เพื่อแสดงถึงความจงรักภักดีที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งภาพลักษณ์นี้มีความสำคัญต่อโครงเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว ที่เป็นจุดเริ่มเรื่องให้ตัวละครไทยกับตัวละครอาเซียนเรียนรู้ในความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

ภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ปรากฏเด่นชัดในวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องนี้ คือ ความเอื้ออาทร เนื่องด้วยเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว ที่นำเสนอเรื่องราวการกอบกู้เอกราชของประเทศอินโดนีเซียที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกันกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และการเกิดสงครามในประเทศไทย ส่วนเรื่องเมฆบังในบางวัน นำเสนอเรื่องสภาพสังคมที่ได้รับผลกระทบจากสงคราม และการปฏิวัติทางการเมืองของประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งทั้ง 2 เรื่องทำให้เห็นถึงสภาพสังคม และการต่อสู้เพื่อเอกราชที่ผู้คนได้รับความเดือดร้อน ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด จึงทำให้เห็นถึงการเห็นอกเห็นใจกัน คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยไม่ได้แบ่งแยกในชนชาติ และอีกภาพลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นไทย คือ ด้านความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม เพราะวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องมีเรื่องราวเกิดอยู่ในประเทศอาเซียน คือ ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ จึงทำให้ตัวละครไทยที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินอื่นที่ไม่ใช่ประเทศไทย พยายามที่จะดำรงรักษาลักษณะของความเป็นไทยเอาไว้ ซึ่งทำให้ตัวละครชาติอื่นได้เรียนรู้และยอมรับในความเป็นไทยที่อาจแตกต่างกับผู้คนในประเทศนั้น แต่ความเป็นไทยก็เป็นที่ยอมรับได้ของคนต่างชาติในที่สุด

การศึกษาภาพลักษณ์ความเป็นไทยในวรรณกรรมอาเซียนของประภัสสร เสวิกุลนี้ ทำให้เห็นการมองตัวตนของคนไทยเอง ที่พยายามนำเสนอความเป็นไทย แม้จะไม่ได้อยู่ในแผ่นดินของไทยก็ตาม

บทที่ 4

กลวิธีการสร้างภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียน ของประภัสสร เสวิกุล

นวนิยายเป็นงานเขียนประเภทบันเทิงคดี การทำความเข้าใจนวนิยายจึงสามารถศึกษาได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรม ภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนก็สร้างสรรค์ขึ้นมาจากองค์ประกอบของวรรณกรรมเช่นกัน ในบทนี้จะเน้นการวิเคราะห์กลวิธีในการประกอบสร้างความเป็นไทยผ่านองค์ประกอบวรรณกรรม

1. กลวิธีการสร้างตัวละคร

ตัวละคร หมายถึง ผู้ที่มีบทบาทในท้องเรื่อง ผู้ประกอบพฤติกรรมตามเหตุการณ์ในเรื่อง หรือเป็นผู้ได้รับผลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามโครงเรื่องที่คุณเขียนกำหนดขึ้น ตัวละครในวรรณกรรมไม่จำเป็นต้องเป็นคนเสมอไป อาจเป็นสัตว์ อมนุษย์ หรือวัตถุสิ่งของ แต่ตัวละครจะถูกสมมติหรือเป็นสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งการพิจารณาตัวละครมี 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ตัวละครน้อยลักษณะ หรือตัวละครแบบแบน หรือตัวละครสองมิติ คือ ตัวละครที่สร้างขึ้นจากความนึกคิดหรือคุณสมบัติประการเดียว ที่ไม่มีความซับซ้อน แสดงบุคลิกลักษณะประการเดียว ไม่มีพัฒนาการด้านอุปนิสัย

2. ตัวละครหลายลักษณะ หรืออาจเรียกได้ว่า ตัวละครแบบกลม เป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นอารมณ์และเหตุจูงใจที่ทำให้ซับซ้อน และพัฒนาไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ต่างจากเดิม โดยผู้เขียนจะต้องสร้างตัวละครนั้นด้วยความพิถีพิถัน เล่าถึงภูมิหลังอย่างละเอียด เพื่อให้เข้าใจตัวละคร ทศนคติของตัวละครในปัจจุบัน (ยุธฉัตร บุญสนิท, 2538 : 44)

ในเรื่องจะผ่านถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว มีตัวละครไทยที่เป็นตัวละครสำคัญในเรื่อง คือ ชานนท์ นายยวง คุณกลิ่น และคุณณรงค์

ตัวละครไทยในเรื่องจะผ่านถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาวทุกตัวละครเป็นตัวละครน้อยลักษณะ ที่ไม่มีความซับซ้อน แสดงบุคลิกลักษณะประการเดียว ไม่มีพัฒนาการด้านอุปนิสัย ซึ่งพบได้จากนิสัย และทศนคติของตัวละคร ผ่านการกระทำของตัวละครนั้น ๆ ผ่านบทสนทนา และจากความคิดของตัวละคร ซึ่งทำให้เห็นถึงภาพลักษณ์ความเป็นไทย เช่น

นายยวง พ่อของชานนท์ มีลักษณะนิสัยมุ่งมั่น รัก และภาคภูมิใจในดนตรีไทยเป็นอย่างมาก ซึ่งลักษณะนิสัยของตัวละครนี้มักจะพบได้จากในบทสนทนา ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัย และ

ทัศนคติของตัวละครที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ความเป็นไทยเรื่องความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของตน
ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

--ในตอนแรกนั้นพ่อไม่ได้มีพื้นฐานทางดนตรี นอกจากจะเคยจับขอมมาบ้าง แต่
เมื่อมาใกล้ชิดกับนักดนตรีไทยในบ้านนั้น พ่อก็ค่อย ๆ เรียนรู้ไปที่ละเล็กละน้อย
โดยเฉพาะเรื่องฆ้องวงใหญ่ที่พ่อสนใจมากกว่าอย่างอื่น จนครูเห็นแววและลงมือ
ฝึกสอนให้อย่างจริงจัง แม้พ่อจะเริ่มต้นค่อนข้างช้า แต่พ่อก็มีความมุ่งมั่นมาก และ
ทุ่มเทเวลาให้การฝึกซ้อมอย่างจริงจัง ขนาดที่เอาโซ่ล่ามตัวเองกับฆ้องวงอย่างที่คุณ
กลืนเล่า

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 32)

คุณกลืนเป็นตัวละครที่มีลักษณะเมื่อมองภายนอกจะดูเหมือนคนดู มีความเข้มงวด แต่ที่จริง
แล้วเป็นคนที่จิตใจดี มีเมตตา ซึ่งลักษณะนิสัยของคุณกลืนนี้ จะพบได้จากบทสนทนาที่กล่าวถึงการ
กระทำของตัวละคร เหมือนอย่างที่วิชาได้บอกกับชานนทน์ในจดหมายว่า คุณกลืนไม่ได้ดูเหมือนอย่าง
ที่ชานนทน์บอก แต่ยังใจดี ให้ความเอ็นดูเธอ และยังสอนให้ร้อยพวงมาลัยอีกด้วย ซึ่งลักษณะนิสัยตัว
ละครของคุณกลืนนี้ทำให้ปรากฏภาพลักษณ์ความเป็นไทยเรื่องเป็นคนเอื้ออารี ดังตัวอย่างเนื้อความ
ที่ว่า

...อย่างไรก็ตามมีบางวันหลังโรงเรียนเลิก ฉันก็จะแวะไปหัดร้อยมาลัยกับคุณกลืน—
ฉันคงยังไม่ได้เล่าให้เธอฟังว่าฉันพบกับคุณกลืนในวันหนึ่งที่ได้รับจดหมายของเธอที่
ตำหนักตนราชะ คุณกลืนพูดคุยกัยถามฉันหลายต่อหลายเรื่อง จนฉันอดประหลาดใจ
ไม่ได้ที่คุณกลืนไม่ดูอย่างที่เธอเคยพูดถึง หน้าซำยังใจดีสอนให้ฉันร้อยพวงมาลัยอีก
ด้วย...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 113-114)

นอกจากกลวิธีการสร้างตัวละครแบบน้อยลักษณะแล้ว ในเรื่อง *จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว* ยังสร้างความต่างของตัวละครที่ทำให้เกิดการปะทะความคิดระหว่างกัน และยังช่วยขับเน้น
ความคิดความเป็นไทยให้ชัดเจนขึ้น กล่าวคือ ในเรื่องนี้มีตัวละคร 2 ช่วงวัย คือ คนรุ่นเก่า คือ นาย
ยวง และคุณกลืน กับ คนรุ่นใหม่ คือ ชานนทน์ และแหวน ซึ่งความต่างของช่วงวัยที่ส่งผลกับ
กระบวนการคิดนี้ได้ปรากฏชัดในภาพลักษณ์ ดังนี้

ภาพลักษณ์ความเป็นไทยเรื่องความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม นายยวง รัก และมีความ
ภาคภูมิใจในความใจในดนตรีไทยเป็นอย่างมาก พยายามที่จะปลูกฝังให้ลูกชายเพียงคนเดียวรัก และ
สืบทอดความเป็นไทยนี้ไว้ แต่ชานนทน์ไม่ยอมเป็นนักดนตรี เขาปฏิเสธทุกครั้งที่พ่อพยายามจะสอน

ดนตรีไทย จึงทำให้ชาวนนท์จะต้องกลับมาเรียนหนังสือที่ประเทศไทย แต่เขาก็มักได้รับรู้ถึงความภาคภูมิใจในดนตรีไทยนี้จากวิชาที่เล่าผ่านจดหมายว่าพ่อของเขาได้สอนดนตรีไทยนี้ให้กับเธอ จากการปะทะทางความคิดระหว่างกันของทั้ง 2 วัยนี้ ทำให้เห็นว่าคนรุ่นเก่ามีความรัก และภาคภูมิใจในรากเหง้าความเป็นไทย ต้องการอนุรักษ์ไว้โดยการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ให้ลูกหลาน ตลอดจนคนต่างชาติ จนทำให้คนต่างชาติเกิดความชื่นชมในความเป็นไทยนี้ ซึ่งต่างจากคนรุ่นใหม่ที่เห็นคุณค่า และเกิดความภาคภูมิใจในรากเหง้าของตนเองผ่านคำชื่นชมยกย่องของคนต่างชาติ

ภาพลักษณ์ความเป็นไทยเรื่องการให้ความสำคัญกับอาชีพราชการ ในตอนที่แหวน เด็กสาวที่อาศัยอยู่แถวบ้านคุณกลิ่นถามคุณกลิ่นว่าทำไมจะต้องให้ชาวนนท์เลิกขายพวงมาลัย คุณกลิ่นตอบกลับมาว่า เพราะชาวนนท์กำลังจะเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัย และเมื่อเรียนจบก็ต้องเข้าทำงานเป็นข้าราชการ หากมาขายของแบบนี้อาจจะทำให้เสื่อมเสียเกียรติได้ จากความต่างวัยของตัวละครนี้ ทำให้เห็นถึงค่านิยมของสังคมไทยในยุคหนึ่งที่ถูกฝังความคิดนี้ให้คนในสังคมว่า การประกอบอาชีพข้าราชการเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีอำนาจ ได้รับการยกย่องมีหน้ามีตาในสังคม ผู้ที่จะทำอาชีพนี้ได้จะต้องมีการศึกษาที่สูงกว่าอาชีพอื่น ๆ

ในเรื่องมีเมฆบ้างเป็นบางวัน มีตัวละครไทยที่เป็นตัวละครสำคัญในเรื่อง คือ รุจน์ ชยายุทธ ตัวละครไทยในเรื่องมีเมฆบ้างเป็นบางวัน เป็นตัวละครน้อยลักษณะ ที่ไม่มีความซับซ้อน แสดงบุคลิกลักษณะประการเดียว ไม่มีพัฒนาการด้านอุปนิสัย ซึ่งพบได้จากนิสัยและทัศนคติของตัวละคร ผ่านการกระทำของตัวละครนั้น ๆ ผ่านบทสนทนา และจากความคิดของตัวละคร ซึ่งทำให้เห็นถึงภาพลักษณ์ความเป็นไทย เช่น

รุจน์ ชยายุทธ นักศึกษาชาวไทยในฟิลิปปินส์ ที่มีลักษณะนิสัยเป็นคนสนุกสนาน ช่างพูดช่างคุย ร่าเริง และชอบในเสียงเพลง ซึ่งลักษณะนิสัยของตัวละครนี้พบได้จากคำเล่าในบันทึกของอลิเซีย ซึ่งลักษณะนิสัยนี้ไปปรากฏในภาพลักษณ์ความเป็นไทยเรื่องรักความสนุกสนาน ซึ่งภาพลักษณ์นี้ได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้กับคนไทยและคนอาเซียน ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

บ้านของเราที่เคยเงียบเหงาหลังจากการเสียชีวิตของปู่และย่า และการอพยพไปอยู่ต่างจังหวัดของสมาชิกคนอื่น กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้งหนึ่งเมื่อคุณรุจน์ย้ายเข้ามาอยู่ด้วย ด้วยความเป็นคนรื่นเริง สนุกสนาน และช่างพูดช่างคุย นอกจากจะชอบดูเขาร้องเพลง เล่นกีตาร์กับพ่อแล้ว ฉันยังชอบฟังเขาเล่าเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับเมืองไทยโดยเฉพาะบางกอก...

(มีเมฆบ้างเป็นบางวัน, 2555 : 128)

จากการวิเคราะห์กลวิธีการสร้างตัวละครในนวนิยายทั้ง 2 เรื่องนี้ พบว่าตัวละครไทยที่ผู้เขียนตั้งใจใส่ภาพความเป็นไทยเหล่านั้นลงไปถูกสร้างให้เป็นตัวละครน้อยลักษณะทั้งหมด ซึ่งเป็นไปได้ว่าผู้เขียนได้มองภาพลักษณ์ความเป็นไทยเป็นมิติเดียว คือมิติด้านดี จึงต้องสร้างตัวละครไทยให้เป็นน้อยลักษณะ

2. กลวิธีการสร้างจากการเล่าเรื่องและมุมมองของตัวละคร

กลวิธีการเล่าเรื่อง หรือที่เรียกว่า Point of view คือ การเล่าเรื่องจากสายตาหรือทัศนะของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง (อิรวดี ไตรลึงคะ, 2546 : 28) ซึ่งกลวิธีการเล่าเรื่องนี้จะทำให้ผู้อ่านเข้าถึงและรับรู้เหตุการณ์ในเรื่องได้

ในเรื่องจะผันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว ใช้มุมมองการเล่าเรื่องหลักเป็นแบบผู้เล่าเรื่องแบบผู้รู้ชนิดไม่แสดงทัศนะ (omniscient impersonal narrator) (อิรวดี ไตรลึงคะ, 2546 : 39) เป็นการเล่าเรื่องที่ผสมผสานกันระหว่างผู้เล่าเรื่องแบบผู้รู้ กับผู้เล่าเรื่องแบบไม่แสดงทัศนะของตนเอง โดยผู้เล่าเป็นเสียงบนกระดาน (วัลยา วิวัฒน์ศร, 2538 : 7) เป็นผู้รู้แจ้งแบบรับรู้จำกัด ที่ทราบเพียงความคิดในจิตใจสำนึกตัวละคร และจะใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 หรือชื่อตัวละคร หรือคำที่ใช้แทนลักษณะของตัวละครนั้น ๆ ดังตัวอย่างในเนื้อความที่ว่า

อย่างไรก็ตามเมื่อคิดว่าเป็นครั้งแรกในชีวิตที่เขาจะต้องจากพ่อ และก็ไม่รู้ว่าอีกนานเท่าไรจึงจะได้พบกับพ่ออีก ก็ทำให้ **ชานน** ที่ต้องใจหายในทันที ใจหนึ่งก็หวังว่าพ่อจะกินจะอยู่อย่างไรเมื่อไม่มีเขาคอยดูแล แต่อีกใจก็เป็นกังวลถึงอนาคตตนเอง— โดยแท้จริงแล้ว **เด็กชาย** ไม่ได้สนิทชิดเชื้อกับน้าชายคนเดียวของ **เขา** เท่าไรนัก เคยพบกันบ้างเมื่อตอนที่ **เขา** ยังเล็ก ๆ ซึ่งก็จำอะไรเกี่ยวกับญาติข้างแม่คนนี้ได้เลย นอกจากรู้ว่าชื่อ **ชาน** แต่จากคำบอกเล่าของพ่อทำให้ทราบเป็นเลา ๆ ว่า **น้า** ชานเคยได้รับความอนุเคราะห์เรื่องเงินจากแม่สมจิตรของ **เขา** เสมอในช่วงที่ยังไม่มีงานทำเป็นเรื่องเป็นราว จนกระทั่งขึ้นไปทำงานป่าไม้กับฝรั่งที่ภาคเหนือ มาได้ข่าวอีกทีเมื่อมีจดหมายมาขออุปการะ **หลานชาย** เพื่อทดแทนบุญคุณของพี่สาว

“**น้า** ชานจะเป็นคนอย่างไร” **ชานน** ที่ถามตัวเองอย่างไม่แน่ใจ “จะดูไหม หรือว่าจะใจดีอย่างแม่”

เขา มองออกไปนอกมุ้ง ที่แสงจันทร์ทอดทอผ่านลูกกรงหน้าต่างเข้ามาข้างใน ห้อง

“พ่อคงไว้ใจ **น้า** ชานไม่ใช่น้อย ถึงได้ยอมให้เราไปอยู่ด้วย” **เด็กชาย** ครุ่นคิด ทั้งที่เราก็ก็นึกไม่รู้จัก **น้า** ชานเลยด้วยซ้ำ”

“จะยังไง เราก็คงไม่มีทางเลือกเป็นอย่างอื่น” **ชานนท์**ข่มดวงตาให้หลับลง
“นอกจากต้องเสี่ยงก้าวไปข้างหน้า ไม่ว่ามันจะเป็นอย่างไรก็ตาม...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 47)

จากตัวอย่างข้อความข้างต้น ผู้เล่าเรื่องได้กล่าวถึงชานนท์โดยเล่าให้รู้แค่ความคิดของชานนท์เพียงเท่านั้น หากสังเกตตรงที่ชานนท์คิดว่า พ่อน่าจะไว้น้ำขึ้น จึงได้ให้ชานนท์ไปอยู่ด้วย แสดงให้เห็นว่า ผู้เล่าเรื่องได้เล่าตามความรู้สึกนึกคิดของชานนท์เท่านั้น ซึ่งพ่อของเขาอาจจะคิดหรือไม่ได้คิดในแบบเดียวกันกับเขาก็ได้ และนอกจากนี้ผู้เล่าเรื่องยังใช้ชื่อของตัวละคร คือ ชานนท์ ใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 คือ เขา และใช้คำเรียกที่หมายถึงชานนท์ คือ หลานชาย เด็กชาย เพื่อกล่าวถึงชานนท์ แสดงให้เห็นว่า ผู้เล่าเรื่องนั้นไม่ใช่ตัวละครหลัก เป็นผู้เพียงเสียงบนกระดานที่เป็นผู้รู้แจ้งที่รู้จักแต่เพียงความคิดของตัวละคร

การที่ผู้เล่าเรื่องรู้แค่ความคิดของตัวละครนั้น ส่งผลต่อการสร้างภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่จำกัดเฉพาะในด้านที่ดี เพราะผู้เล่าเรื่องเล่าจากสิ่งที่ตัวละครคิด ได้รับรู้มาเพียงเท่านั้น

นอกจากนี้ในเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาวยังแทรกการเล่าเรื่องแบบผู้เล่าเรื่องที่เป็นตัวละครหลัก (Character narrator) เป็นผู้เล่าเรื่องตามมุมมองของตัวเอง โดยใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 โดยการเล่าเรื่องแบบนี้มักจะแทรกอยู่ในตอนที่ตัวละครหลัก คือ ชานนท์ และวิชยา เขียนจดหมายหากัน ดังตัวอย่างในเนื้อความที่ว่า

“วิชยา บางกอกไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากนักจากวันที่ฉันกับพ่อเดินทางไปบ้าน
ลุงเมื่อเกือบสองปีก่อน ไม่ว่าจะที่บ้านเรือน ถนนหนทาง หรือผู้คน แม้ว่าฉันจะ
ไม่ได้พบน้ำขึ้นมานาน และครั้งสุดท้ายที่พบกัน ฉันก็ยังเลิกมากจนจำอะไรไม่ได้ แต่
ทันทีที่มองเห็นน้ำขึ้นที่ท่าเรือ ฉันก็รู้ได้ทันทีว่าต้องเป็นเขา เพราะน้ำขึ้นเหมือนแม่มาก
ทั้งรูปร่างหน้าตา และท่าทาง ด้วยเหตุนี้ ฉันจึงไม่ประหลาดใจว่าทำไมแม่ถึงรักน้ำขึ้น
มาก และน้ำขึ้นก็รักแม่มากเหมือนกัน และอย่างที่พ่อเคยเล่าให้ฟังว่าสมัยก่อนแม่ให้
ความอุปการะน้ำขึ้นมาโดยตลอด ดังนั้น เมื่อน้ำขึ้นมีฐานะขึ้นจึงตอบแทนบุญคุณของ
แม่ด้วยการรับเลี้ยงดูฉัน น้ำขึ้นไม่ใช่คนที่พูดมากซึ่งก็คล้ายกับแม่เหมือนกัน เมื่อพูด
อะไรแล้วจึงดูน่าเชื่อถือ

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 60-61)

จากข้อความข้างต้น ชานนท์ได้เขียนจดหมายแล้วว่าตนเองได้มาถึงประเทศไทยแล้ว ได้พบกับ
น้ำขึ้นที่มีเมื่อเห็นครั้งแรกก็รู้ทันที เพราะน้ำขึ้นมีความคล้ายกับแม่ของเขา และน้ำขึ้นก็เหมือนกับที่พ่อ

เคยบอกเล่าให้เขาฟัง โดยเฉพาะเรื่องที่น่าขึ้นอยากจะเลี้ยงดูเขาเพื่อเป็นการตอบแทนพระคุณที่แม่เขาเคยอุปการะน้ำขึ้นมาก่อน

การเปลี่ยนมุมมองการเล่าเรื่องมาเป็นแบบผู้เล่าเรื่องที่ตัวละครหลัก (Character narrator) เป็นผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 คือ ฉัน เพื่อแทนตนเอง และแม้จะเล่าเรื่องตามมุมมองของตัวเองในสิ่งที่ได้รับรู้ หรือแค่ความคิดของตัวเองนั้น แต่ก็ทำให้เห็นภาพลักษณะความเป็นไทยชัดเจนมากขึ้น เพราะเป็นสิ่งที่ผู้เล่าได้รับรู้และผ่านประสบการณ์นั้นมาด้วยตนเอง

ในเรื่องมีเมฆบ้างในบางวัน มีมุมมองการเล่าเรื่องหลักแบบผู้รู้แจ้งเป็นผู้เล่าเรื่อง โดยการให้ผู้เล่าเรื่องแบบผู้รู้แจ้งแบบรู้จำกัด โดยเรื่องเริ่มต้นจากผู้เล่าเรื่องแบบผู้รู้แจ้งเป็นผู้เล่าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และผู้เล่าใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 หรือใช้ชื่อ หรือคำเรียกแทนตัวละคร ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

“นาฬิกาอะไรครับ”

อาจารย์หนุ่มเล็กคิวขณะวางซ้อนลงในขามข้าวต้ม

“นาฬิกาข้อมือเก่า ๆ เรือนหนึ่ง” โจเซฟทวนประโยคเมื่อครู่

“คุณพอจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับนาฬิกาเรือนนั้นได้ไหมครับ” **รงค์ ขยายยุทธ** ซักอย่างสนใจ

“ผมไม่ทราบรายละเอียดมากนัก” **มัคคุเทศน์ชาวฟิลิปปินส์** มองดูทุก ๆ คน “แต่คนที่ขายนาฬิกาเรือนนี้ให้ผม เล่าว่าเป็นนาฬิกาที่นักศึกษาไทยคนหนึ่งมอบให้เพื่อนชาวฟิลิปปินส์ในสมัยญี่ปุ่นยึดครองฟิลิปปินส์ และมันได้ช่วยชีวิตชาวฟิลิปปินส์คนนั้นให้รอดจากการถูกทหารญี่ปุ่นสังหาร และมันจึงเป็นตัวแทนแห่งมิตรภาพที่มีค่าระหว่างคนไทยกับคนฟิลิปปินส์”

“คุณยังเก็บนาฬิกาเรือนนั้นไว้หรือเปล่า” **อาจารย์หนุ่มถาม**

“เก็บครับ” **โจเซฟพยักหน้า** “ผมเก็บไว้ในห้องนอน”

“ถ้าคุณไม่ว่าอะไร ขอผมดูหน่อยได้ไหม” **รงค์ถามต่อ**

“ได้สิครับ” **เขารับคำ** และหันไปสั่งภรรยาที่ยืนคอยอยู่ใกล้ ๆ ให้นำน้ำซากาแฟมาให้แขก ก่อนขอตัวเดินเข้าไปในบ้าน

“มีเรื่องแบบนี้ด้วยหรือคะ” **เขมถามอย่างงง ๆ**

“มันเป็นประวัติศาสตร์นอกประวัติศาสตร์ และเป็นความสัมพันธ์นอกเหนือความสัมพันธ์” **อาจารย์หนุ่ม** ให้คำตอบ “จริง ๆ แล้วประวัติศาสตร์และความสัมพันธ์ในลักษณะนี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจมาก และสามารถสืบสานหรือสร้างสรรค์ความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระดับประชาชน อย่างในเมืองไทยก็

มีเรื่องชาวบ้านแควน้อย กาญจนบุรี ที่ช่วยเหลือเชลยศึกสัมพันธมิตรซึ่งถูกเกณฑ์ไปสร้างทางรถไฟสายมรณะ หรือทหารญี่ปุ่นกับชาวบ้านที่ชุมวง จังหวัดแม่ฮ่องสอน”

“ในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นส่งทหารหนึ่งกองพลมาอยู่ที่ชุมวงเพื่อสนับสนุนการรบในพม่าและอินเดีย ชาวบ้านและทหารญี่ปุ่นอยู่ร่วมกันอย่างดี เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามชาวชุมวงก็ไม่ได้ซ้ำเติม แต่กลับให้ความช่วยเหลือทหารญี่ปุ่นเหล่านั้นเหมือนเดิม”

(มีเมฆบ้างเป็นบางวัน, 2555 : 122-123)

จากข้อความข้างต้น รงค์ ชยายุทธ ได้ไปเยี่ยมชมบ้านของมัคคุเทศก์ชาวฟิลิปปินส์ และได้รู้ว่าเจ้าของบ้านมีนาฬิกาของนักศึกษาไทยที่ได้ช่วยชีวิตชาวฟิลิปปินส์คนหนึ่งไว้ จนเกิดเป็นมิตรภาพที่ดี ทุกคนที่ได้ฟังเรื่องนี้ ต่างก็ซาบซึ้งใจในความสัมพันธ์ที่เอื้ออารีกันแบบนี้ และรงค์ก็ได้บอกว่ายังมีความสัมพันธ์ของคนไทยกับต่างชาติในแบบนี้อีก เมื่อคราวที่ทหารญี่ปุ่นมาสร้างทางรถไฟสายมรณะ และทหารญี่ปุ่นมาทำสงครามที่ชุมวง คนไทยได้ให้ความช่วยเหลือโดยไม่ได้สนใจในเชื้อชาติ

การเล่าเรื่องหลักในเรื่องนี้ผู้เล่าเรื่องจะเล่าแบบผู้รู้แจ้ง คือรู้ความรู้สึก หรือความเป็นไปของตัวละคร ซึ่งผู้เล่าเรื่องแบบนี้จะรู้ทุกอย่างทั้งความคิด การกระทำ อดีต ปัจจุบัน และอนาคตของตัวละครทุกตัว แต่จะไม่แสดงทัศนคติของตน และผู้เล่าเรื่องจะใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้ชื่อของตัวละคร ใช้คำที่เรียกแทนตัวละคร เช่น ใช้ อาจารย์หนุ่ม แทนตัวละคร รงค์ ใช้มัคคุเทศก์ชาวฟิลิปปินส์ เขา แทน โจเซฟ ซึ่งการเล่าเรื่องแบบนี้ ทำให้เห็นภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่จำกัดความคิดในด้านที่ดีอย่างเดียว เพราะผู้เล่าจะรู้เพียงแค่ว่าความคิดของรงค์ และกลุ่มชาวไทย ที่ต่างรับรู้ในความช่วยเหลือ ความซาบซึ้งใจในสัมพันธภาพแค่ที่โจเซฟเล่าให้ฟัง จนทำให้นึกถึงความสัมพันธ์แบบเอื้ออารีของคนไทยที่มีต่อคนชาติอื่นๆ โดยที่ไม่รู้ว่าจริง ๆ แล้ว นาฬิกาเรือนนั้นเป็นของรุจน์ ชยายุทธ ปู่ของเขาที่ได้ให้พ่อของอลิเซียไว้ จนมารู้ในภายหลังเมื่อได้อ่านบันทึกของอลิเซีย

และในเรื่องมีเมฆบ้างเป็นบางวัน ยังได้แทรกการเล่าเรื่องจากผู้ที่เป็นตัวละครหลัก กล่าวคือเมื่อสลับกลับมาเป็นเรื่องราวในสมุดบันทึกของอลิเซีย ตัวละครหลักของเรื่อง ได้สลับให้ผู้เล่าเรื่องเป็นตัวละครหลักที่ใช้แทนตัวเองด้วยสรรพนามบุรุษที่ 1 แต่การเล่านั้นก็ยังเป็นเพียงการรับรู้แบบจำกัดที่รู้เพียงสิ่งที่เห็น ได้ยินหรือรับรู้จากผู้อื่น ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

บ้านของเราที่เคยเงียบเหงาหลังจากการเสียชีวิตของปู่และย่า และการอพยพไปอยู่ต่างจังหวัดของสมาชิกคนอื่น กลับมีชีวิตชีวาอีกครั้งหนึ่งเมื่อคุณรุจน์ย้ายเข้ามาอยู่ด้วย ด้วยความเป็นคนรื่นเริง สนุกสนาน และช่างพูดช่างคุย นอกจากจะชอบ

ดูเขาร้องเพลง เล่นกีตาร์กับพ่อแล้ว ฉันยังชอบฟังเขาเล่าเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับเมืองไทย โดยเฉพาะบางกอก จนแทบจะมองเห็นภาพข้างตัวโต ๆ พระบรมมหาราชวังที่วิจิตรพิศดารราวเนรมิต แม่น้ำลำคลองที่มีเรือน้อยใหญ่สัญจรไปมา รวมทั้งบ้านเรือนริมน้ำ และผลไม้แปลก ๆ ที่น่าลิ้มลอง จนฉันสามารถจำชื่อทุเรียน มังคุด หรือลำไยได้ **ทั้ง ๆ ที่ยังไม่เคยเห็นมัน**

(มีเมฆบ้างเป็นบางวัน, 2555 : 128)

จากข้อความข้างต้น ผู้เล่าเรื่องเป็นตัวละครหลัก คือ อลิเซีย ชาวฟิลิปปินส์ ซึ่งสิ่งที่อลิเซียได้เล่าลงในบันทึกของตัวเธอนั้น เป็นเรื่องราวจากความคิด และสิ่งที่เธอได้รับรู้ ทั้งนิสัยใจคอของคุณรุจน์ เป็นสิ่งที่เธอสังเกต หรืออย่างเรื่องราวต่าง ๆ ของประเทศไทยนั้น เธอบันทึกจากที่คุณรุจน์ได้เล่าให้เธอฟังจนเธอจำได้ และการเล่าเรื่องในบันทึกนี้ อลิเซียได้ใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 คือ ฉัน เพื่อแทนตัวเอง ซึ่งการเล่าเรื่องในแบบนี้จะทำให้เห็นภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ต่างออกไป และชัดเจนมากขึ้น

นอกจากกลวิธีการเล่าเรื่องข้างต้นแล้ว เมื่อพิจารณามุมมองของตัวละครในวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่อง จะเห็นการแสดงมุมมองของตัวละครที่มีผลต่อการประกอบสร้างภาพลักษณ์ความเป็นไทยในวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องนี้ด้วย เมื่อพิจารณามุมมองการเล่าเรื่องในวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องนี้ สามารถแบ่งได้เป็น 2 มุมมอง คือ 1) มุมมองของตัวละครไทยมองภาพลักษณ์ความเป็นไทย และ 2) มุมมองของตัวละครต่างชาติมองภาพลักษณ์ความเป็นไทย ซึ่งทั้งสองมุมมองนี้จะมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง กล่าวคือ ในมุมมองของคนไทยมองภาพลักษณ์ความเป็นไทยจะคิดว่าเป็นสิ่งที่ดี แม้ภาพลักษณ์นั้นจะเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่ดีก็ตาม แต่ในมุมมองของต่างชาติที่มองภาพลักษณ์ความเป็นไทยจะมีทั้งที่ดีและไม่ดี ดังตัวอย่างเช่น

1) มุมมองของตัวละครไทยมองภาพลักษณ์ความเป็นไทย เป็นมุมมองที่ตัวละครไทยมองเห็นภาพลักษณ์ความเป็นไทย และคิดว่าภาพลักษณ์นั้นเป็นสิ่งที่ดี

ดังตัวอย่างในเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว นำเสนอภาพลักษณ์การเป็นคนมีความกตัญญู คนไทยถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ๆ ในเรื่องของความกตัญญูทวดที่ต่อผู้มีพระคุณ มักมีคำกล่าวที่ว่า ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี ไม่ว่าจะไปอยู่กับใคร หรือสถานที่ใดก็ตาม จะต้องยึดถือและปฏิบัติในสิ่งนี้ เหมือนกับที่พ่อของชานนท์ และคุณกลิ่น ชาวไทยที่ได้ไปอาศัยอยู่ที่บ้านลุง ได้สั่งสอนชานนท์ก่อนที่จะกลับมาอยู่ที่เมืองไทย ให้รู้จักมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ และผู้มีพระคุณกับตนเอง

ซึ่งแสดงให้เห็นมุมมองของตัวละครไทยที่คิดว่าภาพลักษณ์ในด้านนี้เป็นสิ่งที่ดี ควรยึดถือปฏิบัติ ดังในเนื้อความตัวอย่าง

“คุณกลืนว่ายังไงบ้าง” แกลมอย่างอดใจไม่อยู่

“คุณกลืนบอกให้ผมอดทนและตั้งใจเรียนหนังสือ เมื่อจบมามีงานมีการทำจะได้เลี้ยงดูพ่อ”

“ฉันไม่ต้องการให้แกมาเลี้ยงดูฉันหรอก ต่อให้แกเผ่กว่านี้หรืออ่อนเปลี้ยเสียขา ก็ตาม” ครูซ้องวงใหญ่กระซอกเสียง “แค่แกเอาตัวรอดก็พอแล้ว”

“ผมจะตั้งใจเรียน” ชานนท์พูดเหมือนให้สัญญาต่อหน้าคุณกลืน “และเมื่อมีงานทำแล้ว ผมจะเลี้ยงดูพ่ออย่างดีที่สุด”

“ฉันไม่มีปัญญาสงเสียแกเรียน ไม่มีเงินทองที่จะเลี้ยงดูแกให้มีความสุข ถ้าแกมีงานการทาก็ควรตอบแทนนายชื่นเขา ไม่ใช่มาตอบแทนฉัน”

“นายชื่นก็ส่วนหนึ่ง” เด็กชายกล่าวด้วยน้ำเสียงที่หนักแน่น “แต่พ่อก็เป็นพ่อของผม ไม่ว่าจะยังไง ผมก็ต้องตอบแทนบุญคุณทั้งสองคน”...

...นายยวงพลางสะกิดลูกให้เดินไปทางพระตำหนัก “แกไปกราบลาทุลกระหม่อมที่หน้าบันไดก่อน วันนี้ท่านเสด็จประพาสไรชาแต่เช้ามีด เมื่อวานพ่อฉันพูดเรื่องที่จะส่งแกกลับบางกอก ท่านก็ประทานเงินไว้ให้แกด้วย”

เด็กชายเดินไปหน้าบันได แล้วทรุดตัวลงหมอบกราบรำลึกถึงพระคุณของทุลกระหม่อมที่คุ้มเกล้าทั้งพ่อแม่และตัวเองมาโดยตลอด...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 56-57)

ในเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว ยังได้แสดงมุมมองของตัวละครไทยที่มองภาพลักษณ์ความเป็นไทยในเรื่องความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ เพราะพระมหากษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองอาณาจักรมาช้านาน ถึงแม้จะเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ แต่ประชาชนชาวไทยก็ยังคงให้ความจงรักภักดีและเคารพเทิดทูนเหมือนที่ผ่านมา เหมือนในตอนที่นายยวง นักดนตรีชาวไทยที่ตามเสด็จตนราชะไปอยู่ที่บันดุง ได้ตั้งใจบรรเลงซ้องวงใหญ่หลังจากที่ทุลกระหม่อมสวรรคต เพื่อแสดงออกถึงความจงรักภักดีที่ตนเองมีต่อตนราชะเป็นครั้งสุดท้าย ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

ทันทีที่ก้าวขึ้นเรือน นายยวงก็ตรงไปที่ซ้องวงใหญ่ แยกไม้ตีฆ้องขึ้นจบเหนือหัว ก่อนลงมือบรรเลงเพลงพระจันทร์ครึ่งซีกเถา ที่ทุลกระหม่อมทรงพระนิพนธ์ขึ้นที่

ตำหนักประเสบัน และพวกพิณพาทย์วังบางขุนพรหมเดินทางไปเล่นถวายในงานแซยิดของพระองค์ ซึ่งนายยวงได้เห็นทุลกระหม่อมทรงสำราญพระทัยเป็นอย่างยิ่งนับแต่นิราศจากสยาม

แต่สำหรับนายยวงแล้ว นี่เป็นการเล่นฆ้องวงใหญ่ครั้งสำคัญที่สุดในชีวิตของตน เพื่อถ่ายทอดความจงรักภักดี และหลอมรวมความสามารถในทางดนตรีทั้งหมดที่มีอยู่ลงในการบรรเลงถวายครั้งสุดท้ายนี้...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 184)

ในเรื่องมีเมฆบ้างในบางวัน ได้นำเสนอภาพลักษณะความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม ในด้านศิลปหัตถกรรมที่เกิดจากการสั่งสมภูมิปัญญาของคนรุ่นก่อนที่สร้างสรรค์งานศิลปะด้วยความประณีตวิจิตรอ่อนช้อย จนเป็นที่ยกย่องในความสวยงาม และเป็นอัตลักษณ์ของชนชาติไทย เหมือนในตอนของกลุ่มของรงค์ ชยายุทธ ชาวไทยที่ได้ไปงานเลี้ยงของสถานสงเคราะห์ที่มะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ พวกเขาได้นำตุ๊กตารำไทยไปเป็นของแลกเปลี่ยน ซึ่งรงค์คิดว่าในครั้งต่อไปควรรำของที่ระลึกที่แสดงถึงเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทยที่ไม่เหมือนกับใครจะดีกว่า ในตอนนี้ได้แสดงให้เห็นมุมมองของตัวละครไทยที่รู้สึกภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม ดังในเนื้อความตัวอย่าง

“งานคืนนี้ ผมสอบถามกับทางประชาสงเคราะห์แล้ว เขาคอนเฟิร์มว่า ผอ. เขาจะไม่มีกล่าวอะไรอย่าเป็นทางการ แต่อาจจะพูดอะไรนิดหน่อยตอนแลกเปลี่ยนของที่ระลึกครับ” ผู้ที่ทำหน้าที่เลขานุการรายงาน

“เขมเตรียมตุ๊กตารำไทยมาให้อาจารย์” หญิงสาวกล่าวเสริม “ตอนแรกว่าจะเป็นถ้วยเบญจรงค์ แต่เห็นในตู้โชว์ที่ห้องรับแขก ผอ. มีถ้วยเบญจรงค์อยู่แล้ว ก็เลยเปลี่ยนเอาตุ๊กตาที่สำรองไว้มาแทน”

“ดีแล้วครับ ขอขอบคุณทั้งสองคน” หัวหน้าคณะพยักหน้า “ผมกำลังคิดว่าคราวหน้าเราอาจจะต้องหาของขวัญอะไรที่มันไม่ค่อยซ้ำกับคนอื่น และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเราเอง”

“ไว้จ้ะลองคุยกับเพื่อน ๆ ที่ทำสินค้า OTOP ดูค่ะ เผื่อจะมีไอเดียใหม่ ๆ อะไรบ้าง”

“ดีครับ” เขารับคำ

(มีเมฆบ้างเป็นบางวัน, 2555 : 69-70)

2) มุมมองของตัวละครต่างชาติมองภาพลักษณ์ความเป็นไทย เนื่องจากประเทศไทยกับประเทศในอาเซียนมีประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ของแต่ละประเทศที่แตกต่างกัน จึงทำให้มุมมอง

ของแต่ละประเทศที่มองภาพลักษณ์ความเป็นไทยแตกต่างกันไป แต่การได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันทำให้มุมมองภาพลักษณ์ความเป็นไทยเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดี ซึ่งตรงกับควมวัตถุประสงค์ของโครงการสร้างวรรณกรรมชุดนี้ ที่ต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีงามของประเทศในอาเซียน

ในเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว ได้แสดงให้เห็นความเอื้ออารี ตอนที่พ่อของชานนัท และคุณกลีน ชาวไทยที่ไปอาศัยอยู่ในบั้นดุง ประเทศอินโดนีเซีย ได้ให้ความช่วยเหลือครอบครัวของวิชยา ชาวอินโดนีเซียเมื่อได้รับความเดือดร้อนจากเหตุการณ์ไม่สงบทางการเมืองภายในประเทศ โดยไม่ได้แบ่งแยกว่าไม่ใช่คนเชื้อชาติเดียวกัน ซึ่งทำให้วิชยาเกิดความซาบซึ้งใจเป็นอย่างมาก ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

“แต่ยังนับเป็นโชคดีของเรา ที่ได้รับการสงเคราะห์จากพ่อของเธอ ทั้งข้าวปลาอาหาร และหยูกยาในเวลาแม่ไม่สบาย พ่อของเธอมาเยี่ยมเราที่บ้านบ่อย ๆ และบอกให้เราไปหา ถ้ามีเรื่องเดือดร้อนอะไร แต่แม่ไม่กล้าที่จะไปรบกวน เพราะเกรงว่าจะทำความเดือนร้อนให้ตนราชะ อย่างไรก็ตามมีบางวันหลังโรงเรียนเลิก ฉันก็จะแวะไปหัตร้อยมาลัยกับคุณกลีน—ฉันคงยังไม่ได้เล่าให้เธอฟังว่าฉันพบกับคุณกลีนในวันหนึ่งที่ไปรับจดหมายของเธอที่ตำหนักตนราชะ คุณกลีนพูดคุยกัยถามฉันหลายต่อหลายเรื่อง จนฉันอดประหลาดใจไม่ได้ที่คุณกลีนไม่ดูอย่างที่เธอเคยพูดถึง หน้าที่ข้ายังใจดีสอนให้ฉันร้อยพวงมาลัยอีกด้วย...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 113-114)

ในเรื่องมีเมฆบ้างในบางวัน ได้แสดงให้เห็นถึงความเอื้ออารีของคนไทย ตอนที่อลิเซีย ชาวฟิลิปปินส์ได้มาเป็นนักร้องอยู่ที่ประเทศไทย คนไทยในสมัยนั้นมีเพียงส่วนน้อยที่พูดภาษาอังกฤษได้หรือบางคนพูดได้ก็ไม่กล้าที่จะพูด แต่คนส่วนใหญ่ที่พูดไม่ได้ก็จะแสดงความเป็นมิตร อีกทั้งยังให้ความช่วยเหลือแก่อลิเซียอย่างเต็มที่ ทำให้ตัวละครต่างชาติรู้สึกว่าการเป็นคนเอื้ออารีมีน้ำใจช่วยเหลือเป็นลักษณะของคนไทยที่ตัวอลิเซียก็พยายามเข้าใจ แม้ว่าบางครั้งความเอื้ออารีนั้นอาจมากเกินไปที่อลิเซียต้องการ ดังเนื้อความตัวอย่างที่ว่า

...และคนไทยแม้จะไม่ค่อยชอบพูดกับคนต่างชาติ แต่พวกเขาก็มีทำที่ที่เป็นมิตร และขอให้ความช่วยเหลือ ซึ่งบางครั้งก็เกินความต้องการของฉัน...

(มีเมฆบ้างในบางวัน, 2555 : 258)

3. กลวิธีการสร้างโครงเรื่อง

โครงเรื่อง คือ การจัดลำดับเหตุการณ์ (The ordered arrangement of the incidents) เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในบรรดาองค์ประกอบทั้งหลาย (อิรวตี ไตรลึงคะ, 2546 : 3) โดยการวางโครงเรื่องของผู้เขียนนั้นย่อมจะต้องมีความหมาย ไม่ใช่เป็นการบรรยายเรื่องไปโดยไม่มีมีความหมาย เหตุผลสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องที่ผ่านมาและต่อไป (ยุรฉัตร บุญสนิท, 2538 : 24)

โครงเรื่องจะลำดับเหตุการณ์โดยมีการเปิดเรื่อง(ตอนต้น) การดำเนินเรื่อง โดยมีข้อขัดแย้งระหว่างตัวละคร(ตอนกลาง) และการปิดเรื่อง(ตอนจบ) กล่าวได้ว่าโครงเรื่องคือเหตุการณ์ทั้งหลายที่ดำเนินไปตั้งแต่ต้นจนจบ อีกทั้งยังเป็นแนวทางที่ผู้แต่งใช้กำหนดลักษณะบทบาท และพฤติกรรมของตัวละคร โครงเรื่องจึงเปรียบเสมือนกรอบที่ผู้เขียนกำหนดขึ้นเพื่อเขียนเรื่อง ซึ่งนับว่ามีความสำคัญอย่างหนึ่ง เพราะการเขียนเรื่องชนิดใดก็ตามผู้เขียนจะต้องวางโครงเรื่องไว้ก่อนเสมอ

โครงเรื่องสามารถแบ่งองค์ประกอบตามแบบแผนที่ค่อนข้างเป็นที่นิยมได้ ดังนี้

- **จุดเปิดเรื่อง** จุดเริ่มเรื่อง เป็นตอนเริ่มพฤติกรรมซึ่งจะกำหนดภาวะ และเหตุการณ์ในเรื่องให้ดำเนินไป และเป็นการเรียกร้องให้ผู้อ่านติดตามเรื่องราวต่อ ๆ ไป (ธวัช ปุณโณทก, 2527 : 71.) ถือว่าเป็นตอนที่สำคัญที่สุด การเปิดเรื่องโดยทั่วไปมักนิยมเปิดเรื่องกันหลายวิธี ได้แก่

การเปิดเรื่องด้วยตัวละคร ผู้อ่านจะสังเกตการเปิดเรื่องประเภทนี้ได้ว่า ตัวละครที่มีความสำคัญต่อเรื่องหรือเป็นตัวละครสำคัญของเรื่องจะแสดงตัวในตอนต้น ๆ ของเรื่อง รวมทั้งกำหนดความสัมพันธ์ของตัวละครต่าง ๆ เอาไว้ในตอนแรก ๆ ในขณะเดียวกันผู้เขียนจะแสดงให้เห็นพัฒนาการด้านบุคลิกของตัวละครเพื่อผู้อ่านจะได้ทราบว่าตัวละครเหล่านั้นเป็นใคร กำลังเผชิญปัญหาอะไรแล้วจะแก้ปัญหาอย่างไร การพัฒนาบุคลิกตัวละครได้ดีจะจูงใจผู้อ่านให้อยากติดตามเรื่อง (เถกิง พันธุ์เถกิงอมร, มปป. : 546-547.)

การเปิดเรื่องโดยใช้การบรรยาย การเปิดเรื่องแบบนี้ผู้แต่งมักเริ่มเล่าเรื่องเรียง ๆ แล้วค่อย ๆ ทวีความเข้มข้นของเรื่องขึ้นตามลำดับ (ประทีป เหมือนนิล, มปป. : 51.)

- **จุดเกิดปมปัญหา** เป็นตอนที่สืบเนื่องมาจากจุดเริ่มเรื่อง ผู้เขียนจะค่อย ๆ ลำดับเหตุการณ์ให้มีปมปัญหาและความขัดแย้งของเรื่องเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งมีอิทธิพลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือมีผลกระทบอย่างแรงต่อวิถีชีวิตของตัวละครเอกในเรื่อง

- **จุดสุดยอดของเรื่อง** จุดวิกฤตหรือจุดสุดยอดของเรื่อง หมายถึงเหตุการณ์หรือความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นเมื่อความขัดแย้งได้พัฒนาจนถึงจุดสูงสุดหรือทางตัน และเป็นเหตุให้เกิดผลบางอย่างที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2527 : 167.)

- **จุดคลี่คลาย** เมื่อเรื่องได้ผ่านวิกฤตไปแล้ว ผู้เขียนจะค่อย ๆ คลายปมเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เคยสร้างปริศนาเอาไว้

- **จุดปิดเรื่อง** การจบของเรื่องนั้นมีด้วยกันหลายแบบ เช่น การจบแบบคลี่คลายประเด็น คือ การจบแบบให้ความกระจ่างแก่ผู้อ่านโดยไม่มีข้อเคลือบแคลงสงสัยใด ๆ เหลืออยู่ ประเด็นที่ผู้เขียนได้ขมวดปมไว้ในเนื้อเรื่องจะต้องคลี่คลายให้ชัดเจนในตอนจบ

นอกจากนี้โครงเรื่องยังแบ่งประเภทเป็น โครงเรื่องเชิงเดี่ยว คือ มีเหตุการณ์ต่อเนื่องเป็นเหตุเป็นผลเพียงชุดเดียว ส่วนโครงเรื่องเชิงซ้อน คือ มีเหตุการณ์ต่อเนื่องเป็นเหตุเป็นผลหลายชุดเกาะเกี่ยวกันไปอย่างหลวม ๆ ที่เรียกกันว่า โครงเรื่องหลัก และโครงเรื่องรอง โดยการสร้างโครงเรื่องเชิงซ้อนนี้ มีวิธีการหลายแบบ ได้แก่ แบบเชื่อมโยง แบบสลับ และแบบกรอบ (อิรวดี ไตรลึงคะ, 2546 : 21)

ในเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว มีโครงเรื่องเชิงซ้อนแบบเชื่อมโยง คือการนำเหตุการณ์มาต่อกันโดยชุดเหตุการณ์แรกทำให้เกิดชุดเหตุการณ์ถัด ๆ ไป โดยมีโครงเรื่องดังนี้

เปิดเรื่อง ครอบครัวของชานนท์ ชาวไทยที่ตามเสด็จตนราชะมาอาศัยอยู่ที่ประเทศบับดุง ชานนท์ได้พบเพื่อนใหม่ที่ชื่อวิชา

ปมปัญหาของเรื่อง ชานนท์ไม่ต้องการเรียนห้องวง และไม่ได้อยากเป็นนักดนตรีเหมือนพ่อตนเอง จึงต้องกลับมาเรียนหนังสือที่ประเทศไทย ทำให้ชานนท์และวิชาต้องแยกจากกัน แต่ทั้งสองก็ได้ให้สัญญากันว่า จะคอยมองดวงดาว และฝันถึงกันทุกคืนที่มีแสงดาว

พัฒนาปัญหาของเรื่อง ประเทศไทยเกิดสงคราม ชานนท์ต้องย้ายไปอยู่ต่างจังหวัด จึงขาดการติดต่อกับวิชา

จุดสุดยอดของเรื่อง ชานนท์ไปทำงานที่ประเทศอินโดนีเซีย และได้พบกับวิชาอีกครั้ง แต่ความสัมพันธ์ในครั้งนี้อาจต่างไปจากเมื่อครั้งที่พวกเขายังเป็นเด็ก ซึ่งทำให้ชูกิดโน้ สามีของวิชาไม่พอใจ จึงทำให้เกิดเหตุการณ์อันตรายเป็นชานนท์และบริษัทของเขา

จุดคลี่คลายเรื่อง วิชาไม่ยอมทิ้งชูกิดโน้ สามีของเธอที่ถูกทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บสาหัสตามที่ชานนท์บอก ชานนท์จึง เลิกกลับมาทำงานที่ประเทศไทย

ปิดเรื่อง ชานนท์ตัดสินใจกลับไปทำงานที่ประเทศอินโดนีเซียอีกครั้ง และเลือกที่จะคอยช่วยเหลือวิชาแม่ในฐานะเพื่อนก็ตาม

จากการศึกษาทฤษฎีการสร้างโครงเรื่องในเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว พบภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ปรากฏในทฤษฎีการสร้างโครงเรื่อง ดังนี้

ภาพลักษณ์ความเป็นไทยในด้านความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ปรากฏในตอนเปิดเรื่อง กล่าวคือ เรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว ในตอนที่ชานนท์เกิดความไม่พอใจที่ตัวละครชาวอินโดนีเซียกล่าวหาตนราชะ (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระ

นครสวรรค์วรพินิต) ในทางที่ไม่ดี จนต้องชี้แจงในสิ่งที่ถูกต้องด้วยน้ำเสียงที่แข็งกระด้าง ดังตัวอย่าง
เนื้อความที่ว่า

“ถ้ายังงั้น ทำไมตนราชาถึงไม่อยู่วังที่บางกอก แต่มาอยู่ที่ประเสบันละ”
เด็กชายที่ตัวเล็กที่สุดยื่นหน้ามาร่วมวง

“เอ็งมันโง่ ไอ้วาฮิด...” คนที่เป็นหัวโจกผลึกหน้าดำๆ นั้น “พ่อข้าบอกที่ว่า
บางกอกเกิด Kudeta ตนราชาก็เลยหนีมาบ้านดุง”

**“ท่านไม่ได้หนี” ขานนท์เสียงแข็ง “ท่านออกจากสยามเอง เพราะไม่อยาก
ให้คนสยามสู้รบกัน”**

“พี่ชาย” เด็กหญิงรีบเข้าแทรกก่อนจะเกิดการโต้เถียงกันต่อ “ขานนท์ด้วย—
เราเล่นไล่จับกันต่อเถอะ”

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 156-17)

การเปิดเรื่องด้วยภาพลักษณ์ความเป็นไทยเรื่องจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยให้ความสำคัญกับสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างมาก ในการก่อตั้งบ้านเมืองนั้น จะมีพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่มีอำนาจ ปกครองดูแลประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง ทำให้คนไทยซาบซึ้ง และระลึกถึงพระมหากษัตริย์ที่มีให้อยู่เสมอ อีกทั้งในเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาวมีเรื่องราวที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ตนราชา หรือสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2475 พระองค์ทรงประทานลายพระหัตถ์ให้คณะราษฎรนำประกาศว่าประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญ และให้ทุกคนอยู่ในความสงบ จากนั้นคณะราษฎรได้อัญเชิญเจ้านายระดับสูงไปประทับยังต่างประเทศ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ก็ได้เสด็จมายังเมืองบ้านดุง ประเทศอินโดนีเซีย ถือเป็นการเล่นอย่างกล้าหาญของพระองค์ที่ยอมทำ เพื่อให้คนไทยไม่ต้องสู้รบกันจนเกิดการนองเลือด ซึ่งการจากบ้านจากเมืองในครั้งนี้ ก็ไม่กลับไปยังประเทศไทยอีกเลย ภาพลักษณ์ด้านนี้จึงมีความสำคัญกับโครงเรื่องเป็นอย่างมาก เพราะภาพลักษณ์นี้นอกจากจะให้เห็นถึงความเทิดทูนจงรักภักดีแล้ว ยังทำให้เกิดการเรียนรู้ และความเข้าใจในการปกครองของแต่ละประเทศ

ภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ปรากฏในปมปัญหาของเรื่อง คือ ความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของตนเองปรากฏ กล่าวคือ ในเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาวพ่อของขานนท์รักและภูมิใจในการเล่นดนตรีไทย โดยเฉพาะฆ้องวงใหญ่ จึงอยากให้ขานนท์ลูกชายเพียงคนเดียวได้สืบทอด แต่ขานนท์ไม่ได้อยากเล่นดนตรี ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

“ถ้าลูกโตขึ้นฉันอยากจะให้มันเล่นซ้องวงเหมือนกับฉัน” เขาบอกความตั้งใจ
ของตนเองขณะที่มองคู่มือผู้ชายตัวน้อย ๆ ในอ้อมแขนของภรรยา

“ใจคอเพียงจะเคี้ยวเช้ญลูกให้เล่นซ้องวงตั้งแต่แบเบาะเลยหรือจ๊ะ” หล่อน
หัวเราะขึ้น

“ถ้าไม่พูดกรอกหูไว้ตั้งแต่ตอนนี้ โตขึ้นก็อาจจะเบ่ไปทางอื่น” ยวงกล่าวด้วย
ท่าทางที่จริงจัง

“ถ้าฉันพี่คงต้องทำซ้องวงอันเล็ก ๆ ให้ลูกเล่นแทนของเล่นเด็กผู้ชายอย่างดาบ
ไม้หรือปืนแก๊บลั่นแล้วละ” สมจิตรพยักเพยิดกับลูกชาย “ໃໝ່ຈະລູກແມ່”

“แน่นอน” เขายืนยัน “ฉันจะทำทุกอย่างให้มันเล่นซ้องวงใหญ่ให้ได้”

“ตกลงเมื่อไหร่ พ่อเขาเอ็ดเราเรื่องอะไร”

คุณกลืนถามเมื่อพาเด็กชายเดินทางมาจากบ้านพัก ผ่านสวนเล็ก ๆ ตกแต่ง
ด้วยไม้ดอกไม้ใบอย่างงามตา

“พ่อโกรธที่ผมไม่ยอมหัดซ้องวงครับ” ชานนท์ตอบตามความจริง เพราะ
นอกจากความยำเกรงในสตรีผู้นี้แล้ว เขายังมีความรู้สึกว่าคุณกลืนเป็นคนที่สามารถ
เป็นที่พึ่งแก่เขาได้เป็นอย่างดี

“แล้วทำไมเราถึงไม่ยอมหัด” นางหันมามองดูเขา

“ผมไม่ชอบเล่นซ้องวงครับ” เด็กชายโพล่งคำตอบออกไป และนั่งเงิบบราวจะ
รอฟังความเห็นของอีกฝ่ายหนึ่ง

“เคยบอกเขามาก่อนหรือเปล่า” คุณกลืนถามด้วยน้ำเสียงเรียบ ๆ ไม่แสดง
ความคิดเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยแต่อย่างใด

“ผมบอกมาหลายครั้งแล้วครับ แต่พ่อไม่ยอมฟัง และจะให้ผมหัดซ้องวงให้ได้”
ชานนท์ระบายความอัดอั้นที่อยู่ในอก

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 30)

การสร้างปมปัญหาของเรื่องด้วยภาพลักษณ์ความเป็นไทยเรื่องความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม
ของตนเอง แสดงให้เห็นว่า ความต่างของวัยในตัวละครไทย ทำให้เกิดการปะทะทางความคิดที่ต่างกัน
ของคนรุ่นเก่าที่ต้องการรักษาวัฒนธรรมไทยให้สืบทอดไปยังรุ่นลูกรุ่นหลาน ซึ่งต่างจากคนรุ่นใหม่ที่ไม่
เห็นถึงคุณค่าและความภาคภูมิใจของศิลปวัฒนธรรม

ภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่จุดสุดยอดของเรื่อง คือ ภาพลักษณ์เป็นคนเอื้ออารี กล่าวคือ เมื่อวิชยากับชานนทได้พบกันอีกครั้งที่อินโดนีเซีย ต่างก็เล่าเรื่องราวของตนเองให้อีกฝ่ายฟัง ทำให้ชานนทได้รับรู้เรื่องราวพ่อของเขา โดยเฉพาะความเอื้ออารีที่พ่อเขามีต่อวิชยา พ่อของชานนทได้สอนให้วิชยาเล่นฆ้องวง เพื่อสักวันจะได้เล่นให้ชานนทได้ฟัง อีกทั้งพ่อและแม่ของวิชยาเสียชีวิตไปแล้ว พ่อของชานนทยังห่วงใย ได้สั่งสอน ให้คำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ กับวิชยา เหมือนกับเป็นญาติผู้ใหญ่ ซึ่งทำให้วิชยาซาบซึ้งใจในความเอื้ออารีที่พ่อของเขามีให้แก่ตนเองเป็นอย่างมาก ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

“ขอบใจ” ชานนทพิมพ์ “ขอบใจที่ดูแลพ่อจนนาที่สุดท้าย”

“ไม่ต้องขอบใจฉันหรอก” วิชยาพึมพำ “ฉันยังรู้สึกว่าคุณยังทำหน้าที่ตรงนี้ไม่ดีพอ ทั้งๆ ที่เมื่อขาดพ่อและแม่แล้ว พ่อของเธอก็เหมือนเป็นญาติผู้ใหญ่คนเดียวที่ฉันเหลืออยู่ และท่านก็ห่วงใยและคอยแนะนำฉันในเรื่องต่าง ๆ ตลอดมา”...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 341)

การปรากฏภาพลักษณ์ความเป็นไทยเรื่องเป็นคนเอื้ออารีในจุดสุดยอดของเรื่อง ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัย พฤติกรรมของคนไทย ที่มีจิตใจที่ดีงาม คอยช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวต่างชาติได้เห็น และยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดี และภาพลักษณ์นี้ก็ยังช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชาติอื่น ๆ ด้วย

ในเรื่องมีเมฆบางเป็นบางวัน มีโครงเรื่องเชิงซ้อนแบบสลับ คือการเล่าชุดเหตุการณ์หลายชุดสลับกัน โดยมีโครงเรื่องดังนี้

เปิดเรื่อง รงค์ ชยายุทธ อาจารย์ชาวไทยได้พบกับอลิเซีย คุณยายชาวฟิลิปปินส์ ที่สถานสงเคราะห์ ซึ่งในการพบกันนี้ อลิเซียพูดคุยน้อยไม่กัคำ แต่สิ่งที่ทำให้ติดค้างในใจของรงค์คือเพลงไทยที่เธอร้อง

ปมปัญหาของเรื่อง รงค์กลับไปหาอลิเซียที่สถานสงเคราะห์อีกครั้ง เพื่อที่จะสอบถามเกี่ยวกับเพลงไทย แต่อลิเซียเสียชีวิตก่อนเขาจะไปถึงเพียงไม่นาน คุณแม่อธิการได้ให้สมุดบันทึกของอลิเซียแก่รงค์

พัฒนาปัญหาของเรื่อง รงค์รู้ว่า นักศึกษาไทยที่เคยรู้จักกับอลิเซีย คือ รุจน์ ชยายุทธ ปู่ของเขา รุจน์ได้ไปอาศัยอยู่ที่บ้านของอลิเซียเมื่อครั้งที่ญี่ปุ่นเข้ามายึดประเทศฟิลิปปินส์ แต่แล้วรุจน์ก็ถูกเรียกกลับประเทศไทย ทั้งสองจึงต้องจากกัน

อลิเซียต้องจากกับพ่อ ไปอยู่สถานสงเคราะห์ เพื่อความปลอดภัยของตัวเอง

อลิเซียออกจากสถานสงเคราะห์เพื่อมาพบพ่อก่อนเสียชีวิต และได้ไปเป็นนักร้องอยู่ในวงของเพื่อน ๆ พ่อ

อลิเซียหนีการเมืองที่ฟิลิปปินส์ โดยได้มาเป็นนักร้องในไนต์คลับที่ประเทศไทย

จุดสุดยอดของเรื่อง รงค์รู้ว่า อลิเซียได้เจอกับรุจน์อีกครั้งตอนที่เธอมาเป็นนักร้องในไนต์คลับประเทศไทย และคุณรุจน์ได้สารภาพรักกับอลิเซีย แม้จะมีภรรยาอยู่แล้ว aa

จุดคลี่คลายเรื่อง รงค์ได้รู้ว่าเพลงที่เคยได้ยินอลิเซียร้องเมื่อพบกันครั้งแรกนั้น เป็นเพลงไทยที่อลิเซียเคยร้องประจำเมื่อครั้งมาเป็นนักร้องอยู่ที่ประเทศไทย และเพลงนี้ก็เป็นเพลงที่ปู่ของเขาชอบ

ปิดเรื่อง รงค์ได้นำบันทึกของอลิเซียไปวางไว้ที่ที่จัดเก็บอัฐิของรุจน์ ปู่ของเขา

จากการศึกษาทฤษฎีการสร้างโครงเรื่องเรื่อง *มีเมฆบังในบางวัน* พบภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ปรากฏในทฤษฎีการสร้างโครงเรื่อง ดังนี้

ภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ปรากฏในจุดพัฒนาปัญหาของเรื่อง คือ เรื่องความเอื้ออาทรแสดงให้เห็นถึงความเอื้ออาทรของคนไทย ในตอนที่อลิเซียได้มาเป็นนักร้องอยู่ที่ประเทศไทย คนไทยในสมัยนั้นมีเพียงส่วนน้อยที่พูดภาษาอังกฤษได้ แต่คนส่วนใหญ่แม้จะพูดไม่ได้แต่ก็ยังแสดงความเป็นมิตรและให้ความช่วยเหลือแก่อลิเซียอย่างเต็มที่ ดังเนื้อความตัวอย่างที่ว่า

...และคนไทยแม้จะไม่ค่อยชอบพูดกับคนต่างชาติ แต่พวกเขาก็มีท่าทีที่เป็นมิตร และ
ขอให้ความช่วยเหลือ ซึ่งบางครั้งก็เกินความต้องการของฉัน...

(มีเมฆบังในบางวัน, 2555 : 258)

ภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ปรากฏในจุดพัฒนาปัญหาของเรื่อง คือ ให้ความสำคัญกับอาชีพรับราชการ แสดงให้เห็นถึงสมัยก่อนมักมีค่านิยมให้ลูกหลานต้องเข้ารับราชการเพื่อการประกอบอาชีพที่มั่นคง มีหน้ามีตาในสังคม และไม่สนับสนุนให้ลูกหลานประกอบอาชีพนักร้อง นักดนตรี เพราะเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคง ได้ค่าตอบแทนน้อย จึงทำให้เกิดคำที่เรียกผู้ประกอบอาชีพประเภทนี้ว่า พวกเดินกินรำกิน ซึ่งเป็นคำเรียกที่มีความรู้สึกไปในทางลบเสียมากกว่า ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

แม้คนไทยจะมีรูปร่างหน้าตาและนิสัยใจคอใกล้เคียงกับคนฟิลิปปินส์ แต่ก็มี
 ความคิดบางอย่างที่แตกต่างกันอย่างมาก นั่นคือ ขณะที่คนฟิลิปปินส์มีดนตรีและ
 เสียงเพลงอยู่ในสายเลือด ทั้งถือว่าการแสดงความสามารถทางดนตรีและการร้องเพลง
 เป็นเรื่องน่าชื่นชม แต่คนไทยกลับมีความรู้สึกที่ดูถูกนักดนตรีและนักร้องอยู่ในที่ ด้วย
 เห็นว่าเป็นอาชีพที่เดินกินรำกิน แม้อันแล้วให้ฟังว่าคนไทยเองก็ไม่ชอบการค้าขาย

อย่างคนจีน เพราะเห็นว่าเป็นงานที่เหน็ดเหนื่อยและต้องตากหน้า ดังนั้น **งานที่คน
ไทยชอบมากที่สุดคือการรับราชการ เพื่อเป็นเจ้าคนนายคน มีหน้ามีตาในสังคม**
(มีเมฆบ้างในบางวัน, 2555 : 270)

การพัฒนาปัญหาของเรื่องด้วยภาพลักษณ์ความเป็นไทยเรื่องให้ความสำคัญกับอาชีพรับราชการ แสดงให้เห็นว่า คนไทยให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพ โดยต้องการประกอบอาชีพที่มั่นคง เป็นที่ยกย่องในสังคม และไม่สนับสนุนให้ประกอบอาชีพนักร้อง นักดนตรี ซึ่งจะแตกต่างจากความคิดของคนฟิลิปปินส์

จากการศึกษาทฤษฎีการสร้างโครงเรื่องในนวนิยายชุดวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร เสวิกุล ทั้ง 2 เรื่อง พบภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ปรากฏในทฤษฎีการสร้างโครงเรื่อง ได้แก่ ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ปรากฏในจุดเปิดเรื่อง ภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของตนปรากฏในปมปัญหา ให้ความสำคัญกับอาชีพรับราชการปรากฏในการพัฒนาปัญหาของเรื่อง และเป็นคนเอื้ออารีปรากฏในจุดสุดยอดของเรื่อง

4. ทฤษฎีการสร้างฉาก

ฉาก (Setting) คือ สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ที่เกิดเหตุการณ์และเรื่องราวต่างๆ มากมาย ซึ่งสถานที่และเวลานั้น ๆ ย่อมมีรายละเอียดบรรยากาศของเรื่อง ชีวิตความเป็นอยู่ สภาพสังคม วัฒนธรรมปรากฏด้วย โดยฉากต้องทำให้เหมาะสมกับเหตุการณ์และเรื่องราวต่างๆ รวมทั้งการบรรยายฉากต้องทำให้ชัดเจนและสอดคล้องกับเนื้อเรื่องด้วย

วรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องนี้เป็นนวนิยายเพื่ออาเซียนจึงจัดเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ฉากจึงเป็นสิ่งที่ผู้เขียนจะต้องใส่ใจรายละเอียดมาก โดยคำนึงถึงความสมจริงของบรรยายฉาก ช่วงเวลาสภาพความเป็นอยู่เพื่อแสดงบรรยากาศให้สอดคล้องกับช่วงเวลาที่เกิดในท้องเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านจินตนาการได้ (วีรวัดน์ อินทรพร, 2561 : 226) สัมผัสถึงความรู้สึก ความเข้าใจในเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น อีกทั้งยังเข้าใจความคิดของตัวละคร ที่มีกรอบของเวลาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของฉากกำหนดไว้เพื่อการจำกัดขอบเขตให้ความคิดของตัวละคร สอดคล้องกับบริบทในสังคมยุคสมัยที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่อง (ยุรฉัตร บุญสนิท, 2538 : 90)

เรื่องจะผันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว เลือกใช้ฉากหลัก ๆ คือ ประเทศอินโดนีเซีย ในช่วงที่ชาวอินโดนีเซียต้องการเรียกร้องเอกราชจนเกิดเหตุการณ์ไม่สงบภายในประเทศ กับฉากประเทศไทย ในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่เกิดสงคราม ฉากจึงนับเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เขียนต้องใส่ใจในการนำเสนอเพื่อให้เกิดความสมจริง สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง และทำให้เกิดความคล้อยตามไปกับเรื่อง

ซึ่งภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ปรากฏมากที่สุดในกลวิธีการสร้างฉากของเรื่องนี้ คือ ภาพลักษณ์ในด้าน การเป็นคนเอื้ออารี การเลือกใช้ฉาก สงคราม การเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครอง การปฏิวัติทาง การเมือง สถานการณ์บ้านเมืองไม่ปกติ ทำให้เห็นถึงความเดือนร้อนของผู้คนในสังคมนั้น ที่มีชีวิต ความเป็นอยู่อย่างยากลำบาก ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้ตนเองมีชีวิตรอดอย่างปลอดภัย แต่คนไทยก็ยัง แสดงภาพลักษณ์ความเอื้ออารี โดยการให้ความช่วยเหลือคนไทยกันเอง หรือช่วยเหลือชาวต่างชาติ โดยไม่ได้คำนึงถึงความเดือนร้อนของตนเอง

กลวิธีการสร้างฉากเรื่องนี้ใช้ฉากปฏิวัติการเมืองการปกครอง ในประเทศอินโดนีเซีย แม้ใน เรื่องจะเล่าถึงสภาพความเป็นอยู่ สังคม วัฒนธรรม และสถานการณ์บ้านเมืองต่าง ๆ ของประเทศ อินโดนีเซีย การไปใช้ชีวิตอยู่ในต่างประเทศคนไทยในสถานการณ์ปกติก็ไม่ได้เป็นอยู่อย่างสุขสบาย เท่ากับอยู่ในประเทศไทยอยู่แล้ว ยิ่งเจอเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองของประเทศที่ไปอาศัยอยู่ การกินการอยู่ก็ยิ่งยากลำบากมากกว่าขึ้นกว่าเดิม แต่ในตอนที่ครอบครัวของวิชา ชาวอินโดนีเซีย ได้รับความเดือนร้อนจากเหตุการณ์ไม่สงบทางการเมืองก็ยังได้รับความช่วยเหลือจากพ่อของชานนท์ ชาวไทยที่ไปอาศัยอยู่ที่บังคัง ที่คอยแบ่งปันอาหาร ยารักษาโรคให้ อีกทั้งยังคอยไปเยี่ยมถามไถ่ทุกข์ สุข และยังคงคอยให้กำลังใจ จนทำให้ครอบครัววิชาเกิดความซาบซึ้งใจ ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

--เธอคงไม่รู้ว่ามีเรื่องร้ายแรงเกิดขึ้นกับครอบครัวของฉัน... พวกดัดซ์ส่งตำรวจ เข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านแทบไม่กล้ากระดิกตัว เพราะกลัวถูกหาว่าเป็นพวก เรียก้องเอกราช ที่น่าสมเพชอย่างมากก็คือฉันกับแม่เหมื่อถูกปล่อยเกาะ ไม่มีใครไป มาหาสูหรือพูดจาด้วย เวลาที่พวกเขาบ้านเห็นเราก็จะพากันหันหลังให้ หรือปิดประตู รั้ว ราวกับเราสองแม่ลูกเป็นพาหะโรคภัยหรือสิ่งอัปมงคล...

“แต่ยังนับเป็นโชคดีของเรา ที่ได้รับการสงเคราะห์จากพ่อของเธอ ทั้งข้าว ปลาอาหาร และหยูกยาในเวลาแม่ไม่สบาย พ่อของเธอมาเยี่ยมเราที่บ้านบ่อย ๆ และบอกให้เราไปหา ถ้ามีเรื่องเดือดร้อนอะไร แต่แม่ไม่กล้าที่จะไปรบกวน เพราะ เกรงว่าจะทำความเดือนร้อนให้ตนราชะ...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 113)

หรือในตอนที่สุดมาตราหนีจากการเป็นเชลยมาสร้างทางรถไฟ ที่ประเทศไทย เพื่อจะกลับบ้านที่ ประเทศอินโดนีเซีย แต่ในช่วงนั้นอินโดนีเซียมีเหตุความไม่สงบทางการเมือง จึงทำให้เรือที่เขาโดยสารไม่ สามารถเดินทางต่อไปได้ สุมาตราจำต้องหนี และหาทางไปบ้านเกิดให้ได้ แต่ในการหลบหนีนี้ เขาถูกทำร้าย จนร่างกายบาดเจ็บสาหัส แต่ยังโชคดีที่รอด เพื่อใหม่ชาวไทยที่ทำหน้าที่กะลาสีเรือได้ให้ความช่วยเหลือเขา

พยายามทำทุกวิถีทางเพื่อให้สุมาตราได้กลับไปยังอินโดนีเซีย โดยอัดไม่ได้เกรงกลัวว่าตนเองจะได้รับความเดือดร้อนเลยแม้แต่น้อย ซึ่งสุมาตราซาบซึ้งใจเป็นอย่างมาก ดั่งเนื้อความตัวอย่างที่ว่า

สุมาตราอนนิงอยู่บนเตียง ศีรษะพันผ้าก๊อซ และเนื้อตัวมีร่องรอยของบาดแผลทั้งจากกระสุนปืนและการถูกทุบตี แต่สีหน้าของเด็กหนุ่มยังคงเฉยเมยราวปราศจากความรู้สึก มีเพียงดวงตาสีเหล็กทั้งคู่ที่ฉายแววเด็ดเดี่ยว และไม่ยอมจำนนต่อสิ่งใดง่ายตาย...

“คเซนทร์...นายเข้ามาได้ยังไง” สุมาตราละล่ำละลักถาม และทำท่าพุดลุกขึ้น แต่ผู้มาใหม่กดบ่าเขาไว้

“นายนอนเฉย อย่าทำอะไรให้เป็นที่ผิดสังเกต” คเซนทร์บอกเบา ๆ

“นายเข้ามาที่นี่ทำไม” คนเจ็บถามด้วยความฉงน “นายไม่ได้กลับไปกับเรือหรือ”

“เราสัญญาแล้วว่าจะมาช่วยนาย” บุตรชายคุณณรงค์ยกนิ้วชี้ขึ้นและริมฝีปากเป็นสัญญาณให้อีกฝ่ายลดเสียงลง “และเราก็ต้องทำตามคำพูด”

“แต่มันอันตรายเกินไป พวกกูรขามันเลนงานนายนา ถ้ามันจับนายได้”

“ก็อย่าให้มันจับได้ซิ” อัดตอบอย่างไม่อนาทร...

“อีกสองสามวัน เราจะกลับมาใหม่ เมื่อถึงตอนนั้นเราจะพานายออกไปจากที่นี่ให้ได้”

“ขอบใจมาก” สุมาตราพยายามที่จะยกมือขึ้นจับมือเพื่อนชาวไทย “แต่นายไม่จำเป็นต้องเอาชีวิตของนายมาเสี่ยงกับฉันหรอก ถ้านายจะทิ้งสัญญาและลงเรือออกไปจากบอร์เนียว ฉันก็ไม่ได้นึกต่อว่านายแม้แต่น้อย เพราะนายไม่ใช่คนอินโดนีเซีย ไม่ได้มีหน้าที่ที่จะต้องทำอะไรเพื่อประเทศอินโดนีเซียเหมือนกับฉันหรือคนอื่น ๆ”

“นายลืมแล้วหรือที่เราเป็นเพื่อนกัน” อัดย้อนถาม “ถึงนายจะเคยอยู่เมืองไทย แต่นายคงจะอยู่ไม่นานพอที่จะรู้ว่าสำหรับคนไทยคำว่าเพื่อนน้ำมิตรนั้นมีความหมายเพียงไร และเมื่อลงเป็นเพื่อนกันแล้ว ถึงอย่างไรก็ไม่มียวันที่จะทิ้งกันโดยเด็ดขาด”

ดวงตาของสุมาตราทอประกายแจ่มใสขณะสบตาเพื่อนต่างชาติ

“สำหรับคนชวา คำว่าเพื่อนก็มีความหมายเช่นเดียวกัน” เขาเอ่ยด้วยน้ำเสียงที่ตื้นตัน พร้อมกับยกมือขึ้นแตะมืออีกฝ่ายเบา ๆ...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 219-220)

หรือกลวิธีการสร้างฉากที่ใช้ช่วงสงคราม ในประเทศไทย ช่วงนั้นชาวญี่ปุ่นได้เกณฑ์เชลยศึกเข้ามาสร้างทางรถไฟในประเทศไทย ซึ่งสุมาตราก็เป็นหนึ่งในแรงงานที่มาสร้างทางรถไฟตามคำเชิญชวนของญี่ปุ่นที่เข้าไปยื่นมือช่วยอินโดนีเซียให้ได้อิสรภาพจากชาวดัตช์ หลังจากที่เขารู้ว่าถูกหลอกมาเป็นแรงงานที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนตามที่ตกลงไว้ เขาจึงหนีออกมาเพื่อหาทางกลับอินโดนีเซีย ในขณะที่หนีเขาได้เจอกับตำรวจไทย ที่ได้ให้ความช่วยเหลือโดยให้สุมาตราไปพักอยู่กับตนเองก่อน และพยายามหาวิธีที่จะส่งสุมาตรากลับบ้านให้ได้ ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

“คิดว่าหนีญี่ปุ่นพ้นหรือ” นายตำรวจถาม

“ผมไม่รู้” สุมาตราสั่นศีรษะ “แต่อย่างน้อยผมก็หนีพวกมันมาได้พักหนึ่งแล้ว... แต่ท่านไม่จับผมส่งญี่ปุ่นใช่ไหมครับ”

“ฉันเป็นตำรวจไทย ไม่ใช่ตำรวจญี่ปุ่น” ผู้สูงวัยกว่าตอบสั้น ๆ “แต่ตอนนี้พวกญี่ปุ่นเข้ามาเต็มเมือง ถ้าเราขึ้นทะเล่อทะล่าแบบนี้ ก็มีหวังโดนมันจับได้แน่...”

“เอาอย่างนี้แล้วกัน” ชายในเครื่องแบบวางบุหรีที่คิบบอยู่ที่นิ้วลงในที่เขี่ยอันเล็ก ๆ ซึ่งทำด้วยดินเผา แล้วเอนหลังพิงผนังเก้าอี้ “เราอยู่ที่โรงพักนี้ไปก่อน ถ้ามีช่องทางเมื่อไหร่ฉันจะหาวิธีส่งกลับไปบ้านตุง”

“ขอบคุณครับ” สุมาตรายกมือไหว้ปลุกๆ ในใจที่แห่งผอเมื่อครู่กลับซุ่มขึ้นเบิกบานขึ้นทันที...

(จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว, 2554 : 178)

กลวิธีการสร้างฉากในเรื่อง*มีเมฆบ้างในบางวัน* ใช้ฉากหลักของเรื่องเป็นช่วงประมาณตั้งแต่ปี พ.ศ. 2484 ที่กองทัพญี่ปุ่นบุกประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย ซึ่งเป็นปีที่มีเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงมากมายในภูมิภาคนี้ รวมทั้งประเทศฟิลิปปินส์และประเทศไทย ซึ่งการนำเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มาสร้างเป็นฉากนี้ มีผลต่อเนื้อเรื่อง ทำให้เห็นถึงบรรยากาศ สภาพความเป็นอยู่ สังคม วัฒนธรรมที่สอดคล้องกับในช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์เป็นอย่างมาก โดยในช่วงนั้นชาวไทยที่มีฐานะมักส่งลูกหลานไปเรียนยังต่างประเทศ ซึ่งเป็นอีกค่านิยมหนึ่งในยุคนั้น ที่ประเทศไทยเป็นช่วงปรับเปลี่ยนการเมืองการปกครอง วิธีชีวิตความเป็นอยู่ สังคม และวัฒนธรรม เริ่มรับค่านิยมจากต่างชาติเข้ามามากขึ้น แต่ก็ยังรักษาความเป็นไทยไว้ อีกทั้งยังยึดถือค่านิยมแบบเดิมที่ถูกปลูกฝังกันมาตั้งแต่สมัยก่อน การเลือกใช้ฉากของเรื่องนี้จึงปรากฏภาพลักษณ์ความเป็นไทย คือ

ภาพลักษณ์ความเป็นไทยในด้านเป็นคนเอื้ออารีของคนไทย ในตอนที่ลิเซียได้มาเป็นนักเรียนอยู่ที่ประเทศไทย ในสมัยนั้นแม้จะมีชาวต่างชาติเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น หรือมีการส่งลูกหลานไปเรียนยังต่างประเทศมากขึ้น แต่คนไทยส่วนใหญ่ก็ยังพูดภาษาอังกฤษไม่ได้ ทำให้ไม่ค่อย

พูดกับชาวต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทย ถึงแม้จะพูดไม่ได้คนไทยส่วนใหญ่เหล่านี้ก็ยังแสดงความ เป็นมิตรโดยการให้ความช่วยเหลือแก่เอเชียอย่างเต็มที่ ดังเนื้อความตัวอย่างที่ว่า

...และคนไทยแม้จะไม่ค่อยชอบพูดกับคนต่างชาติ แต่พวกเขาก็มีท่าทีที่เป็น มิตร และชอบให้ความช่วยเหลือ ซึ่งบางครั้งก็เกินความต้องการของฉัน...

(มีเมฆบังในบางวัน, 2555 : 258)

ภาพลักษณ์ในด้านความสำคัญกับอาชีพรับราชการสังคมไทย ในยุคนั้นการประกอบอาชีพ นักร้อง นักดนตรี เป็นอาชีพที่ไม่ได้รับความนิยม และให้ความรู้สึกในทางลบ จึงถูกเรียกว่าเป็นพวก เต้นกินรำกิน เพราะคนในยุคนั้นคิดว่าเป็นอาชีพที่ใช้หน้าตาทำมาหากิน ได้ค่าตอบแทนน้อย ไม่มี ความมั่นคง และไม่มีเกียรติเท่ากับการประกอบอาชีพราชการ ที่มีมั่นคง มีหน้ามีตาในสังคม และได้รับ การเคารพยกย่องจากคนในสังคม ดังตัวอย่างเนื้อความที่ว่า

แม้คนไทยจะมีรูปร่างหน้าตาและนิสัยใจคอใกล้เคียงกับคนฟิลิปปินส์ แต่ก็มี ความคิดบางอย่างที่แตกต่างกันอย่างมาก นั่นคือ ขณะที่คนฟิลิปปินส์มีดนตรีและ เสียงเพลงอยู่ในสายเลือด ทั้งถือว่าการแสดงความสามารถทางดนตรีและการร้องเพลง เป็นเรื่องน่าชื่นชม แต่คนไทยกลับมีความรู้สึกที่ดูถูกนักดนตรีและนักร้องอยู่ในที่ ด้วย เห็นว่าเป็นอาชีพที่เต้นกินรำกิน แม่บ้านเล่าให้ฟังว่าคนไทยเองก็ไม่ชอบการค้าขาย อย่างคนจีน เพราะเห็นว่าเป็นงานที่เหน็ดเหนื่อยและต้องตากหน้า ดังนั้น **งานที่คน ไทยชอบมากที่สุดคือการรับราชการ เพื่อเป็นเจ้าคนนายคน มีหน้ามีตาในสังคม**

(มีเมฆบังในบางวัน, 2555 : 270)

ฉากเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ที่ช่วยสร้างบรรยากาศ อารมณ์ ความรู้สึกของตัวละครให้สมจริง ทำให้เรื่องดำเนินต่อไปได้อย่างสนุกสนานและน่าติดตาม เพราะฉากเป็นสิ่งที่ทำให้ ผู้อ่านเกิดจินตนาการ อีกทั้งยังทำให้เรื่องมีความชัดเจน และทำให้เข้าใจเรื่องได้เป็นอย่างดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรมนั้น ทำให้เกิดความเข้าใจถึง กลวิธีการสร้างภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ปรากฏผ่านองค์ประกอบวรรณกรรมเรื่องจะ *ฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว* และเรื่องมีเมฆบังในบางวัน โดยภาพลักษณ์ความเป็นไทยนั้นจะปรากฏอยู่ หลากหลายในแต่ละองค์ประกอบ แต่ก็ทำให้เห็น และเข้าใจภาพลักษณ์นั้นได้อย่างชัดเจน

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เน้นการศึกษาภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร เสวิกุล เพียง 2 เรื่อง คือ เรื่อง *จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว* และเรื่อง *มีเมฆบ้างในบางวัน* ปรากฏภาพลักษณ์ความเป็นไทย ได้แก่ เป็นคนเอื้ออารี มีความเชื่อในพระพุทธศาสนา และอำนาจเหนือธรรมชาติ รักความสนุกสนาน ภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของตน ให้ความสำคัญกับอาชีพรับราชการ ให้ความสำคัญกับชื่อ ยึดถือในเรื่องความกตัญญู จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

จากการศึกษาพบว่า ภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ปรากฏมากที่สุด คือ เป็นคนเอื้ออารี ด้วยลักษณะสังคมไทยอยู่กันแบบครอบครัว ชุมชน จึงมีความถ้อยทีถ้อยอาศัย ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ตลอด อีกทั้งคนไทยเป็นคนที่จิตใจดี มีน้ำใจให้กับผู้อื่นโดยที่บางคนอาจจะไม่รู้ตัวกันเลยทีเดียว ไม่ได้สนใจว่าผู้นั้นจะต่างชาติ ต่างภาษาทันทีก็ตาม จึงพบภาพลักษณ์นี้ในวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่อง และเนื่องด้วยการเลือกใช้อาก สถานที่ และช่วงเวลาในการดำเนินเรื่องของทั้ง 2 เรื่องนี้ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครอง การเรียกร้องเอกราช การเกิดสงคราม

ภาพลักษณ์ความเป็นไทยเรื่องความเชื่อในพระพุทธศาสนาและอำนาจเหนือธรรมชาติ พบมากรองลงมาเป็นลำดับที่สอง ด้วยคนไทยมีความกลัวในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยเฉพาะปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติที่ไม่สามารถอธิบายได้ เช่น พายุร้องฟ้าผ่า น้ำท่วม จึงได้มีการจัดพิธีกรรมเพื่อขอความช่วยเหลือ ขอความเมตตา แสดงความเคารพ เพื่อให้ผีที่เป็นบรรพบุรุษ ผีเทวดารัก ผีบ้านผีเรือนช่วยคุ้มครองให้ตนเองปลอดภัย และดลบันดาลให้ได้พบเจอแต่สิ่งที่ดี ต่อมาแม้จะเกิดศาสนาต่าง ๆ และได้ปฏิบัติตามคำสอนในศาสนาแล้ว แต่ความกลัวของมนุษย์ก็ยังคงอยู่ จึงพยายามสวดมนต์ อ้อนวอนให้สิ่งศักดิ์ในศาสนานั้น ๆ ช่วยคุ้มครอง ดลบันดาลให้สิ่งร้ายหายไป และพบเจอแต่สิ่งที่ดี ความเชื่อกับศาสนาจึงเป็นสิ่งที่อยู่ควบคู่กันมาตลอด ซึ่งในวรรณกรรมมักปรากฏภาพลักษณ์นี้เมื่อตัวละครไทยเกิดความเดือดร้อน มีความทุกข์ใจ จึงใช้ความเชื่อนี้เป็นที่พึ่งทางจิตใจ

ชนชาติไทยเป็นชนชาติหนึ่งที่มีมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง และเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลก ซึ่งศิลปวัฒนธรรมไทยนี้ได้รับการสร้างสรรค์จากคนไทยมาตั้งแต่ในอดีต บ้างก็ได้รับบางส่วนมาจากสังคมอื่น แล้วนำมาปรับให้เหมาะสมกับสังคม วิถีชีวิตของไทย เป็นการสั่งสมภูมิปัญญาและหลวมรวมวัฒนธรรมต่าง ๆ จนได้ลักษณะเฉพาะเป็นวัฒนธรรมไทยขึ้นมา และถ่ายทอด

จากรุ่นไปสู่อีกรุ่น เพื่อที่จะดำรงรักษาให้ศิลปวัฒนธรรมของไทยได้ดำรงสืบไปยังรุ่นลูกรุ่นหลาน จาก การศึกษาวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่อง จึงพบภาพลักษณะความเป็นไทยเรื่องภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของ ตนเอง โดยเฉพาะศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยที่พบมากที่สุด ในเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว เพียงเรื่องเดียว แต่มีความสำคัญที่เป็นปมปัญหาของเรื่องอีกด้วย ซึ่งดนตรีไทยนี้มีความสัมพันธ์ต่อวิถี ชีวิตของคนในสังคมไทยอยู่เสมอ โดยในเรื่องตัวละครคนไทยรุ่นพ่อต้องการถ่ายทอดมรดกทาง วัฒนธรรมนี้ไปยังรุ่นลูก แต่ก็ไม่ใช่เป็นไปตามที่ต้องการ ก็ยังพยายามเผยแพร่ความเป็นไทยในด้านนี้ ให้กับชาวต่างชาติได้เห็น ซึ่งทำให้เห็นถึงค่านิยมของคนรุ่นพ่อที่มีความภาคภูมิใจในดนตรีไทยเป็น อย่างมาก จะต่างจากรุ่นลูกที่ไม่ได้เหยียด แต่ก็ไม่ได้เห็นถึงคุณค่า และความภาคภูมิใจจนอยากจะทำ สืบ ทอด จนได้รับรู้ถึงการชื่นชมยกย่องจากคนต่างชาติ จึงเกิดความภาคภูมิใจ แต่ก็ไม่ได้พยายามที่จะสืบ สานต่อ นอกจากนี้ งานทัศนศิลป์ เป็นอีกภาพลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ โดยเฉพาะเรื่องการร้อยมาลัย ที่ตัว ละครไทยยอมถ่ายทอดความรู้ให้กับคนต่างชาติ ส่วนวัฒนธรรมการไหว้ นั้น แม้จะปรากฏอยู่ทั้ง 2 เรื่อง แต่ก็พบน้อยที่สุด การไหว้ของไทยเป็นการทักทาย การขอบคุณ การขอโทษ เพื่อแสดงความ เคารพ ที่บอกถึงการมีสัมมาคารวะ และให้เกียรติแก่ผู้ที่ไหว้ โดยการไหว้แบบไทยนั้นจะทำด้วยความ สุภาพ อ่อนน้อมเสมอ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ผู้พบเห็นก็สามารถรับรู้ได้ว่าเป็นการไหว้ในแบบ ของไทย หากสังเกตในวรรณกรรม ผู้เขียนมักจะใช้คำว่า การไหว้แบบไทย ที่เป็นการบ่งบอกว่าการ ไหว้ นั้นเป็นการไหว้ที่ถูกต้องตามหลักการไหว้ มีความอ่อนน้อม งดงามแบบไทย

ภาพลักษณ์ความเป็นไทยเรื่องรักความสนุกสนานปรากฏในวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่อง แต่พบบ่อย ี่มาก ภาพลักษณ์นี้บ่งบอกได้ถึงลักษณะนิสัยของคนไทยที่มักจะมีรอยยิ้มได้เสมอ มีความสุขกับทุกสิ่ง ี่รอบตัว แม้จะมีจิตใจเศร้าซึมอยู่บ้าง แต่ก็พยายามหากิจกรรมต่าง ๆ มาทำให้คลายความเศร้า ี่ปลุก ี่ปลอบใจให้รู้สึกมีความสุข หรือในบางครั้งคนไทยก็มีความสุข สนุกสนานในเรื่องที่คนต่างชาติคิดว่า ี่ไม่ใช่เรื่องน่าขบขันหรือทำให้มีความสุข แต่ตัวละครต่างชาติก็พยายามที่จะเรียนรู้ว่านี่คือลักษณะ นิสัยของคนไทย

การให้ความสำคัญกับอาชีพรับราชการเป็นอีกภาพลักษณ์ที่ปรากฏในวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่อง แต่มีมุมมองบางอย่างที่แตกต่างกันอยู่บ้าง ในเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาวมองผ่านมุมมองของ ตัวละครไทยที่คิดว่าไม่มีอาชีพไหนที่ได้รับการยกย่อง มีเกียรติ และมั่นคง เท่ากับอาชีพข้าราชการ เพราะผู้ที่ประกอบอาชีพข้าราชการได้นั้นจะต้องจบการศึกษาในระดับสูง และเป็นอาชีพที่มีอำนาจ ในการปกครอง ภาพลักษณ์นี้เกิดเป็นค่านิยมที่ยังส่งผลมาอยู่ทุกยุคทุกสมัย แม้ประเทศไทยจะพัฒนา ี่ก้าวไปไกลกว่าเดิมแล้วก็ตาม ซึ่งต่างจากรื่องมีเมฆบังในบางวันที่มองผ่านมุมมองของตัวละคร ี่ต่างชาติที่เพียงรับรู้ว่าคุณคนไทยยกย่องผู้คนที่ประกอบอาชีพรับราชการนี้ โดยผู้ที่รับราชการส่วนใหญ่มี

การศึกษาในระดับสูงหรืออาจจะจบมาจากต่างประเทศ และอาชีพที่มักจะถูกดูถูกคืออาชีพนักร้อง ซึ่งตัวละครต่างชาติเห็นต่างว่าอาชีพอื่น ๆ ไม่ได้น่ารังเกียจ ยังมีเกียรติเหมือนกับอาชีพราชการ

การตั้งชื่อของคนไทยเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางความคิดของคนไทยในการตั้งชื่ออย่างมีความหมาย หรือมีที่มาที่ไป โดยความหมายของชื่อนั้นจะเป็นสิริมงคลแก่เจ้าของชื่อ หรือมีความหมายในทางที่ดี ซึ่งการตั้งชื่อนั้นอาจตั้งเลียนแบบชื่อของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ แสดงให้เห็นว่าคนไทยมีความผูกพันกับธรรมชาติมาเนิ่นนาน อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยมีธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ จึงได้เลือกนำธรรมชาติมาตั้งเป็นชื่อ

คนไทยให้ความยึดถือในความกตัญญูต่เวทีต่อผู้มีพระคุณเป็นอย่างมาก ภาพลักษณ์นี้แม้จะปรากฏในวรรณกรรมเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาวเท่านั้น แต่ก็พบอยู่ในหลายตอนของเรื่อง แสดงให้เห็นว่าภาพลักษณ์นี้มีความสำคัญกับคนไทย โดยตัวละครไทยในเรื่องมักจะเน้นย้ำที่จะสั่งสอนให้เป็นคนมีความกตัญญูต่เวที ตอบแทนคุณต่อผู้ที่อุปการะเลี้ยงดู ให้การอบรมสั่งสอนแก่เรา แม้ผู้นั้นจะไม่ใช้บิดามารดาก็ตาม ซึ่งตัวละครไทยในเรื่องก็เชื่อฟังในคำสั่งสอน ยึดถือปฏิบัติตาม

พระมหากษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองอาณาจักรไทยมาอย่างช้านาน พระมหากษัตริย์คุณที่ทรงมีต่อประเทศไทย ทั้งปกครองและปกป้องประชาชน จึงทำให้คนไทยต่างซาบซึ้งประทับใจ อีกทั้งยังแสดงความจงรักภักดี เทิดทูนไว้เหนือสิ่งอื่นใดในทิวหล้า แม้ในปัจจุบันบทบาทของพระมหากษัตริย์เป็นเพียงองค์ประมุขที่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ประชาชนคนไทยก็ยังคงให้ความจงรักภักดี เคารพเทิดทูนเหมือนที่ผ่านมา ซึ่งภาพลักษณ์ความเป็นไทยเรื่องความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาวเพียงเรื่องเดียว โดยตัวละครไทยในเรื่องมีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ไทยเป็นอย่างมาก แม้จะไปอาศัยอยู่ในต่างประเทศ ก็ยังให้ความเคารพ รัก ศรัทธา ยกย่องเทิดทูนเหนือทุกสิ่ง

การศึกษาภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายเหล่านี้ ทำให้เห็นการพยายามดำรงรักษาไว้ซึ่งลักษณะความเป็นไทยให้ยังคงอยู่ เพื่อให้เรามองเห็นความเป็นตัวตนของคนไทยเอง และเพื่อให้ประเทศอาเซียนได้เรียนรู้จนเกิดความเข้าใจในความเป็นไทย

การวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรมทำให้เข้าใจในนวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียน จากการศึกษาพบว่าภาพลักษณ์ความเป็นไทยในวรรณกรรมชุดนี้นำเสนอผ่านกลวิธีที่น่าสนใจ คือ การสร้างตัวละคร สร้างจากการเล่า เรื่องและมุมมองของตัวละคร โครงเรื่อง และฉาก

วรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องนี้มีการสร้างตัวละครทั้งที่เป็นคนไทยและคนต่างชาติให้มีความสัมพันธ์กัน และได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ภาพลักษณ์ความเป็นไทยได้ถูกนำเสนอผ่านตัวละครคนไทยที่สำคัญ

อย่างชัดเจน โดยทุกตัวละครเป็นตัวละครน้อยลักษณะ ที่ไม่มีความซับซ้อน แสดงบุคลิกลักษณะ ประการเดียว ไม่มีพัฒนาการด้านอุปนิสัย ซึ่งพบได้จากนิสัยและทัศนคติของตัวละคร ผ่านการกระทำ ของตัวละครนั้น ๆ ผ่านบทสนทนา และจากความคิดของตัวละคร ที่ทำให้เห็นถึงภาพลักษณ์ความเป็น ไทย แต่ความคิดของตัวละครไทยนั้นก็ยังมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับค่านิยมยุคสมัยของแต่ละรุ่นที่ ได้เติบโตมาคนละแบบ การสร้างตัวละครไทยให้เป็นตัวละครน้อยลักษณะทั้งหมดนั้นเป็นไปได้ว่า ผู้เขียนได้มองภาพลักษณ์ความเป็นไทยเป็นมิติเดียว คือมิติด้านดี

มุมมองของการเล่าเรื่องของวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องนี้ ใช้มุมมองการเล่าเรื่องหลักเป็นแบบผู้ เล่าเรื่องแบบผู้รู้ชนิดไม่แสดงทัศนะ คือผู้เล่าเป็นเสียงบนกระดาน เป็นผู้รู้แจ้งแบบรับรู้จำกัด ที่ทราบ เพียงความคิดในจิตใจสำนึกตัวละคร และจะใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 หรือชื่อตัวละคร หรือคำที่ใช้แทน ลักษณะของตัวละครนั้น ๆ นอกจากนี้ ยังแทรกการเล่าเรื่องแบบผู้เล่าเรื่องที่เป็นตัวละครหลักเป็นผู้ เล่าเรื่องตามมุมมองของตัวเอง โดยใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 โดยในเรื่อง *จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว* จะใช้การเล่าเรื่องแบบนี้แทรกอยู่ในตอนที่ตัวละครหลักเขียนจดหมายหากัน ส่วนเรื่องมีเมฆบ้างใน บางวันจะแทรกอยู่ในบันทึกของตัวละครหลัก ซึ่งการเปลี่ยนมุมมองการเล่าเรื่องนี้ ทำให้เห็น ภาพลักษณ์ความเป็นไทยชัดเจนมากขึ้น เพราะเป็นสิ่งที่ผู้เล่าได้รับรู้และผ่านประสบการณ์นั้นมาด้วย ตนเอง

นอกจากกลวิธีการเล่าเรื่องข้างต้นแล้ว เมื่อพิจารณามุมมองของตัวละครในวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่อง จะเห็นการแสดงมุมมองของตัวละครที่มีผลต่อการประกอบสร้างภาพลักษณ์ความเป็นไทยใน วรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องนี้ด้วย โดยมุมมองของการเล่าเรื่องนี้แบ่งออกเป็น 2 มุมมอง คือ 1) มุมมอง ของคนไทยมองภาพลักษณ์ความเป็นไทย เป็นมุมมองที่ตัวละครคนไทยมองภาพลักษณ์ความเป็นไทย ในแง่ที่ดีทุกอย่าง ซึ่งบางภาพลักษณ์ที่ตัวละครคนไทยมองว่าเป็นภาพลักษณ์ที่ดี แต่เมื่อถูกมองผ่าน มุมมองของตัวละครคนต่างชาติแล้ว อาจจะไม่ให้เห็นด้วยก็ได้ และ 2) มุมมองของคนต่างชาติมอง ภาพลักษณ์ความเป็นไทย เป็นมุมมองที่ตัวละครต่างชาติมองภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่มีทั้ง ภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ดีและภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ไม่ดี เนื่องจากประเทศไทยกับประเทศใน อาเซียนมีประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ของแต่ละประเทศที่แตกต่างกัน จึงทำให้มุมมองของแต่ละ ประเทศที่มองภาพลักษณ์ความเป็นไทยแตกต่างกันไป แต่ในท้ายที่สุดแล้ว การได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ก็ทำให้ตัวละครต่างชาติมองมุมมองภาพลักษณ์ความเป็นไทยเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดี

การสร้างโครงเรื่องในวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องนี้ มีความแตกต่างกัน คือ ในเรื่อง *จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว* มีโครงเรื่องเชิงซ้อนแบบเชื่อมโยง คือการนำเหตุการณ์มาต่อกันโดยชุดเหตุการณ์ แรกทำให้เกิดชุดเหตุการณ์ถัด ๆ ไป ส่วนในเรื่องมีเมฆบ้างเป็นบางวัน มีโครงเรื่องเชิงซ้อนแบบสลับ

คือการเล่าชุดเหตุการณ์หลายชุดสลับกัน ซึ่งจากการศึกษากลวิธีการสร้างโครงเรื่องในวรรณกรรม ทั้ง 2 เรื่อง พบภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ปรากฏในกลวิธีการสร้างโครงเรื่อง ได้แก่ ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ปรากฏในจุดเปิดเรื่อง ภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของตนปรากฏในปมปัญหา ให้ความสำคัญกับอาชีพราชการปรากฏในการพัฒนาปัญหาของเรื่อง และเป็นคนเอื้ออารีปรากฏในจุดสุดยอดของเรื่อง

การสร้างฉากในวรรณกรรม 2 เรื่องนี้มีความสำคัญ เนื่องจากจะช่วยสร้างบรรยากาศ อารมณ์ความรู้สึกของตัวละครให้สมจริง ทำให้เรื่องดำเนินต่อไปได้อย่างสนุกสนาน อีกทั้งยังทำให้เรื่องมีความชัดเจน และทำให้เข้าใจเรื่องได้เป็นอย่างดียิ่งขึ้น วรรณกรรมเรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว ต้องการนำเสนอสภาพสังคมของประเทศอินโดนีเซีย ที่เรียกร้องเอกราชจากชาวฮอลันดาที่เข้ามายึดครองดินแดนมาเป็นเวลาหลายร้อยปี และเรื่องมีเมฆบ้างในบางวัน นำเสนอเรื่องสภาพสังคมที่ได้รับผลกระทบจากสงครามของประเทศฟิลิปปินส์ จึงเลือกฉากที่เกี่ยวกับการปฏิวัติการเมืองการปกครอง การเกิดสงคราม เพื่อให้เกิดความสมจริง

การวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรมนั้น ทำให้เกิดความเข้าใจถึงกลวิธีการสร้างภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ปรากฏผ่านหลากหลายองค์ประกอบวรรณกรรม แต่ก็ทำให้เห็น และเข้าใจภาพลักษณ์นั้นได้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

นอกจากการศึกษาภาพลักษณ์ความเป็นไทยในนวนิยายโครงการวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของ ประภัสสร เสวิกุล เรื่องจะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว และเรื่องมีเมฆบ้างในบางวัน ผู้ศึกษาเห็นว่า น่าจะศึกษาการเรียนรู้ความเป็นเขาและความเป็นเราของประเทศอาเซียนสู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในนวนิยายโครงการวรรณกรรมนี้ เพื่อเรียนรู้วิธีที่จะทำให้เกิดมิตรภาพและความเข้าใจกันระหว่างประชาชนของประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน ซึ่งตรงกับความวัตถุประสงค์ของโครงการสร้างวรรณกรรมชุดนี้ ที่ต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีงามของประเทศในอาเซียน

รายการอ้างอิง

- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2551), **จิตนาการความเป็นไทย**. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม และศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (ม.ป.ป.). **วรรณคดีวิจารณ์**. กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์.
- คารินา โชติรวี (2556). ความเป็นชาติ/ความเป็นหญิง: เสียงสะท้อนยุคหลังอาณานิคมของฟิลิปปินส์ จากนวนิยายเรื่อง State of War ของ Ninotchka Rosca. ใน **อาเซียนจากมิติวรรณกรรม : อดีตถึงยุคโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทนา เพชรพรหม. (2548). “การนำเสนอเอกลักษณ์ไทยในรายการคุณพระช่วย. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิราภรณ์ อัจฉริยะประสิทธิ์ (2556) กล่าวในบทความเรื่องเล่าเกี่ยวกับการสร้างสายสัมพันธ์ครอบครัวใน บันทึก ความทรงจำเรื่อง When Broken Glass Floats ของจันรีชี อิม. ใน **อาเซียนจากมิติ วรรณกรรม : อดีตถึงยุคโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมชัย สุวรรณวัฒนา. (2553). “สีในวัฒนธรรมคติความเชื่อ” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เถกิง พันธุ์เถกิงอมร. **นวนิยายและเรื่องสั้นการศึกษาเชิงวิเคราะห์**. คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ : สถาบันราชภัฏ สงขลา, 2541.
- ณรงค์ โพธิ์ฤชานันท์. (2556). **อาเซียนศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แมคกรอ-ฮิล.
- ณรงค์ เส็งประชา. (2554). **วิถีไทย**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- दनัย ไชโยธา. (2550). **ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ดาณูภา ไชยพรธรรม. (2537), **ย้อนรอยประวัติศาสตร์ 10 ประเทศในอาเซียน**. กรุงเทพฯ : มายิก.
- ทวีสิทธิ์ ไทรวิจิตร. (2522). **สังคตินิยม**. ม.ป.ท.
- ธนพร หมูคำ.และคณะ. (2559). วาทกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุดวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของ ประภัสสร เสวิกุล. ใน **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. ม.ป.ท.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2539). **วรรณกรรมวิจารณ์**. ปทุมธานี : นาคร.
- ธิดิ แจ่มขจรเกียรติ. (2555). ชีวิตและการพนธ์ของ “ความหวัง” ความทรงจำช่วงสร้างชาติใน เรื่องสั้นช่วงแรกของปราโมทยา. ใน **วรรณสารอาเซียน : สายสัมพันธ์และสตรีวิถี**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ นุชเปี่ยม. (2557). **เรียนรู้สู่อเซียน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- น้องนุช ลิ้มตระกูล. (2556). “บทบาทสื่อมวลชนไทยในการนำเสนอข่าวสารอาเซียน กรณีศึกษา

รายการ ASEAN Journey” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสื่อสาร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

บัวริน วังศิริ. (2555). ปัญหาสังคมยุคทุนนิยมบริโภคนิยม และโลกาภิวัตน์ และการปรับตัวของประเทศลาว กัมพูชา พม่า และเวียดนาม ในบริบทอดีตประเทศอาณานิคม : ศึกษาจากวรรณกรรมร่วมสมัย. ใน **วรรณสารอาเซียน : สายสัมพันธ์และสตรีวิถี**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฝ่ายวิชาการพิมพ์อักษร. (2556). **สถานีอาเซียน**. กรุงเทพฯ : อักษรเงินดี.

ประทีป เหมือนนิล. (2519). **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ : อักษรสัมพันธ์.

ประภัสสร เสวิกุล. (2554). **จะฝันถึงเธอ ทุกคืนที่มีแสงดาว**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

_____ . (2555). **รักในม่านฝน**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

_____ . (2555). **มีเมฆบ้างในบางวัน**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

_____ . (2557). **กรีซมะละกา**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

_____ . (2557). **ไชน่ามูน**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

_____ . (2557). **เห่...ทะเลรู้**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ปัทมา ฑีฆประเสริฐกุล. (2547). “ภาพลักษณ์พระมหากษัตริย์ไทยในวรรณคดีสมัยอยุธยา” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พลศักดิ์ จิรไกรศิริ. (2524). **ไทยมองไทย ทศนะจากต่างแดน**. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.

พิเชฐ แสงทอง. (2556). **ศิลปศาสตร์แห่งวรรณกรรมอาเซียน : เพศ แบบเรียน วีรบุรุษชาติพันธุ์และความไม่ฝันของคนพื้นเมือง**. กรุงเทพฯ : แชนพอร์ พรินติ้ง.

เพชรินทร์ นาทศรีทา. (2554). “ภาพลักษณ์หญิงไทยในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลซีไรต์ของนักเขียนหญิง” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วริยา ศิวะศรียานนท์ และทวีวัฒน์ ปุณทริกวิวัฒน์. (2523). **บุคลิกภาพและลักษณะนิสัยของคนไทย-ทหรคนะของชาวตะวันตกสมัยอยุธยา-พ.ศ.2475** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

วิรัช ศิริวัฒน์นะนาวิน, (2544), การศึกษาการตั้งชื่อของคนไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิรัชพัชร จรัสเพชร. (2555). กลวิธีการสร้างตัวละครในนวนิยายของ “กิ่งฉัตร”. วิทยานิพนธ์ปริญญา

- มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์. (2552). **ความรู้เรื่องเมืองไทย**. กรุงเทพฯ : วศิระ.
- วิทย์ บัณฑิตกุล. (2555). **รู้จักประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพฯ : บริษัทสถาพรบุ๊คส์ จำกัด.
- วีระ อัมพันสุข. (2520). **ความเป็นไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- วีรวัฒน์ อินทรพร, (2561). **วรรณคดีวิจารณ์**. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัลยา วิวัฒน์ศร. (2538). **วรรณคดีวินิจฉัย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สารภี ขาวดี. (2546). “ภาพลักษณ์ตำรวจไทยในนวนิยายของวชิษฐ เดชกุญชร” วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมาพร คล้ายวิเชียร. (2559). การวิจัยสร้างสรรค์เรื่องตัวแต่งฝัน. ม.ป.ท.
- สายชล สัตยานุรักษ์. (2548). “การเมืองและการสร้าง “ความเป็นไทย” โดย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช”
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่.
- _____. (2550). **คึกฤทธิ์กับประติษฐกรรม “ความเป็นไทย” เล่ม 1 ยุคจอมพล ป.
พิบูลสงคราม**. กรุงเทพฯ : มติชน.
- _____. (2550). **คึกฤทธิ์กับประติษฐกรรม “ความเป็นไทย” เล่ม 2 ยุคจอมพลสฤษดิ์
ถึงทศวรรษ 2530**. กรุงเทพฯ : มติชน.
- _____. (2545). **ความเปลี่ยนแปลงในการสร้างชาติและความเป็นไทย โดยหลวง
วิจิตรวาทการ**. กรุงเทพฯ : มติชน.
- _____. (2556). **พระยาอนุমানราชชน ปราชญ์สามัญชนผู้นิรมิต “ความเป็นไทย”**.
กรุงเทพฯ : มติชน.
- สุทธิณี ละไมเสถียร. (2537). “กลยุทธ์การสื่อความหมาย “ความเป็นไทย” ในชิ้นงานโฆษณาทางสื่อ
สิ่งพิมพ์ของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2537” วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ (การสื่อสารมวลชน) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สุนทร ชูตินธรานนท์ และคณะ. (2557). **ชาตินิยมในแบบเรียนไทย**. กรุงเทพฯ : มติชน.
- _____. (2560). **ไทยในสายตาเพื่อนบ้าน**. กรุงเทพฯ : มติชน.
- อังคณา แสงอนันต์. (2553). การสืบทอดดนตรีไทยสายครุฑุทัย แก้วละเอียด กรณีศึกษา วงไทยบรรเลง
อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยคุ
رياتค วิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อิรวดี ไตลังคะ. (2546). ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.

Yuan Ma. (2561). ภาพสะท้อนสังคมของชาวไทยจีนในนวนิยายของประภัสสร เสวิกุล. ใน วารสาร
ศิลปศาสตร์ปริทัศน์. 6(12).

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล
ที่อยู่ปัจจุบัน

นันทรัตน์ เปี่ยมพิชัย
72 ซอยเจริญกรุง 103 เขตบางคอแหลม แขวงบางคอแหลม กทม. 10120

